

Plenum

Torsdag 7.12.2023 kl. 16.00—1.56

4. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag

Regeringens proposition RP 74/2023 rd
Utskottets betänkande ShUB 14/2023 rd

Första behandlingen

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 4 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 14/2023 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslaget. — Ledamot Kiuru, varsågod.

Debatt

17.03 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että yleisestä asumistuesta annetun lain mukaiseen asumistukeen vaikuttavien tulojen vaikutusta kiristetään, tukiprosenttia lasketaan 80 prosentista 70 prosenttiin ja ansiotulovähennyksestä luovutaan. Asumistuen kuntaryhmitystä ehdotetaan muutettavaksi pääkaupunkiseudulla, ja lisäksi yleinen asumistuki omistusasuntoihin ehdotetaan lakkautettavaksi. Yleisen asumistuen menot olivat vuoden 22 lopussa noin puolitoista miljardia. Kesäkuussa 23 asumistukea maksettiin 383 000 ruokakunnalle, joista yli 95 prosenttia asui ruokakuntana vuokra-asunnossa ja 16 860 ruokakuntaa omistusasunnossa. Esityksen arvioidaan vähentävän asumismenoja 385 miljoonaa euroa vuodessa ja lisäävän toimeentulotukimenoja vuositasolla 77,2 miljoonaa euroa. Kunnat rahoittavat puolet toimeentulotuen kustannuksista.

Arvoisa puhemies! Esitetyt muutokset pienentävät yleistä asumistukea saavien ruokakuntien käytettävissä olevia tuloja, koska ruokakuntien tulee kattaa aiempaa suurempi osuus asumismenoista muista tuloistaan. Se, kuinka paljon ruokakuntien tulot pienenevät, riippuu kotitalouden koosta, asuinpaikasta, tulotasosta ja asumismenoista. Tuen piiriin jäävien kohdalla uudistus vähentää tukea keskimäärin 60—110 euroa kuukaudessa. Tuen piiristä poistuu kokonaan noin 50 000 tuen saajaa. Toimeentulotuen saajien määrän on arvioitu lisääntyvän esitettyjen muutosten johdosta 15 000 kotitaloudella. Esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta vuokratasoon.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ehdotettuja muutoksia voidaan pitää merkittävinä, mutta ne eivät kuitenkaan muodostu perustuslain 19 §:n kannalta ongelmallisiksi säätämisyjärjestyksen osalta. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta, että porrastus, kuten perustuslakivaliokunta esitti, olisi tehtävissä ainakin yhteen näistä eri tuista, jotka ovat lakkautuksen alla. Näin valiokunta esittää siirrettäväksi omistusasujien asumistuen lakkauttamisen vuoden 25 alkuun 1.9. sijasta, jotta omistusasujilla

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

olisi aikaa sopeuttaa tilannettaan ennen tuen poistumista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että ehdotetuilla muutoksilla on merkittäviä vaikutuksia asumistuen tasoon ja asumistuen piirissä olevien henkilöiden määrään. Ehdotetut muutokset kohdistuvat pienituloisiin kotitalouksiin. Valiokunta toistaa myös näkemyksensä siitä, että sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja työnteon kannustimien näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista ensisijaisia etuuksia pienentämällä lisätä viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta.

Arvoisa puhemies! Näitä yksittäisiä tuen muutoksia ja niistä koituvia vaikutuksia en lähde tässä nyt avaamaan. Niistä varmasti debatissa sitten kuullaan, mutta katsotaan näitä muutosten kokonaisvaikutuksia.

Eniten muutoksia vaikuttavat esityksen mukaan saavan työssäkäyvät ruokakunnat, joista yli kolmasosan arvioidaan menettävän tuen kokonaan. Keskimääräinen tuki alenee työssäkäyvällä ruokakunnalla 133 euroa kuukaudessa. Opiskelijaruokakunnista tuen menettäisi arviolta 6,5 prosenttia ja työttömistä arviolta 8 prosenttia ruokakunnista. Vastaava yleinen asumistuki pienenee opiskelijaruokakunnalla keskimäärin 76 euroa ja työttömällä ruokakunnalla 73 euroa. Perhetyypeistä muutokset vaikuttavat ruokakunnittain tarkasteltuna eniten kahden vanhemman lapsiperheisiin, joista yli 23 prosenttia menettää tuen kokonaan, ja tuen muutos on keskimäärin 140 euroa kuukaudessa. Myös lapsettomille pareille muutokset ovat samankaltaisia: 25,5 prosenttia menettää tuen kokonaan, ja tuki pienenee keskimäärin 127 euroa kuukaudessa. Yksin asuvista tuen menettää kokonaan 11 prosenttia, ja tuki pienenee keskimäärin 70 euroa kuukaudessa. Yksinhuoltajilla vastaavat luvut ovat 15 prosenttia ja 111 euroa. Luvut ovat ruokakuntakohtaisia, joten yksin asuvalla muutos on kuitenkin euromääräisesti suurin henkilöä kohti.

Sitten vaikutukset lapsiperheisiin yleisellä kokonaisvaikutustasolla.

Yhteensä muutokset vaikuttavat siis noin 167 000 lapseen, joista 107 000 asuu yksinhuoltajatalouksissa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että asumistuen muutokset kohdistuvat jo valmiiksi pienituloisiin perheisiin ja esityksellä on lapsiperheköyhyyttä lisäävä vaikutus.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää myös huomiota perustuslakivaliokunnan tavoin siihen, että hallituksen esityksessä ei ole asianmukaisesti tehty selkoa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksesta ja sen valvontaelimen YK:n lapsen oikeuksien komitean tulkintakäytännöstä ja näistä komitean loppupäätelmistä, jotka Suomelle on asetettu. Näiden mukaan Suomen tulee välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin.

Sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan muutokset pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tuloja ja siten lisääisivät lapsiperheiden pienituloisuutta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lapsilisien korotusta sinänsä kannatettavana mutta toteaa, että lapsilisien korotukset eivät kohdistu vain niille, joihin nyt ehdotetut asumistuen muutokset kohdistuvat.

Muutama sana vaikutuksista yksinhuoltajiin: Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut muutokset kohdistuvat sekä saajamäärien että tuen tason osalta muita ryhmiä voimakkaammin työssäkäyviin ja yksinhuoltajiin. Tuen saajien selvä enemmistö näissä ryhmissä on naisia. Muutokset pienentävät tukea miehillä keskimäärin 76 euroa kuukaudessa ja naisilla 93 euroa kuukaudessa, ja tämän johtuu siis siitä, että osa-aikatyön tekeminen on yleisempää naisilla. Matalapalkka-alat ovat naisvaltaisia, ja myös asumistukea saavista opiskelijoista selvä enemmistö on naisia.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Arvoisa puhemies! Koska tämä on valtavan kokoinen esitys, niin ihan muutamalla sanalla työllisyysvaikutuksista. Valiokunta toteaa, että esityksellä ei ole arvioitu olevan merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Tästä varmaan keskustellaan lisää.

Vaikutukset asuntomarkkinoihin: Hallituksen esityksen ja ympäristövaliokunnan lausunnon mukaan aikaisemman tutkimustiedon perusteella ehdotetuilla muutoksilla ei todennäköisesti ole vaikutusta vuokratasoon. Ympäristövaliokunnan mukaan hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset yhdessä elin- ja asuinkustannusten nousun kanssa voivat lisätä tarvetta hakeutua nykyistä edullisempaan vuokra-asuntoon tai siirtyä omistusasumisesta vuokra-asumiseen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy ympäristövaliokunnan esille nostamaan huoleen kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuudesta.

Aivan lopuksi vielä voimaantulosta muutama sana: Täten toteankin, että olemme perustuslakivaliokunnan vaatimaa porrastusta näihin etuuksien leikkauksiin käsitelleet, ja niin kuin totesin, omistamisasumisen osalta tätä nyt siirretään sinne 1.1. saakka. On todettava, että tämä vaikuttaa budjettiin ja se on siinä otettava huomioon ja käytännössä siirto alentaa säästöjä 11 miljoonalla eurolla, mutta samaan aikaan myös puolitoista miljoonaa säästetään toimeentulotukimenoista. Tämä otettaneen huomioon budjetissa.

Sitten, arvoisa puhemies, yhteisvaikutuksista toteamme: Samoin kuin perustuslakivaliokuntakin, kiinnitämme huomiota siihen, että valtioneuvoston eduskunnan käsiteltävänä olevista esitysten yhteisvaikutusten arvioinneista on käynyt ilmi, että ne ovat puutteellisia erityisesti niiden perus- ja ihmisoikeuksien vaikutusten osalta, ja valtioneuvoston on välttämätöntä seurata tarkoin näitä vaikutuksia. Yhdymme tähänkin perustuslakivaliokunnan huoleen.

Toteamme lopuksi, että teemme tämän valiokunnan lausumaehdotuksen näkökulmasta näistä kaikista vaikutuksista hyvin kattavan seurantalauseuman valtioneuvostolle seurattavaksi.

Lopuksi totean, että tässä on myöskin vastalauseita jätetty tämän kokouksen kuluessa. Eli tämä esitys ei ole yksimielinen.

Kiitos, puhemies, että sain esitellä tämän sentään näinkin kattavasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

17.13 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Me olemme vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä saaneet nelinumeroisen määrän viestejä — siis nelinumeroisen määrän viestejä järkyttyneiltä duunareilta, työttömiltä, opiskelijoilta, omaishoitajilta, pitkäaikaissairailta ja muilta pienituloisilta suomalaisilta, joiden toimeentuloa tämä hallitus on leikkaamassa jopa sadoilla euroilla kuukaudessa tällä esityksellä heikennyksistä ja leikkauksista asumistukeen.

Me aiomme tänään täällä tuoda kansalaisten äänen kuuluviin lukemalla nämä tarinat ääneen ja käytännön esimerkein osoittaa, miten suurta tuhoa nämä kohtuuttomat leikkaukset tulevat toteutuessaan aiheuttamaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Meidän mielestämme etenkin hallituspuolueissa pitää kuunnella näitä ihmisten viestejä ja terveisiä.

”Olen pienituloinen, kokopäivätyössä käyvä yksinhuoltaja. Jos asumistuki otetaan pois, joudun tekemään kahta työtä, koska muuten varamme eivät riitä. Sitä olen kokeillut, ja pidemmän päälle se ajaa minut burnoutiin. Tätäkö hallitus haluaa? Pää pinnan yläpuolella sinnittelevät painetaan upoksiin.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Pääministeri Orpo lupasi toukokuussa, ettei keneltäkään leikkauksista huolimatta vaadita kohtuuttomia. Valtiovarainministeri Purra on kuvaillut vaikutuksia ”maltillisiksi”, kun vielä ennen vaaleja hän lupasi, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy perussuomalaisille. Todellisuudessa jo tämä yksittäinen esitys asumistuen heikennyksistä voi viedä yksinasuvalta jopa 200 euroa kuukaudessa ja perheiltä lähes 400 euroa kuukaudessa, ja omistusasujien kohdalla leikkaukset ovat vielä rajumpia.

Yli kolmasosa asumistukea saavista työntekijöistä, siis työssäkäyvistä pienipalkkaisista, tulee menettämään asumistuen kokonaan. On riski, että tuhannet suomalaiset tulevat menettämään kotinsa ja ylisukupolvinen köyhyys vain lisääntyy ja syvenee. Onko tämä tosiaan teidän mielestänne kohtuullista tai maltillista?

Tämän päälle tulevat hallituksen muut mittavat sosiaaliturvaleikkaukset, joiden yhteisvaikutuksista eduskunta ei ole edelleenkään saanut kunnollista kokonaisarviota.

Kuitenkin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen perjantaina julkaiseman arvion mukaan kyse on rajuimmista heikennyksistä ainakin tällä vuosituhannella. Pienituloisuusaste kasvaa selvästi enemmän kuin esimerkiksi Sipilän hallituskauden aikana, ja nämä leikkaukset ovat niin suuria, että toteutuessaan ne muuttavat suomalaisen sosiaalipolitiikan suuntaa, toteaa THL.

Arvoisa puhemies! Asumistukileikkaukset edustavat myöskin tällaista totuuden jälkeistä politiikkaa. Erityisesti kokoomuslaiset, mukaan lukien ministerit Orpo ja Grahn-Laasonen, ovat toistelleet väitteitä, joiden mukaan asumistuki valuu vuokriin, ja väittäneet näiden leikkauksien purkavan kannustinloukkuja. Sekä tutkimustieto että hallituksen oma esitys ovat ristiriidassa näiden väitteiden kanssa.

Hallituksen omassa esityksessä leikkausten työllisyysvaikutukset on arvioitu vähäisiksi, ja niiden arvioidaan myös heikentävän työnteon kannusteita tietyissä tapauksissa, jotka liittyvät ennen kaikkea osa-aikatyöhön.

Esityksen perusteluissa näiden leikkausten ei myöskään arvioida vaikuttavan yleiseen vuokratasoon.

Valitettavasti myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hallituspuolueiden edustajat ovat harjoittaneet totuuden jälkeistä politiikkaa, kun asiantuntijapäätelmiä ja jopa ministeriöiden omia vaikutusarvioita on pyritty sensuroimaan, siivoamaan pois, ja tilalle sitten on haluttu tuoda omia virheellisiä käsityksiä. [Vasemmalta: Ideologia!]

Hallitus toistelee työn olevan parasta sosiaaliturvaa, mutta tämä esitys ei työllistä ketään. Sen sijaan kymmenientuhansien pienipalkkaisten työntekijöiden, siis jo työssä olevien ihmisten, toimeentulo heikkenee merkittävästi. [Vasemmalta: Työn linja!] Samalla te hyökkäätte ay-liikettä vastaan ja pyritte heikentämään työntekijöiden neuvotteluvoimaa. Näiden päätösten yhteisvaikutuksena on palkkaköyhyyden eli työssäkäyvien köyhyyden kasvu Suomessa. [Vasemmalta: Margaret Thatcherin tiellä!]

Tutkimustiedon ylenkatsomisen lisäksi suomalainen oikeisto näyttää valitettavasti ylenkatsovan myös pienituloisia suomalaisia — tai olevan ainakin hyvin vieraantunut heidän arjestaan. Kun edustaja Zyskowicz on neuvonut pienituloisia neuvottelemaan vuokraansa halvemmaksi, reaalityodellisuudessa jopa kaupunkien vuokra-asuntoihin tehdään tällä hetkellä kohtuuttoman isoja vuokrankorotuksia. [Krista Kiuru: Kyllä, esimerkiksi Helsingissä!]

Kun esimerkiksi edustaja Laiho täällä on puhunut, että ihmisten pitää itse ryhtyä maksamaan omasta asumisestaan, hän ei tunnu ymmärtävän, miten huonosti esimerkiksi kaupanalalla, sote-alalla tai varhaiskasvatuksessa kokopäiväisestäikään työskentelevän yksin-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

huoltajan varat riittävät pääkaupunkiseudulla asumiseen. [Vasemmalta: Etuovi.comiin vaan!]

Vielä viimeinen sitaatti: ”Olen työssä käyvä yksinhuoltaja ja kolmen lapsen äiti. Asumistuen kanssa meillä ei ole varaa tarpeeksi isoon asuntoon. Ilman asumistukea en tiedä, mitä tekisin. Tuntuu, että hallitus haluaa ajaa esimerkiksi meidät hoitajat ja muut pienituloiset pois pääkaupunkiseudulta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

17.20 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitolle on tosiaan tullut nelinumeroisen luku näitä ihmisten kokemuksia ja tarinoita asumistuen leikkauksiin liittyen, ja luen nyt niistä sitaatteja.

”Olen kokoaikatyössä, opiskellut korkeakoulututkinnon, totaaliyksinhuoltaja. Maksan opintolainaa joka kuukausi. Asumistuki laskisi 175 euroa näillä hallituksen suunnitelmilla, mikä on todella suuri leikkaus ajatellen, että tälläkin hetkellä täytyy säästää, ja ainoa, mistä voi säästää, on ruoka, ja säästö tehdään hävikkiruualalla. Mistä seuraavaksi säästän?”

”Opiskelijana 76 euroa on yhden kokonaisen viikon ruokabudjettini. Jos asumistuesta leikataan näin valtava summa, se lähtee suoraan muista elämän perustarpeista pois.”

”Täydellinen kannustinloukku. Työskentelen osa-aikaisesti opettajana ja sivutoimisesti graafisena suunnittelijana oman toiminimen kautta. Toteutuessaan tämä tarkoittaisi, että minun ei kannattaisi ollenkaan ottaa esimerkiksi sijaisuuksia vastaan eikä tehdä satunnaisia suunnitteluprojekteja.”

”Olen yksinhuoltaja, kokoaikatyössä, mutta lähihoitajan arki- ja päivätyöstä yksityisellä ei paljoa tienaa. Asumistuki on ollut todella iso tuki yksinhuoltajalle, jolla on 10-vuotias tytär. Emme pärjäisi ilman asumistukea. Nyt järki käteen eduskuntaan.”

”Muutimme juuri ja huomasimme asuntoja etsiessä, että hinnat olivat muutaman kuukauden aikana nousseet muutaman sadan euron verran. Perheelle sopivia vuokra-asuntoja on vähän tarjolla, joten vuokramme nousi kerralla 200 euroa. Samalla on tiedossa, että 200 euron asumistuki loppuu ensi vuonna. Olen perheellinen opiskelija, ja yhtäkkinen asumiskulujen nouseminen 400 eurolla on todella huolestuttavaa. Mitään ylimääräisiä kuluja, mistä leikata, ei ole, ei harrastuksia, lomiam tai ulkona syömistä.”

”Asun yksin, käyn osa-aikatyössä. Asumistuen leikkaus tulee kohdallani olemaan varmaan suurin mahdollinen. Joudun tinkimään kaikesta tulevaisuudessa yhä enemmän, elän jo nyt köyhyysrajalla. Halvempia asuntoja ei ole.”

”Olen työkyvyttömyyseläkkeellä. Saan tuloja vain vähän alle 1 000 euroa kuukaudessa. Tällä hetkellä saan muutaman sadan euron kuukaudessa asumistuessa, ja voitte arvata, että tämä on erittäin tarpeellinen, kun maksaa yksin pääkaupunkiseudun vuokraa. Asun yksiossessa, mutta sekin maksaa paljon verrattuna tuloihin.”

”Asumistuen leikkaus vaikuttaisi huonosti omaan taloudelliseen tilanteeseeni siten, että työstä saatava palkka yksistään riittää juuri ja juuri vuokranmaksuun ja muihin kuukausimenoihin.”

”Asumistuen leikkaus pakottaisi minut luopumaan nykyisestä asunnostani. Joutuisin mahdollisesti muuttamaan alueelle, jossa työllistymismahdollisuuteni olisivat ratkaisevasti heikommät. En omista autoa, joten mahdollisuudet pitkiin työmatkoihin ovat epärealistisia. Mahdollisuuksia neuvotella vuokrani suuruudesta minulla ei ole.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”Elämme puolisoni kanssa tällä hetkellä työttömyysturvalla ja asumistueella. Minä en ole työkykyinen, mutta en saanut kuntoutustukea Kelalta. Meillä on aika pieni vuokra, mutta silti ennen maksupäivää on tili tyhjänä. Tuet riittää juuri ja juuri laskuihin ja ruokaan, mihinkään ylimääräiseen ei ole varaa. Terveyskeskusmaksukin on näillä tuloilla suuri summa.”

”Olisi entistä vaikeampaa tulla toimeen. Tällä hetkelläkään rahat eivät meinaa riittää elämiseen kuin niukin naukin.”

”Elän nyt jo köyhästi. Ruoka on niin kallista, että minun on pakko hakea ruokaa leipäjonosta. Jatkossa se vain pahenisi.”

”Olen pienituloinen yrittäjä ja asun omistusyksiössä eli kuulun niihin, joilta leikataan koko asumistuki. Yritystoiminnan vilkastumista, eli oman tulotasoni nousua, ei kyllä ole näköpiirissä yleisen taloustilanteen takia, ja asumistuen leikkaus vaikuttaa merkittävästi pärjäämiseeni. Minua kannustetaan siis käytännössä lakkauttamaan yritystoiminta ja muuttamaan vuokra-asuntoon, josta hyötyy sitten taas taloudellisesti joku muu kuin minä. Ja vaikka yritykseni ei tällä hetkellä pysty maksamaan minulle itselleni kuin pientä palkkaa, noin 10 000—15 000 euroa vuosi, työllistän toiminnallani useita muita eri alojen toimijoita välillisesti. Jos jään kotiin makaamaan, loppuu hommat monelta muultakin.”

”Olen tällä hetkellä työttömänä. Vuokrani on 511 euroa ja omavastuu asumistuen jälkeen 137 euroa. Olen yksinäinen, joten hirveän suuria menoja ei ole. Ruokaan kuitenkin menee paljon rahaa, koska ruuan hinta on noussut.”

”Vaikuttaisi vuokranmaksuun tuntuvasti ja myös tuloihin, ruuan ostoon ja muihin laskuihin. Ei olisi varaa ostaa mitään uutta, kuten vaatteita tai muita tavaroita. Jos ottaa huomioon myös muut muutokset, mitä Suomen hallitus aikoo tehdä, niin tulen elämään tulevaisuudessa kurjassa köyhyydessä vielä pahemmin kuin nyt.”

”Pelkään, että leikkaukset tukiin tekisivät tilanteestani entistä tukalamman. Olen tällä hetkellä työtön ja tilanteeni takia todella stressaantunut ja joudun usein käymään leipäjonossa, kun rahat ruokaan loppuvat.”

”Elätän yksin kahta lasta, joista toisesta en saa enää lapsilisää enkä muita korotuksia, koska hän on 18. Hänellä on kuitenkin koulu kesken ja hän asuu luonani, joten tarvitsen kolmelle hengelle sopivan asunnon ja maksan tämänkin lapsen ruuat. Elätän meitä kolmea työttömyysetuudella ja nukun itse olohuoneen lattialla, koska tänne ei mahdu sänkyä. Huolehdin, että lapset saavat ruokaa ja ehjiä vaatteita, muuhun ei ole varaa. Lapset harrastavat vain maksuttomia asioita, kuten lukemista ja ulkoilua.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

17.28 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Kuten kahdessa ensimmäisessä puheenvuorossa kävi ilmi, niin tämä asumistuen leikkaus osuu laajasti suomalaisiin kotitalouksiin. Osansa saavat osa-aikatyötä tekevät, kokoaikatyötä tekevät, työttömät ja opiskelijat. Siksi aion jatkaa edustaja Meriluodon ansiokkaasti aloittamia sitaatteja, tarinoita arjesta sieltä, mihin nämä teidän leikkauksenne osuvat:

”Opiskelijana asumistukeen kohdistuvat pienetkin leikkaukset vaikuttavat koko talouteen suuresti. 76 euroa on suuri määrä rahaa pienituloiselle opiskelijalle. Mistä saan leikat-tavat rahat vuokraan, kun opintojen ohessa työnteolle ei juurikaan jää aikaa tai voimaa? Pelottaa.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”Olen korkeakouluopiskelija, jonka opintotuki loppuu lokakuussa. Vaihdan alaa, sillä 18-vuotiaana valitsemani ala sairastutti minut. Elän jatkossa asumistuella ja toimeentulotuella, ellen löydä osa-aikatoita. Jos asumistuen suojaosa poistetaan, joudun miettimään, onko työnteke lainkaan kannattavaa. Korkeakouluopintoja on haastava käydä ilman sosiaaliturvaa, sillä jo opinnot työllistävät täysipäiväisesti. Olen jatkuvasti uupunut ja voin henkisesti huonosti. Taloudellinen stressi kuormittaa tutkitustikin merkittävästi ja alentaa toimintakykyä. Suunnitellut leikkaukset ovat kaukana kannustamisesta työnteekoon. Jos opintoaikakin on päivittäistä selviytymistä, miten minun oletetaan olevan työkykyinen valmistuttuani? Haluan tehdä töitä ja opiskella intohimoalaani, mutta sitä ollaan tekemässä hyvin vaikeaksi.”

”Joudun myymään omistusasuntoni, koska Kelan työmarkkinatuki ei riitä enää vastikkeen maksuun.”

”Se vaikuttaa niin, että työttömyystuestani yhä suurempi osa menee vuokran maksuun, kun myös työttömyystuesta leikataan lapsikorotus (jonka saan kolmesta lapsestani) sekä työttömyystuen suojaosuuksia. Taloudellinen tilanteeni totaaliyksinhuoltajana kiristyy entisestään ja joudun turvautumaan ruokajonoihin, mikä tarkoittaa opiskelu- tai työpäivän keskeyttämistä siksi aikaa, jotta voin turvata pienten lasteni eloonjäämisen ruuan saamiseksi. Asumistuen leikkauksella on siis kauaskantoiset seuraukset. Kun rahaa ei jää ruokaan, kosta tautuu se myös perheeni terveydentilaan, jolloin sairaanhoitokuluja ynnä muita koituu yhteiskunnalle vielä nykyistäkin enemmän.”

”Olen opiskelija ja asun suuressa opiskelijakaupungissa, Tampereella. Koska olen päätoiminen opiskelija, kuukausituloni koostuvat tuista sekä lainasta. Jos asumistuen leikkaukset toteutuvat, suuri osa kuukausirahasta katoaa, kun joudun itse kustantamaan yhä suuremman osan vuokrastani itse. Tämä tarkoittaa sitä, että minulle jää vähemmän rahaa ruokaan sekä muihin laskuihin. Jos asumistuesta leikataan, joudun joko luopumaan ruokaostoksista tai venyttämään opintojani monella vuodella joutuessani hakemaan töitä opintojeni ohelle.”

”En voi enää asua yksin enkä pääkaupunkiseudulla. Asun yksin vakavan sairauden takia. Tarvitsen tilaa liikkumiseen paljon ja tarvitsen apuvälineitä. Luultavasti joudun muuttamaan Kehä kolmosen ulkopuolelle, jolloin terveystalvelut heikkenevät huomattavasti.”

”Olen vajaatyökykyinen, ison kaupungin keskustassa asuva, aktiivisesti joukkueläjä harrastavan teinin yksinhuoltaja. Vuokramme on tällä hetkellä 850 euroa, joka on pikkuisen yli säädetyn rajan. Vesimaksun kanssa kuukausimeno on 890 euroa. Saan tällä hetkellä asumistukea noin 600 euroa, joka mahdollistaa sen, että lapsen tavoitteellinen ja ansiokas harrastusura on voinut jatkua omasta vaikeasta tilanteestani huolimatta. Asumistuen omavastuuosuuden nosto ja tuen katon madaltaminen leikkaavat suoraan meidän asumistukeamme vähintäänkin useita kymmeniä, elleivät jopa lähemmäs 250 euroa kuussa. Tämä yhdistettynä siihen, että se työ, jota olen vajaakykyisenäkin pystynyt tekemään muutamia tunteja kuussa, ei jatkossa suinkaan tuo minulle lisätuloa, sekä se, että työttömyysturvan lapsikorotus leikataan, vie meidät aivan perikadon partaalle. Olen pitänyt kunnia-asianani, etten hae toimeentulotukea. Pariin kertaan on kuitenkin ollut pakko, kun olen hakenut tukea kunnan harkinnanvaraisista tuista, ja molemmilla kerroilla olen saanut kaiken aieman lisäksi myös toimeentulotukea. Nuo kaksi kertaa harkinnanvaraista toimeentulotukea on ollut tueksi erittäin vaikeisiin mielenterveyden tilanteisiin. Tämä leikkaus tulee suistamaan minut tilanteeseen, että haen todennäköisesti toimeentulotukea Kelasta arjen pärjäämiseen. Kaikki muut leikkaukset osuvat myös meihin, enkä vielä tiedä, miten selviämme.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Huoli toimeentulosta on lamaannuttava ja rikkoo sekä yöunet että päivittäiset tukitoimet, esimerkiksi aktiivisen liikkumisen, mikä jo sinänsä heikentää arjessa jaksamista. Toivon viisautta päättäjille kaikissa asioissa ja ymmärrystä siitä, että me köyhät ollaan myös ihmisiä ja monet meistä haluaisivat kyllä pärjätä omillaan.”

”Olen kahden lapsen yksinhuoltaja. Toinen on erityislapsi. Tienaan 1 815 euroa kuukaudessa bruttona ilman lisiä, koska olen 80-prosenttista työaikaa tekevä vammaistyon ohjaaja. Asumistukemme on laskettu ansiotulon mukaan, joka on 449 euroa kuukaudessa. Tämä auttaa meitä pitämään katon pään päällä. Vuokramme on 889 euroa, siihen vesi ja sähkömenot päälle. Tänä päivänä edes palkkatulo ei riitä tässä maassa elämiseen. Siskoni elää täysillä tuilla. Jos asumistuki leikataan, ei riitä enää rahaa ruokaan. Keikkatyötä tekevä erityisaikainen. Nyt kannattaisi hallituksen herätä ja katsoa, mistä oikeasti leikataan.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

17.35 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Käsitlemme täällä näitä historiallisen suuria perusturvaan kohdistuvia leikkauksia, jotka valiokunnalle toimitettujen asiantuntijalausuntojen pohjalta lisäävät merkittävästi köyhyyttä Suomessa. Köyhien määrän arvioidaan kasvavan väestötasolla noin 9,2 prosenttia ja köyhien lasten määrän peräti 13,6 prosenttia. Tässä edellä kuultiin jo hyvin näitä ihan käytännön kokemuksia, millä tavalla nämä tulevat kohdistumaan ihmisten toimeentuloon ja elämään.

Tällä esityksellä, jota tänään käsitlemme, hallitus tavoittelee 385 miljoonan euron säästöjä, ja samaan aikaan budjetissa lisätään 77 miljoonaa toimeentulotukiriippuvuuden kasvaessa. Tämän myötä arvioidaan noin 15 000 ihmisen tarvitsevan toimeentulotukea.

Nyt on käsittelyssä suorat leikkaukset pienituloisiin, mutta omasta mielestäni tässä koko esityksessä on myös kyse arvoista. Samaan aikaan hallitus antaa kaikista suurituloisimmille historiallisen suuret verohelpotukset. Kuten täälläkin on moneen kertaan todettu, ministeritason tuloluokissa puhutaan tuhansista euroista, mutta samaan aikaan te kohdistatte historiallisestikin arvioituna suuret leikkaukset kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin. Tämä on sellainen arvovalinta, että se ei meille kerta kaikkiaan käy, ja jollain tavalla vetoaisin nyt hallituksen sosiaaliseen omaantuntoon, että millä tavalla te voitte viedä läpi näitä 1,5 miljardin euron leikkauksia, jotka kohdistuvat pitkälti samoihin pienituloisiin ihmisiin.

Kuten tässä edellä on kuvattu, työttömyysturvan heikennykset, asumistuen leikkaus, toimeentulotuen leikkaus, indeksien 10,2 prosentin jäädytys — kun tätä kokonaisuutta tarkastellaan, niin tämä aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita monille pienituloisille, etenkin pienituloisille lapsiperheille. Sellaisissa lapsiperheissä, joissa on pienituloinen, työssäkäyvä vanhempi, köyhyys lisääntyy ensi vuonna.

Arvoisa puhemies! Tässä on tämä kokonaisuus, mitä me käsitlemme, ja tämä on yksi osa tätä pakettia. Tässä hallitus leikkaa nyt yleistä asumistukea: tukiprosenttia lasketaan 80:stä 70:een, 300 euron suojaosa poistetaan, Helsinki siirretään alempaan tukiryhmään, ja myös yleinen asumistuki omistusasunnoissa lakkautetaan.

Huomionarvoista on, että tällä esityksellä ei ole työllisyysvaikutuksia. Työllisyysvaikutukset tällä esityksellä ovat nolla. Viimeksi käsitelimme toimeentulotukilakia, ja siinä työllisyysvaikutukset olivat myös hyvin pienet ja hyvin kyseenalaiset. Tässä ansiokkaasti puhuttiin tästä suojaosan poistamisesta, ja sen hyvä puoli on valiokunnan saaman selvityksen mukaan ollut se, että kun tämä ansiotulovähennys otettiin käyttöön, se lisäsi osa-aika-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

työtä ja paransi työllisyyttä. Meillä on niin hoitoalalla kuin palvelualoilla pienituloisissa töissä paljon ihmisiä, jotka tekevät täyttä päivää ja yrittävät tulla palkallaan toimeen, mutta kun he eivät yksinkertaisesti tule, niin he joutuvat turvautumaan erilaisiin sosiaalietuuksiin, asumistukeen ja niin edelleen. Nyt kun te leikkaatte näitä kaikkia, tämä aiheuttaa näille pienituloisille duunareille todella ongelmallisen tilanteen. Sen takia täällä nyt haluan tästä vielä puhua, että teidän olisi pitänyt tehdä kokonaisvaikutusten arviot, ja niiden asiantuntijalausuntojen perusteella, joita me kuulimme, en voi ymmärtää, että näin härkäreisasti senkin palautteen perusteella viette näitä esityksiä eteenpäin.

Kohta kaksi: Tällä esityksellä ei ole vaikutuksia vuokratasoon. Tämä tuli hyvin selväksi asiantuntijalausuntojen perusteella, ja on huomioitava, että tälläkin hetkellä asumistuki korvaa vain osan vuokrasta, joten perheillä on käytännössä jatkuva kannustin etsiä edullista asumista. Edullisemmatkin asunnot alkavat olla monen pienituloisen ulottumattomissa — vaikka täällä kokoomuksen edustaja Laiho kertoikin, että pääkaupunkiseudulla on 10 000 pienituloisille sopivaa vuokra-asuntoa. En mene siihen tarkemmin, mutta Hesari erittäin ansiokkaasti tutki tämän asian, ja toivottavasti edustaja Laiho on nyt tutustunut pääkaupunkiseudun vuokratarjontaan ja pienituloisten toimeentuloon, niin että hän on ehkä vähän viisastunut tämän salikeskustelunkin kautta pienituloisten arjesta. [Ben Zyskowitz: Koskiko Hesarin juttu muitakin kuin yksiöitä?] Hallituksen esitys hillitsee asumistukimenoja muttei asumisen menoja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tutkimuksissa asumistuella ei ole havaittu vaikutusta vuokriin.

No mitä sitten tämä, että omistusasujilta poistetaan asumistuki kokonaan, tarkoittaa käytännössä? Meillä on myös maaseudulla monia vanhempia omakotitaloja, ja ihmiset joutuvat myymään nyt tämän asunnon. Myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettiin, että omistusasunnossa asuvat voivat olla yhtä pienituloisia kuin vuokra-asunnossa asuvat. Tämä tulee aiheuttamaan kohtuuttomia tilanteita. Valiokunnassa olisinkin toivonut, että tähän asiaan oltaisiin kiinnitetty huomiota. Sen sijaan hallitus poisti tästä mietinnöstä kappaleen, jossa käsiteltiin näitä enimmäisvaikutuksia näihin ihmisiin.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies, haluan vielä tuoda esiin, että mielestäni on kestävämpää ja suorastaan törkeätä, että näillä esityksillä lisätään lapsiperheköyhyyttä näin radikaalisti. Esimerkiksi tämän esityksen muutokset vaikuttavat 167 000 lapseen, joista 107 000 asuu yksinhuoltajatalouksissa. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaaakin mietinnössään hyvin selkeästi, että lapsiperheköyhyys tulee kasvamaan tämänkin esityksen johdosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

17.43 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ja siihen liittyvässä keskustelussa on paljon keskusteltu siitä, ovatko nämä vaikutukset, joita me asumistuen leikkauksen tuloksina näemme, isoja vai pieniä, kestävätkö ne vai ei, ovatko ne kohtuuttomia vai kohtuullisia. Otetaan muutama esimerkki niistä summista, mitä asumistuen leikkaukset euromääräisesti tulevat tarkoittamaan.

Ensinnäkin tuossa jo kerroinkin valiokunnan näkökulmasta näiden kuulemisten tuloksia. Asumistukea maksetaan Suomessa noin 380 000 ruokakunnalle. Ajatelkaa, edustajat, kuinka isosta porukasta on kysymys — 380 000 ruokakuntaa. [Ben Zyskowitz: Niin! Onko tilanne ihan hyvä, kun näin moni saa asumistukea?] Siten tämä ei ole leikin asia, minkälaisia nämä vaikutukset tulevat olemaan. Ja käytännössä se tarkoittaa sitä, että heti alkuun tästä 380 000 ihmisestä 50 000 tuensaajalta tuki poistuu kokonaan. Kun me kat-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

somme näitä tarkkoja euromääräisiä summia, me samalla huomaamme, että osalla tilanne aiheuttaa sen, että noin 15 000 ihmistä siirtyy tästä porukasta käytännössä suoraan toimeentulotuella, eli käytännössä ollaan tilanteessa, jossa elämän riittävät taloudelliset edellytykset eivät tule enää turvatuksi.

No, eniten muutokset esityksen mukaan vaikuttavat työssäkäyviin ruokakuntiin, joista yli kolmasosan arvioidaan menettävän kokonaan asumistuen, siis niihin työssäkäyviin ruokakuntiin, joita meidän pitäisi tukea, jotta he pystyisivät käymään töissä. Eli jos matalapalkka-aloilla palkka ei riitä, niin asumistuki on, ikävä kyllä, suomalaisessa yhteiskunnassa ollut väline, jolla matalapalkka-alalla nämä ihmiset pärjäisivät. Ja heidän osaltaan ollaan tilanteessa, että yli kolmannekseen työssäkäyvistä ihmisistä, ruokakunnista, tämä suoraan vaikuttaa näin. Kyllä minun pitää sanoa, että tällä esityksellä ei ole mitään tekemistä työllisyyspolitiikan kanssa. [Li Andersson: Tämä on kyykyttämispolitiikkaa!] Ja kun sitten katsotaan tarkemmin näitä tuloksia, niin keskimääräinen tuki siis alenee työssäkäyvältä ruokakunnalta 133 euroa kuukaudessa. Siis 133 euroa vähenee sinun ruokakunnaltasi tämä tuki, kun olet matalapalkka-alalla töissä. Kuinka paljon tämä motivoi ihmisiä siihen, että koetaan, että tämä on oikein?

Kun sitten katsotaan opiskelijaruokakuntia, keskimäärin heiltä tuo menetys olisi arviolta noin 6,5 prosenttia ja työttömiltä ruokakunnilta 8 prosenttia. Näin on arvioitu, että tämä muutos olisi opiskelijaruokakunnilla keskimäärin 96 euroa ja työttömällä 73 euroa. No, kun tätä muutosta katsotaan perhetyypeittäin, niin eniten tästä saavat osumaa kahden vanhemman lapsiperheet. Heistä yli 23 prosenttia menettää tuen kokonaan. Siis minkälaisia lapsivaikutuksia tällä asumistuen leikkauksella on? Yli viidennes kahden lapsen perheistä menettää tukensa kokonaan. Minä en tiedä, kuka on tämän esityksen tehnyt ja poliittisesti ajatellut, että tämä on viisasta, mutta minusta tämä on käsittämätöntä lapsiperhepolitiikkaa tässä maassa. Tämä on käsittämätöntä työllisyyspolitiikkaa, eikä tässä ole mitään järkeä. No, nyt näistä siis 23 prosenttia menettää tukensa kokonaan, ja tämä tuen osuus olisi ollut noin 140 euroa kuukaudessa. Siis eivätkö nämä eurot tunnu lapsiperheiden arjessa, jos kaksi lasta on? 140 euroa pois keskimäärin.

Sitten, kun katsotaan tarkemmin, miten tämä vaikuttaa lapsettomiin pareihin, niin muutokset ovat siinäkin samankaltaisia. 25,5 prosenttia menettää jälleen tukensa kokonaan, ja tuki pienenee 127 euroa kuukaudessa. Yksin asuvilla tämä numero on 11 prosenttia, mutta he ovat vain yksin jakamassa tätä asumisen hintaa, joten suhteellisesti tämä 11 prosenttia on kova. Heiltä lähtee siis 70 euroa. Yksinhuoltajilla tämä luku on 15 prosenttia, siis vähän isompi vielä. Ja ajatellaan, että yksinhuoltajilta on oikein leikata 111 euroa keskimäärin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että nämä vaikutukset kohdistuvat 167 000 lapseen, eli melkein 170 000 lapseen kohdistuu tämä asumistuen leikkauksia koskeva esitys.

No se, mitä me tähän mietintöön emme sitten saaneet kirjattua: Moni kysyy, onko tässä koko totuus, koska minä puhuin nyt äsken keskimääräisistä asumistuen leikkauksista. Moni hallituspuolueidenkin kansanedustaja ajattelee vielä, että tähän menee aika hyvin, rimmaa sen perusoikeudellisen vanhan pitkän kaavan kanssa. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin ottanut kantaa siihen, että kun tehdään perusoikeuksien heikennyksiä, niin mikä on arvio näiden vaikutusten perusoikeudellisuudesta. Tässä suhteessa on mielenkiintoista ollut havaita, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöllä näyttää olevan pitkällä juoksulla syntynyt sisäinen käsitys siitä — kuten perustuslakivaliokuntakin on todennut ainakin keran — että perusoikeusvaikutuksia saattaa syntyä jo sadan euron etuusleikkauksesta. [Li Anderssonin välihuuto — Eduskunnasta: Kolme kertaa!] Ja tämä tarkoittaa sitä, että tässä

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

mittapuussa kaikki, mitä edellä sanoin, noin nopeasti katsoen saattaa hallituspuolueiden näkökulmasta mennä vielä pilkkuvirheen paikalle, mutta seuraavaksi tulevatkin ne suuremmat vaikutukset. Kun perustuslakia ei katsota koskaan keskimäärin, sitä ei katsota koskaan sosioekonomisen aseman tai sosioekonomisten ryhmien osalta, sitä ei katsota vain niin kuin ronttina, että miten noin ylipäättään tämä menee. Sitä katsotaan yksittäisten vaikutusten osalta siksi, että perustuslaki takaa tähän maahan kaikille riittävän toimeentulon. Nyt me ollaan siinä tilanteessa, [Puhemies koputtaa] että kun me katsotaan näitä suurimpia euromääräisiä menettäjiä, tarina onkin jo toinen. Ja tätä me emme saaneet tähän mietintöön, [Puhemies koputtaa] se poistettiin pohjasta. Nämä euromääräiset vaikutukset nousevatkin useaan sataan euroon, yksin asuvilla 200—500:aan, ja omistusasujilla jopa sinne 500—1 400:aan. [Puhemies koputtaa] Ja tästä sitten lisää, kun puheenvuoro etenee taas omalle kohdalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä. [Li Andersson: Hiljaista on hallituksen riveissä!]

17.51 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Nyt puhutaan sosiaaliturvaleikkauksesta, yksittäisestä kokonaisuudesta, joka taitaa olla Suomen lähihistorian suurimpia [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Suurin!] — suurin — ja siihen nähden on kyllä hälyttävää, että täällä paikalla on näin vähän hallituspuolueiden edustajia ja heistä yksikään ei ole vielä puolustanut tätä esitystä. [Li Andersson: Ei ole mitään, mitä puolustaa!] Pitäisi pystyä rehdisti ja suoraselkäisesti seisomaan tämän esityksen takana ja puolustaa tätä esitystä tai ainakin osallistua keskusteluun aktiivisesti. [Välihuutoja oikealta]

Arvoisa puhemies! Helsinkiläisenä kansanedustajana haluan nostaa esille, että tämän esityksen työvoimapolitiittiset ja elinkeinopolitiittiset vaikutukset ovat todella lyhytnäköisiä. Ne ovat todella karmivia. Jos me ajatellaan sitä, että pääkaupunkiseudulla, Uudellamaalla kärsitään valtavasta työvoimapulasta tällä hetkellä ja meillä on nyt jo vaikeaa saada ihmisiä esimerkiksi varhaiskasvatukseen, niin millä ihmeen keinolla me saadaan enemmän työntekijöitä, kun hallitus näin rajusti iskee pienituloisten asemaan monesta eri suunnasta? Kuvaavaa on, että kun Helsingin kaupunginhallitus lausui tästä esityksestä yksimielisesti — siis huom. yksimielisesti, myös kokoomuksen jäsenet olivat tämän lausunnon takana — niin he ilmaisivat kaikki nimenomaan huolensa tästä työvoimapolitiittisesta ja elinkeinopolitiittisesta näkökulmasta. Euromääräisesti tämä vaikutus on suurin nimenomaan Uudellamaalla, ja tuntuu omituiselta, että esimerkiksi edustaja Laiho voi tätä esitystä kannattaa oman asuinalueensa näkökulmasta.

Siirryn nyt, arvoisa puhemies, näihin ihmisten arkikokemuksiin. On erittäin tärkeää, että kun näin radikaaleja esityksiä tehdään, niin jokaisella on varmasti tiedossa se, miten nämä iskevät ihmisten arkitodellisuuteen.

”Olen työkyvytön lääkärin mielestä, vajaatyökykyinen Kelan mielestä. Näin ollen Kelan ei tarvitse maksaa minulle kuntoutustukea, vaan sitkuttelen työmarkkinatuella ja asumistuella. Normaaliuukautena syön kaksi viikkoa normaali-ihmisen kaltaisesti, viikon kiituttellen ja neljännen viikon pelkästään keitoilla. En harrasta, en käy ulkona, en tee mitään, olen vain ja hengittelen. Tulojeni kolmasosa on asumistuki. Jos sitä leikataan, en tiedä, mistä itse menojani leikkaisin. Ehkä sitten lopetan keitonkin syömisen. Olen vain ja hengittelen.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”Olen työkyvytön, ja tälläkin hetkellä on läsnä jatkuva ahdistus siitä, miten tuet riittää joka kuukausi. En ole hirveästi edes halunnut ajatella, mitä elämä tulee konkreettisesti olemaan sen jälkeen, kun leikkaukset tulevat käytäntöön. En ymmärrä, miten irrallaan todellisuudesta hallituspuolueet ovat, miten voidaan ajatella, että mikään tässä on oikeudenmukaista, ja millä tavalla hyväosaiset osallistuvat näihin ’yhteisiin talkoisiin’. Kylmäsydämisestä oikeistopolitiikkaa.”

”Olen velkakierteessä, ja pienetkin lisämenetykset saattavat johtaa siihen, ettei minulla yksinkertaisesti ole rahaa ruokaan saatikka muihin elintärkeisiin asioihin. Asumistuella maksan yhden neljänneksen mun vuokrasta, ja se on suuri apu siihen, että saan pidettyä itseni hengissä.”

”Kokisin opiskelijana isoja rahallisia vaikeuksia maksaa vuokraa ja ruokamenoja. Opin-toni ovat hyvin intensiiviset yliopisto-opinnot, joiden lomassa on vaikeaa käydä töissä, sekä asuinpaikkakunnallani on huono tilanne avoimien työpaikkojen suhteen. Opiskelijoilla on rahallisesti jo nyt hyvin haastavaa. Leikkaukset pahentaisivat huomattavasti tilannetta, ja monet joutuisivat jättämään opintonsa kesken.”

”Tilanne on kauhistuttava. Olen hyvin peloissani, enkä uskaltaisi ajatella leikkausten vaikutusta arkeeni. Olen tähänkin asti saanut pelätä ja itkeä stressin vuoksi, tulevasta puhumattakaan.”

”En tiedä euromääräistä summaa, miten vaikuttaa, mutta haluan sanoa seuraavasta asiasta: ’ei vaikuta eläkkeisiin’ — se lause ei pidä paikkaansa. Olen itse työkyvyttömyyseläkkeellä, alaikäisen lapsen huoltaja. Tästä syystä saan yleistä asumistukea, johon leikkaukset vaikuttavat siitä huolimatta, että olen eläkeläinen ollut jo viimeiset 15 vuotta. Toivon, että tämä fakta tulisi laajemmin yleiseen tietoon.”

”Ruoan ostaminen on jo valmiiksi hankalaa, ja vapaa-ajan harrastuksiin ei ole varaa miltei ollenkaan. Pitäisi terveyttäkin vahtia, mutta varaa on vain halpoihin nakkeihin. Ei ole varaa olla terveellinen tai harrastaa.” — Kiitos puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

17.58 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Hallitus on toteuttamassa historiallisia sosiaaliturvaleikkauksia, ja samaan aikaan hallitus toteuttaa myös valtion tukeman asunto-tuotannon heikennyksiä. Esimerkiksi ARA-tuotantoon tehdään tietoisesti mittavia heikennyksiä, aso-tuotanto lakkautetaan ensi vuodesta lähtien kokonaan, asumisneuvonnan resursseja puolitetaan samaan aikaan, kun nämä toimenpiteet johtavat siihen, että ihmiset todennäköisesti saavat enemmän häättöjä ja ovat häättöuhan alla, joihin voitaisiin tällä asumisneuvonnalla vastata. Sitten hallitus tekee myös 800 miljoonan euron tuloutuksen Valtion asuntorahastosta eli niistä rahoista, joilla voidaan nimenomaan tukea tätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa.

On hyvin nurinkurista, että kohta meillä on samaan aikaan tilanne, jossa ihmisten arjen edellytyksiä on heikennetty näillä mittavilla leikkauksilla ja kohtuuhintaisia asuntoja on saatavilla entistä vähemmän. Erityisesti isoissa kaupungeissa tämä tulee aiheuttamaan työvoimapulaa, kun ihmisillä, pienituloisilla ihmisillä, ei ole varaa asua isoissa kaupungeissa. Tämä tulee tietenkin vaikuttamaan myös ihan ihmisten inhimillisiin olosuhteisiin ja vaikuttamaan inhimillisinä tragedioina ja henkilökohtaisina hyvinvoinnin menetyksinä, joista me olemme siis todella vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä saaneet nelinumeroisen luvun ihmisten arkikokemuksia.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Itse edustan sellaista koulukuntaa, että poliitikkojen ja päätöksentekijöiden tulisi aina ottaa päätöksenteossa huomioon niiden ihmisten ääni, joita se päätöksenteko koskee. Tämä hallitus ei ole niin tehnyt, ja nyt kun käsittelemme näitä asumistukileikkauksia, joiden vaikutukset ovat inhimillisesti hyvin mittavia, niin jatkan näiden ihmisten omien kertomusten lukemista.

”Olemme kuusihenkinen perhe. Itse opiskelen vielä kuntoutusrahan turvin ja mieheni on töissä, mutta ei se palkka päättä huimaava ole. Mitään ei jää säästöön, ylimääräisiin juttuihin ei yleensä ole hirveästi varaa. Jos asumistuki nykyisestä tippuisi, olisimme suoraan sanottuna pulassa. En tiedä, miten sitten saisimme perheemme elätettyä, hankittua lapsillemme vaatteita, tarvikkeita ja näin edespäin. Nytkään ei ole varaa kustantaa lapsille mitään ihmeempää harrastusta. Pahimmassa tapauksessa joutuisimme muuttamaan pienempään ja halvempaan asuntoon. Lapset voisivat menettää ystävänsä, joita on nykyisellä asunto-alueellamme runsaasti.”

”Jos minun tuloilla leikataan asumistukea, niin eihän sitä rahaa jää elämiseen ollenkaan. Saan työmarkkinatukea, olen pitkäaikaistyötön. Asun kaupungin vuokra-asunnossa, yksiossa, ja minun työmarkkinatuki menee kokonaisuudessaan vuokraan. Asumistuki, mikä tällä hetkellä tulee, on noin 350 euroa, ja se menee ruokaan ja lääkkeisiin, muuhun sitä ei riitä. Aivan törkeää, että hyvätuloisia ei rokoteta millään lailla ja meitä pienituloisia kyykytetään sen kuin kerkeää. Olen siis 61-vuotias pitkäaikaistyötön, ja minulla ei ole mitään mahdollisuuksia päästä töihin, saatikka vielä sellaiseen työhön, minkä palkalla eläisi.”

”Olen osa-aikatyössä. Tuloni on työstä noin 800 euroa, ansiosidonnainen noin 400 euroa ja asumistuki 270 euroa kuukaudessa. Vuokra tällä hetkellä 780 euroa kuukaudessa, joka nousee noin 80 euroa kuukaudessa. Kaikkien leikkausten jälkeen tulot tippuvat roimasti. Todella epäreilua, että leikkurit kohdistuvat meihin jo valmiiksi pienituloisiin.”

”Otin asuntolainaa pankista ja ostin asunnon, kun olin vakituisesti työelämässä. Kun jouduin jäämään pois töistä sairauksien takia ja jäin eläkkeelle, ovat tuloni tippuneet kovasti. Olen kuitenkin pärjännyt jotenkin, kun olen koettanut elää hyvin säästävaisesti. Olen myös lukiota käyvän lapseni yksinhuoltaja, ja nyt syksyllä tippuu tulot entisestään, kun lapsilisä loppuu lapsen täyttäessä 17 vuotta. Nyt jos minulta evätään asumistuki kokonaan, niin joudun todennäköisesti myymään asunnon halpaan hintaan ja muuttamaan vuokralle. Vaikea yleensäkin saada tätä myydyksi. Pelkään, että luottotiedot menevät, jos en saa asuntoa myytyä ja muutenkin, jos en selviä enää laskuista, kun kaikki on kallistunut. En tiedä, miten meidän perheen sitten käy. Mulla on tukiverkko ollut hyvä, mutta en voi olettaa, että tutut kannattelee mua taloudellisesti. Ahdistus tulevasta on kova ja mieliala matalalla. Pelkään myös, että mielenterveys alkaa heiketä tai heitellä tämän takia. Vointi on ollut tasainen pitkän aikaa, mutta pelkään asioiden muuttuvan huonompaan suuntaan.”

”En tiedä tai uskalla laskea, miten paljon asumistukea laskee, mutta joudun toimeentulotuen hakijaksi ainakin lääkkeiden osto- ja sähkölaskukuukausina. Olen matalalla sairauspäivärahalla ja joulukuun alusta mitä ilmeisimmin noin 1 050 euron bruttoansiosidonnaisella. Maksan 25 prosenttia veroa tuosta summasta. Olen työkyvytön, mutta minulle ei myönnetä eläkettä. Tilanteestani ei ole ulospääsyä. Toimintakykyni mukaan olen tehnyt välillä osa-aikaista työtä, jonka pienestä palkasta olen saanut pitää suojaosuuden. Tämäkin kannustin ollaan ottamassa pois.”

”Olen yksin asuva keski-ikää lähestyvä mies. Sairastan kakkostyyppin diabetesta ja verenpainetauti, joita molempia hoidan lääkinnällisesti. Tällä hetkellä varmat nettotuloni ovat noin 900 euroa kuukaudessa, josta maksan kaiken olemiseen ja elämiseen liittyen. En

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

nosta toimeentulotukea, koska minulla on satunnaisia työkeikkoja muutaman kerran vuodessa ja byrokratia sen ja keikkojen kanssa kuormittaa liikaa, eli en yksinkertaisesti vain jaksa selitellä ja lähetellä liitteitä. Keikkatulot useimmiten jäävät kuitenkin 300 euron suojaosuuden alle. Tällä hetkellä pystyn niukin naukin elättämään itseni ja lemmikkini, jos ei tule mitään yllättäviä menoja.”

Arvoisa puhemies! Jatkan tätä sitaattia seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

18.05 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkauksia asumistukeen ei voi mitenkään kuvailla kohtuullisiksi. Asumistukileikkaukset eivät ole kohtuullisia, ne syöksevät monet pienituloiset suomalaiset ahdinkoon. Moni leikkausten kohteena oleva on jo töissä. Eniten leikkauksista kärsivät pienituloiset työssäkäyvät, pienituloiset lapsiperheet, opiskelijat, monet sairaat ja työttömät. Nämä leikkaukset eivät lisää työllisyyttä hallituksen omienkaan arvioiden mukaan, eivätkä ne alenna yleistä vuokratasoa. Nämä leikkaukset eivät myöskään käännä valtion velkaantumista, vaan valtion velkaantuminen kiihtyy Orpon hallituksen johdolla johtuen erityisesti veroasteen laskusta. Velkaantuminen ei siis vähene, mutta köyhyys lisääntyy. Moni menettää asumistuen kokonaan, monilta leikataan yli 100 euroa.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus on saanut ministeriöltä selvityksen, jonka mukaan asumistukileikkausten vaikutukset suurimmillaan ovat vuokra-asunnoissa ruokakuntatyypin mukaan seuraavat: Yksin asuvilla miinus 202 euroa kuukaudessa, lapsettomilla pareilla miinus 348 euroa kuukaudessa, kahden huoltajan perheillä miinus 379 euroa kuukaudessa ja yhden huoltajan perheillä miinus 277 euroa kuukaudessa.

Vastaavasti omistusasujien tuen poistuminen tarkoittaa enimmillään seuraavia muutoksia kuukaudessa ruokakuntatyypeittäin: Yksin asuvilla miinus 466 euroa kuukaudessa, lapsettomalla parilla miinus 674 euroa kuukaudessa, kahden huoltajan perheillä miinus 1 377 euroa kuukaudessa, yhden huoltajan perheillä miinus 1 127 euroa kuukaudessa. [Krista Kiuru: Orpo sanoi, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia!] Eli yli 1 000 euron leikkauksia jopa.

Arvoisa puhemies! Jos pääministeri olisi täällä paikalla, niin kysyisin häneltä, ovatko nämä leikkaukset kohtuuttomia, täyttyykö pääministerin lupaus siitä, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Arviomme mukaan ei täyty.

Mutta, arvoisa puhemies, minäkin luen teille terveisiä leikkausten kohteena olevilta suomalaisilta, koska heidän äänensä ansaitsee tulla kuulluksi tässä keskustelussa.

”Olen pienituloinen työläinen, noin 1 300 euroa kuukaudessa palkka. Puolisoni on kouluttautuva, toistaiseksi työtön, asumistuen piirissä. Vastaa 70 prosentista taloudestamme vuokran ja laskujen jälkeen. Jos leikkaukset menevät läpi, puolisoni taloudellinen riippumattomuus romuttuu ja päädyn vastaamaan 85 prosentista kuluista. Tämä merkitsee pakollisten maksujen jälkeen käytettäviä varoja kuukaudessa jäävän alta 500 euroa. Tästä 150—200 euroa menee työmatkoihin ja polttoaineisiin kuukautta kohden. Loput 300 yksinomaan juokseviin kuluihin: elintarvikkeisiin jne. Kerryttäviä säästöjä ei synny, jos työtä ei määräänsä enempää voi tehdä. Jäljelle jäävä 300 euroa olisi noin kymmenen euroa vuorokaudessa, viisi euroa per henkilö. Turhauttavaa ajatella, millaisen ahdingon ja epätoivon tämä skenaario aiheuttaa. Leikkausta ei saa päästää toteutumaan, ei ainakaan esitetystä

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

muodossa. Tilanteemme kurjuus saa kauhistelemaan, miten huonosti muilla asiat tulisivat olemaan.”

”Olen alaa vaihtanut opiskelija, ja tälläkin hetkellä elämiseen tarvittavat varat ovat hyvin tiukoilla. Olen jo kerran ottanut opintolainan edellisiä opiskeluja varten. En halua velkaantua enempää, joten en ole ottanut lainaa uudestaan. Nyt työstäni säästämäni rahat ovat vähissä inflaation sekä muiden syiden vuoksi. Käytän tällä hetkellä rahaa vain ruokaan, lääkkeisiin, vuokraan ja terapiaan. Olen siis jo luovuttanut kaiken niin sanotun ylimääräisen. Ruokaan käytän vain 20 euroa viikossa, enkä oikein tiedä, mistä enää voisin säästää. Hallitus voi leikata, mistä haluaa, mutta minulla ei ole enää, mistä leikata. Kärsin paniikkihäiriöstä ja masennuksesta, enkä pysty opiskeluideni lisäksi tekemään töitä voimavarojen puutteen vuoksi.”

”Pelkään asunnottomuutta. Olen pitkäaikaissairas, ja asuntoani sopii erityisiin tarpeisiin. Paikkakunnallani ei ole edullisempia asuntoja. Huolehdin vanhoista vanhemmistani, niin paikkakuntaa en voi vaihtaa, eikä voimia muuttoon edes olisi.”

”Opintotuki ja asumistuki eivät riitä yhteensä edes vuokraan, joka tulee nousemaan luultavasti jälleen. Käyn jo valmiiksi vähän töissä opintojeni ohella, mutta kun pelkkä kuukauden ruokabudjetti on alle 200 euroa, niin muutaman kympinkin menetys tuntuu aika lailla. Käytännössä olisi parempi jäädä sairaslomalle, koska tulot olisivat silloin paremmat eikä tarvitsisi paahtaa tuli takamuksen alla — lainakaan kun ei ole enää ilmaista, kuten hyvin vissiin hallituksessakin tiedetään.”

”Olen työkyvytön kroonisten sairauksien sekä fyysisten vammojen takia, mutta olen kuitenkin Kelan mukaan liian nuori pääsemään työkyvyttömyyseläkkeelle. Kuntoutustukea en saa opiskelun ulkopuolisena. Elän nyt jo kädestä suuhun. Olen hyväksynyt, että suuri osa siitä, mitä elämä tarjoaa, ei vain tule olemaan minulle mahdollista, ja asumistuen leikkaukset rajoittaisivat tätä vielä rajummin. Elämäni on neljän seinän sisällä senttien laskemista. Tukiverkkoa tai sosiaalista verkkoa ei ole, koska en kykene käymään missään. Mikäli joudun muuttamaan, en tiedä, saanko toista asuntoa. Yllättäen ”työ on parasta kuntoutusta” -setti ei oikein pelaa työkyvyttömälle, vaan elän Suomessakin pelossa siitä, että seuraava paikka on kadulla.”

”Itse opiskelen onneksi kuntoutusrahalla, joka on ainakin tällä hetkellä vielä opintotukea parempi, mutta kyllähän tuo asumistuen leikkaus itseäkin huolesttaa. Nykyään joutuu jo miettimään tarkkaan, mitä ostaa kaupasta, ja jos jotain isompaa tarvitsee, se lykkääntyy jonnekin hamaan tulevaisuuteen. Esimerkiksi pölynimurini letkua olen viimeiset kymmenen vuotta paikkaillut jesarilla. Jos tästä vielä tulot pienenevät, ei tarvitse edes haaveilla uuden ostamisesta. Monella ystävälläni on asiat vielä huonommin. Itse en sentään ole joutunut esimerkiksi ruoka-apua hakemaan, toisin kuin osa heistä. Pelottaa, riittääkö heillä enää rahat edes lääkkeisiin, joita tarvitsevat, jos tukia vielä leikataan.”

Kiitoksia. — Jatkamme myöhemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

18.12 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Asumistuen leikkaukset vaikuttavat monella tavalla asumistukea saavien arkeen. Muutoksia ovat muun muassa asumistuen tukiprosentin laskeminen 70 prosenttiin, suojaosasta luopuminen ja Helsingin siirtäminen alempaan tukiryhmään. Hyvin moni asumistukea saava asuu yksin, 75 prosenttia asumistukea saavista ruokakunnista, tai on yksinhuoltajaperhe, 15 prosenttia asumistuen saajista. Jo aiemmin

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

tutkimuksista on selvinnyt, että yksin asuminen ja yksinhuoltajuus ovat keskeisiä tekijöitä taloudellisessa huono-osaisuudessa.

Asumistukeen sisältyy jo tällä hetkellä kannustin hankkia edullisempi asunto, sillä asumistuki korvaa vain osan vuokrasta. Samalla on huomioitava, että asiantuntijakuulemisten perusteella asumistuella ei ole havaittu merkittävää vaikutusta vuokratasoon. Argumentin, jonka mukaan vuokrat olisivat matalampia ilman asumistukea, voi siis tämän perusteella unohtaa.

Arvoisa puhemies! Hyvin iso muutos on myös se, että omistusasujien asumistuki lakkaa kokonaisuudessaan. Tilanne tulee olemaan erittäin vaikea heille, jotka eivät esimerkiksi pysty tai onnistu myymään asuntoaan, vaikka niin haluaisivatkin tehdä. Joissain tilanteissa myös omistusasunto voi olla edullisin asumismuoto tai ainoa vaihtoehto, jos vuokra-asuntoja ei vain ole alueella saatavilla. Myös muutokset elämäntilanteessa, kuten sairastuminen tai puolison kuolema, voivat johtaa asumistukeen turvautumiseen. Omistusasujien asumistuesta luopuminen voikin johtaa ihmisten elämässä todella hankaliin tilanteisiin. Euromääräiset muutokset kuukaudessa voivat vaihdella omistusasujilla miinus 466 eurosta aina miinus 1 400 euroon asti ruokakunnan tyypistä riippuen.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueet ovat puhuneet paljon siitä, kuinka oppositiosta nostetaan esille vain ääritapauksia heidän leikkaustensa vaikutuksista. On todettava, että kaikki tapaukset, myös ne, joissa vaikutukset ovat suuria, on nostettava esille, koska äärivaikutus on joka tapauksessa vaikutus jonkun ihmisen tai perheen elämässä. Myös yhdessä vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa laatimassamme vastalauseessa nostamme esille perustuslakivaliokunnan toteamuksen: ”Perustuslakivaliokunta on todennut perusoikeuksien yksilökohtaisuudesta johtuvan, että vaikutusarvioiden laadinnassa erityistä huomiota on syytä kiinnittää niihin tapauksiin, joiden kohdalla negatiiviset vaikutukset ovat suurimmillaan tapausten mahdollisesta vähäisestä lukumäärästä huolimatta.” Nostan esille tässäkin yhteydessä, että yhteisvaikutusten arviointi on tämänkin esityksen yhteydessä ollut riittämätöntä, ja myös siitä syystä on äärettömän tärkeää, että esityksen vaikutuksia muun muassa lapsiköyhyyteen ja toimeentulotukitarpeen kasvuun seurataan tarkasti.

Arvoisa puhemies! Hallitus on selkeästi arvovalintaansa tehnyt. Jo valiokuntakäsittelyssä kävi selkeästi ilmi, että näistä monille ihmisille ja perheille täysin kohtuuttomista sosiaaliturvan leikkauksista ei olla valmiita hallituksessa lainkaan joustamaan. Olisi ollut kuitenkin kohtuullista, että näiden leikkausten seurausten takana olisi kuitenkin seistyt suoraselkäisesti. Päinvastoin, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tämän esityksen virkavastuulla tehtyyn mietintöpohjaan esitettiin hallituspuolueiden edustajien toimesta 35 kappaleeseen muutoksia, siis 35 kappaleeseen muutoksia, tai jopa kappaleiden kokonaan poistamista, jotka sitten hallituspuolueiden enemmistöllä äänin 9—8 äänestettiin läpi tähän nyt käsitellyssä olevaan valiokunnan mietintöön asumistuesta. Valiokuntaneuvoksen virkavastuulla kirjoittamasta mietintöpohjasta poistettiin äänestyspäätöksellä muun muassa seuraava kappale esityksen enimmäisvaikutuskappaleesta: ”Sosiaali- ja terveysvaliokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman tiedon mukaan ehdotettujen muutosten enimmäisvaikutukset kohdistuvat omistusasujiin, joissa ruokakunnan koosta riippuen enimmäisvaikutukset olisivat 466 eurosta 1 377 euroon. Vuokra-asunnoissa asuvilla enimmäisvaikutukset ovat ruokakunnan koosta riippuen 202 eurosta 516 euroon.” Haluaisinkin nyt kysyä salissa olevilta hallituspuolueiden edustajilta: miksi te halusitte piilottaa mietinnöstä useita hallituksen esityksen kirjauksia, STM:n vastineiden tekstejä, muiden valiokuntien lausunnoista esiin nostettuja faktoja sekä laajan asiantuntijakuulemisen perusteella mietintöpohjaan

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

nostettua tutkimustietoa? Tähän saammekin varmaan vastauksen, kun näyttää siltä, että edustaja Laiho on pian tulossa puhumaan. — Kiitoksia. [Kimmo Kiljunen: Erittäin kiintoisaa kuunnella vastaus!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

18.19 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Mikä on yhteiskunnassamme kaikkein arvokkainta? Ketkä rakentavat tulevaisuuden? Kyse on tietysti lapsista, siksi lapsiystävällisyyden ja lapsiperheitä tukevien päätösten pitäisi olla aivan politiikan ytimessä.

Käsitlemme nyt sosiaali- ja terveystieteiden ministerin Orpon hallituksen esityksestä asumistukilain muuttamiseksi. Hallitus esitti, että yleinen asumistuki lakkautettaisiin kaikilta omistusasunnossa asuvilta kotitalouksilta riippumatta perheen elämäntilanteesta ja varallisuudesta. Tämä on vakava heikennys erityisesti lapsiperheiden arkeen. Perheiden tulonmenetykset tulevat olemaan satoja euroja kuukaudessa tilanteesta riippuen. Kuitenkin valtiolle tämä leikkaus tuo säästöjä vain joitakin kymmeniä miljoonia.

Heti alkuun kiitän keskustan edustajia valiokunnassa. Ilman teitä tämä pienituloisten perheiden etuus olisi poistunut jo ensi vuoden syyskuussa.

Keskusta ei kannata hallituksen esitystä yleisen asumistuen lakkauttamisesta kaikilta omistusasunnossa asuvilta.

Arvoisa puhemies! Hallitus on perustellut tuen poistamista sillä, että kyse on poikkeuksellisesta tuesta suhteessa muihin maihin. Tämä on hyvin lyhytkatseinen näkemys. Joku ehkä miettii, että kuinka niin. Valaisen asiaa neljällä huomiolla ja lähdän historiasta.

Ensiksi: 1990-luvun alkuun asti Suomessa oli käytössä verotuksen lapsivähennys sekä todella huomattava korkovähennysoikeus. Tämä auttoi lapsiperheiden arkea suunnattomasti, nykyrahassa useilla tuhansilla euroilla vuodessa.

Toiseksi: Vuonna 1994 lapsivähennys poistettiin, mutta sen kompensoimiseksi lapsilisää nostettiin huomattavasti. Sen jälkeen lapsilisiä ei ole juuri nostettu. Lapsilisien ostovoima on laskenut 30 vuodessa jopa yli 40 prosenttia.

Kolmanneksi: Vuoteen 2010 asti Suomessa oli voimassa asuntolainan korkovähennysoikeus. Esimerkiksi neljänhenkinen perhe sai vähentää veroista alijäämähyvityksenä 3 600 euroa vuodessa. Korkovähennysoikeus poistui kokonaan tämän vuoden alusta alkaen.

Neljänneksi: Asumistukea maksetaan omistusasuntojen korkokulujen perusteella. Näin ollen lähes koko 2010-luvun aikana kukaan ei ole tätä tukea tarvinnut, kun korkoja ei juuri ollut, ja nyt, kun korot ovat nousseet, tuki poistetaan.

Lisäksi täytyy muistaa, että asumistukea ei ole helppo saada. Tuen saadakseen täytyy olla joko pienituloisen, suurperheellisen tai molempia. Varsin tavallinen on tilanne, että tukea saa omakotitalossa asuva suurperhe, jonka toinen vanhempi on työssä ja toinen vanhempainvapaalla tai opiskelee. Mitä tällainen perhe tekee, kun tuki lakkautetaan? Onko mitään järkeä siinä, että talo myydään ja muutetaan vuokralle, että perheessä voi saada asumistukea arjesta selviytyäkseen? Hyötyykö valtio siitä jotenkin? Vastaan teidän puolestanne: ei hyödy.

Arvoisa puhemies! Omistusasujien asumistuen poistuessa pienituloiset lapsiperheet joutuvat vaikeampaan taloudelliseen tilanteeseen kuin vuosikymmeniin on nähty. Tosiasia on, että monille perheille tilanne on aivan mahdoton. Katseeni kohdistuu ennen muuta teihin, hyvät kristillisdemokraatit. Te olette markkinoineet itseänne perhepuolueena. Ymmärrätekö tämän päätöksen seuraukset?

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Ja te, hyvät perussuomalaiset, tämäkö on se tapa, jolla te puolustatte tavallista perheelistä suomalaista? Te lupasitte auttaa maaseudulla asuvia tavallisia suomalaisia. Mitä he nyt ajattelevat, kun viette heiltä asumistuen ja ajatte heitä ahdinkoon? Miten pienituloiset perheet pärjäävät niissä tilanteissa, kun asumistukea ei enää saa ja oma koti ei mene kau-paksi?

Arvoisa puhemies! Vuosikymmeniä jatkunut omistusasujien tukeminen päättyi tähän hallituksen päätökseen. Tästä kärsivät eniten lapsiperheet. Hallitus on puheissaan ollut erittäin huolissaan syntyvyydestä, mutta tämä päätös on vakavassa ristiriidassa tuon huolen kanssa. [Krista Kiuru: Näin on!] Siksi en minä eikä keskusta puolueena voi tätä hyväk-syä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

18.24 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Tämän asumistukilakiesityksen tavoitteena on toteuttaa Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jossa yleistä asumistukea koskevista, valtiontaloutta tasapainottavista toimista linjataan, sekä hillitä asumistukimenojen kasvua. Omistusasuntoihin kohdistuvan asumistuen lakkauttamisen tavoitteena on kohdentaa tu-kea kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille. Tämä uudistus vahvis-taa julkista taloutta, ja vahvan julkisen talouden kautta pystymme turvaamaan meidän hy-vinvointipalvelut, kaikkien — myös niiden pienituloisten ja heikommassa asemassa ole-vien — palvelut, kaikkien suomalaisten palvelut. [Välihuutoja vasemmalta]

Asumistukimenot ja asumistuen saajien määrät ovat paisuneet merkittävästi viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. [Matias Mäkyne: Ei viime vuonna!] Vuoden 22 lopulla yleisen asumistuen saajia oli lähes 400 000. Määrä on yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Vuonna 2010 asumistuen kustannukset olivat noin 530 miljoonaa, ja viime vuonna kustannukset olivat yli puolitoista miljardia, [Eduskunnasta: Kerro vielä, miksi!] yli puolitoista miljardia. Voitte jokainen miettiä, ollaanko oikealla tiellä, kun yhteiskunta kustantaa näin suuren määrän asumista. [Matias Mäkyne: Kertokaa te!] Eli ne ovat mer-kittävästi suurentuneet, niin että kyllähän tähän suuntaukseen on välttämätöntä myös po-liittisesti puuttua.

Täällä on nostettu esiin pienituloiset. Ne on huomioitu tässä uudistuksessa. [Matias Mä-kyne: Missä kohdassa?] Toimeentulotuki turvaa heikommassa asemassa olevien tilan-teen, ja esimerkiksi lapsiperheiden tilannetta on huomioitu tässä muutoksessa, [Vasemmal-ta: Eikä ole!] samoin kuin omistusasujat.

Nykyinen asumistuen suojaosa on asettanut kannustinloukkuja ottaa vastaan kokopäi-väistä työtä. Suojaosien poistaminen yksinkertaistaa sosiaaliturvaa ja on askel yleistuen suuntaan — siihen, mitä useimmat puolueet ovat halunneetkin.

Asumistukea voi edelleen saada pienillä työtuloilla, vaikka sovittelu kiristyy. Älkää an-tako väärää kuvaa siitä, että asumistuki poistuu. Se säilyy edelleenkin, mutta sen saamisen kriteerit kiristyvät, [Krista Kiuru: Kymmeneltä tuhannelta poistuu!] niin kuin kuuluukin. Uudistuksen myötä yhteiskunnan tukemat vuokra-asunnot kohdennetaan myös nykyistä paremmin heikommassa ja haavoittuvamassa asemassa oleville. Tähän otetaan käyttöön muun muassa tulorajat jatkossa. Meillä on suunnitteilla, että vaikka ARA-tuotanto voi vä-hentyä, niin ARA-asunnot tulee kohdentaa nimenomaan pienituloisimmille näitten tulora-jojen avulla.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Nostan vielä täällä joitain nostoja myös esimerkiksi ympäristölautakunnan lausunnosta. Valiokunta pitää tavoitetta tasapainottaa julkista taloutta ja edistää työllisyyttä painavana perusteluna sosiaaliturvan muutoksille — painavana perusteluna. Ansiotulon vähennyksen ja omistusasuntojen asumistuen poistamisella tukea pyritään kohdentamaan kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille. Osana sosiaaliturvaa asumistuki heikentää työnteon kannustimia, koska työnteon kannustin määritellään palkan ja sosiaaliturvan erotuksena. Korkeampi asumistuki mahdollistaa korkeamman asumisen tason myös ilman työtuoloja, ja asumistuki tulosidonnaisena etuutena heikentää työn vastaanottamisen kannustavuutta, koska kasvavat tulot vähentävät maksettavan asumistuen määrää.

Arvoisa puhemies! Vielä joitakin nostoja täältä mietinnöstä. Otan täältä esimerkiksi lapsiperheisiin kohdistuvat huojennukset. Lausuiimme näin: ”Valiokunta pitää myönteisenä, että muutosten vaikutuksia lapsiperheisiin pyritään lieventämään muuttamalla lasten ja aikuisten kertomisia perusomavastuun laskennassa. Tällöin lapsiperheiden perusomavastuu muodostuu hieman pienemmäksi ja asumistuen lasku kohdistuu hieman enemmän muihin kuin lapsiperheisiin.” Lapsiperheet on huomioitu.

Jos ajatellaan sitten tätä Helsingin tilannetta, niin se on vastaava kuin on pääkaupunkiseudulla, Vantaalla ja Espoossa, suurin piirtein samaa luokkaa. Se on enemmänkin asuinaluekohtaista, miten ne eroavat. Mutta valiokunta piti kuitenkin tärkeänä, että enimmäisasumismenojen riittävyttä pääkaupunkiseudulla seurataan.

No, ehkä vielä näistä omistusasujista. Sehän on uusi muutos, omistusasuminen, ja nähtiinkin tärkeänä kiinnittää tähän asiaan erityisesti huomiota, vaikka se on pieni ryhmä, vain neljä prosenttia asumistuen saajista, koska sielläkin voi olla pienituloisia tai tilanteita, joissa tämä muutos on merkittävä. Ja tätä omistusasujiin kohdistuvaa muutostahan oli jo siinä hallituksen esityksessä porrastettu, mutta me valiokunnassa päädyimme sitä vielä porrastamaan enemmän, koska myös perustuslakivaliokunta kehotti arviointia tässä kohtaa tekemään. Eli heidän osaltaan se tulee voimaan vasta vuoden 25 alusta.

No, sitten vielä muutama sana opiskelijoista. He ovat suurin asumistuen saajaryhmä, ja he tulevat jatkossakin saamaan asumistukea, eli tästäkään ei kannata antaa väärää käsitystä, koska asumistuki heilläkin tulee säilymään. Toki sitten, kun tekee enemmän töitä, niin se vaikuttaa siihen asumistuen määrään. Haluan tässä nostaa myös esille, että hallitusohjelman mukaan hallituskauden aikana on tarkoitus toteuttaa opintotuen kokonaisuudistus, ja tämä myös valiokunnassa nostettiin esille. Uudistuksen tavoitteena on opiskelijan näkökulmasta selkeämpi kokonaisuus, jotta opiskelija voi helpommin seurata omaa tulotasoaan ja sen kehitystä. Ja hallitus aikoo nostaa opintolainan valtiontakausta myös ensi vuonna.

Tähän vielä, puhemies, loppuun sanon, että ympäristövaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että opiskelijat asuvat entistä useammin yksin, eikä soluasunnossa asuminen tai kimppa-asuminen ole enää suosittua. Opiskelijoiden siirtyminen yleisen asumistuen piiriin ja erityisesti pienten asuntojen tarjonnan kasvu ovat mahdollistaneet yksin asumisen yleistymisen. Asumistaso on noussut koko yhteiskunnassa, ja varmasti opiskelijoidenkin osalta on järkevää arvioida ja löytää ratkaisuja, joissa myöskin [Puhemies: Aika!] soluasuntoasuminen on myönteistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Mennään puhujalistaan. Otetaan puheenvuoroja hetken päästä. Mehän ollaan poistettu takaraja tältä ja huomispäivältä, eli kahteen asti voidaan jatkaa molempina päivinä. [Li Andersson: Ei ollut debattia ollenkaan!] — Eikö ollut lainkaan? Joo. [Krista Kiuru: Debattia ei ole ollut vielä lainkaan, puo-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

leentoista tuntiin!] — No, otetaan V-painikkeella debattia muutama puheenvuoro, ja sitten pääsee kohta edustaja Nieminenkin, mutta nyt V-painikkeella muutama debattipuheenvuoro tähän. — Ja tosiaan tiedoksi, että meillä on myös huomiselta poistettu takaraja, eli kahdeksan asti yöllä ollaan huomennakin. Otetaan tuolta nuo. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.32 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää, että tässä salissa ja eduskunnan toiminnassa, myös valiokunnissa, pidättäytyään faktoissa. Näin ollen totuuden toiseksi puhuminen ja suorastaan totuuden muuntaminen on yksi vakavimpia yhteiskunnassa ja oikeusvaltiossa ilmeneviä haasteita. Kun tässä valiokunnan varapuheenjohtaja äsken puhui, niin lainasitte esimerkiksi kohtaa, josta on loput otettu pois. Se kertoo siitä, millä tavalla tässä salissa yritetään maalata mustaa valkoiseksi. Minä olen itse hyvin huolissani siitä, ymmärtääkö eduskunta käsitellessään tätä ehdotusta, minäkalainen pommi tähän sisältyy. Me puhumme siis käytännössä näiden vaikutusten keskiarvosta, joka on alle satasen tai päälle satasen, mutta siinä ei ole koko totuus. Tämä kertaantuu niin kovasti, että nämä keskeiset vaikutukset alkavatkin nousta vuokra-asujan osalta 200:sta 500 euroon ja omistusasumisen kohdalla 500:sta melkein 1 400 euroon. Tämä vaietaan, ja näiden yhteisvaikutusten tuloksena nämä ihmiset saavat vielä tuta näistä muista esityksistä, [Puhemies huomauttaa ajasta] kuten seuraavasta työttömyysturvaa koskevasta leikkauksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ehdottomasti vain minuutin mittaisia puheenvuoroja tässä vaiheessa, koska nyt tähän otetaan tätä debattia. — Seuraavaksi otetaan sieltä edustaja Honkasalo.

18.34 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru tässä hyvin totesi, että pitäisi pystyä argumentoimaan näitten esitysten puolesta niin, että pysytään faktoissa. Pitäisi rehdisti ja suoraselkäisesti pystyä puolustamaan yhtä Suomen historian suurinta yksittäistä sosiaaliturvaleikkausta, ja sitä valitettavasti hallituspuolueen edustajat eivät kykene tekemään. Aivan uskomatonta! Ja edustaja Laiho, kun te puhutte opiskelijoista, niin miksi ihmeessä te levitätte tätä paikkaansa pitämätöntä väitettä, että opiskelijat ikään kuin olisivat liian kranttujia, että he eivät enää kommuuneissa halua asua? Suosittelisin, että tutustutte opiskelijoiden arkielämään, jossa yhä suurempi osa opinnoista on etäopintoja. Tämä vaikuttaa muun muassa siihen, että soluasunnossa voi olla hyvin hankalaa toteuttaa niitä opintoja samanaikaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen.

18.35 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho omassa puheenvuorossaan vetosi siihen, että asumistukea on pakko leikata, koska asumistukimenot ovat kasvaneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. No, ensinnäkin, totuushan on se, että viime vuosina asumistukimenojen kasvu on taittunut, koska työttömyystilanne on parantunut huomattavasti. Sen jälkeen on kysyttävä, miksi asumistukimenot ovat sitten kasvaneet sitä ennen, ennen Marinin hallituskautta. Ensimmäinen syy on tietysti työttömyyden kasvu finanssikriisin jälkeen ja 2010-luvulla, kun te olette hallituksessa olleet, ja sen lisäksi Sipilän hallituksen päätöksillä, kun otitte opiskelijat mukaan yleiseen asumistukeen, joka on sinänsä ollut ihan hyväkin päätös, [Ben Zyskowiczin välihuuto] tietoisesti li-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

sättiin opiskelijoiden kautta asumistuen piirissä olevien ihmisten määrää. Eli on kyse tietoisista päätöksistä, [Krista Kiuru: Kokoomuksen päätöksestä!] joilla asumistuen piirissä olevien ihmisten määrää on lisätty, sekä yleisestä talouskehityksestä ja vuokrien noususta. Vuokrat nousevat markkinatilanteen takia siksi, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulle muuttaa tänä vuonna 20 000 ihmistä lisää [Puhemies koputtaa] ja asuntoja ei rakenneta samassa tahdissa. Ei siksi, että asumistuki [Puhemies koputtaa] nostaisi näitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Furuholm.

18.36 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun leikkaa pienituloisilta ihmisiltä, niin silloin leikkaa pienituloisilta ihmisiltä. Se ei poistu, vaikka väittäisi mitä. Nyt osansa saavat opiskelijat, osa-aikatyötä tekevät, kokoaikatyötä tekevät, työttömät, yksinhuoltajat ja yksin asuvat pienituloiset ihmiset. Tämä leikkaus ei noudattele myöskään millään tavalla tätä hallituksen mainostamaa työn linjaa, vaan päinvastoin: kannusteet vähenevät sekä työssä käyvien toimeentulo heikkenee.

Mutta on pakko sanoa, että entistä brutaalimman tästä leikkauksesta tekee se, että se kohdistuu lapsiin — valmiiksi heikommassa asemassa oleviin lapsiin. Lapsiperheköyhyystä on Suomessa torjuttu menneinä vuosina ensisijaisella sosiaaliturvalla sekä esimerkiksi osa-aikatyötä mahdollistamalla. Minä haluan nyt kysyä: miksi tästä halutaan luopua? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.37 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen hieman ulkolaidalta tätä asiaa seurannut, ja haluaisin kuulla edustaja Laiholta vastauksen siihen kysymykseen, joka täällä on yllättävästi esitetty, että faktoja olisi sensuroitu pois tästä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä. Pitääkö tämä paikkansa, ja jos se pitää, millä perusteella niitä faktoja on otettu pois? Halusin tiedustella sitä, kun täällä on väitetty kummallisella tavalla. [Ben Zyskowitz: Oikein sensuroitu!]

Täällä on perussuomalaisia edustajia. Haluaisin teiltä kysyä: Koko viime vaalikauden me kuulimme siitä, että me tuhlaamme rahoja maailman köyhiin ja meidän pitäisi käyttää ne rahat suomalaisiin köyhiin. Nyt te olette... Ensimmäisessä budjettiesityksessä, joka on täällä, te leikkaatte rajusti maailman köyhiltä, mutta te leikkaatte myöskin suomalaisilta köyhiltä, ettekä käytäkään niitä rahoja heihin. Sen sijaan te käytätte niitä rahoja verohelpotuksiin suomalaisille rikkaille. Eli leikkaatte maailman köyhiltä helpottaaksenne suomalaisten rikkaiden elinolosuhteita. Olenko ymmärtänyt jotakin väärin tässä logiikassa? [Ben Zyskowitz: Olitte, summat eivät täsmää ollenkaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Valtola.

18.39 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistuttaisin, että Suomen talous on erittäin vaikeassa tilanteessa. [Välihuutoja vasemmalta] Ensi vuoden talousarvio on yli 11 miljardia alijäämäinen, joka kahdeksas euro otetaan velaksi. Myös EU-komissio on huolissaan Suomen taloudesta, talouden alijäämästä ja Suomen kilpailukyvyistä. Nämä ongelmat meidän on pakko saada korjattua. Tähän asiaan oppositiolta ei ole tullut yhtään kommenttia tähän mennessä olleen keskustelun aikana. Tämä lakiesi-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

tys, mitä nyt käsitellään, on säästölaki, jonka valmistelussa on pyritty minimoimaan vaikutukset kaikista pienituloisimpiin ja vähävaraisimpiin ruokakuntiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Werning.

18.40 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy ihmetellä muun muassa edustaja Laihon puheita ja sitä, kuinka kaukana monen pienituloisen ihmisen arjesta edustaja voikaan olla. Nämä hallituksen toimet, joilla leikataan kaikista pienituloisimmilta, ovat erittäin kaukana inhimillisyydestä ja oikeudenmukaisuudesta. Hallitus toteuttaa yleiseen asumistukeen useita sellaisia muutoksia, jotka vaikeuttavat pienituloisten ihmisten arkea entisestään. Esityksellä asumistukeen vaikuttavien tulojen vaikutuksia kiristetään, tukiprosenttia lasketaan 80 prosentista 70 prosenttiin, ansiotulovähennyksestä luovutaan ja Helsinki siirretään alempaan tukiryhmään. Hallituksen esityksellä yleinen asumistuki omistusasuntoihin lakkautetaan. Tämän hallituksen epäinhimillisen esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen saajien määrää 15 000 kotitaloudella siirtäen asumisen tuen painopistettä viimesijaiseen toimeentulotukeen. Hallitus ja siellä hallituspuolueiden edustajat, eikö teitä hävetä yhtään tämä teidän politiikkanne? [Eduskunnasta: Ei hävetä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li.

18.41 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun edustaja Laiho siteerasi mietintöä, niin ajattelin, että luetaan sitten tämä poistettu osio myöskin, mihin hän ei viittanut tässä. Eli tämä kohta olisi jatkunut näin: ”Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että huojennuksen euromääräiset vaikutukset lapsiperheille ovat melko pieniä, kun otetaan huomioon ehdotettujen muutosten kokonaisvaikutukset lapsiperheiden asemaan ja lapsiperheisiin samanaikaisesti kohdistuvat muutokset, kuten HE 73/2023:ssa esitettävä työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen.” Tämän faktan siis hallituspuolueet poistivat tästä mietinnöstä. [Kimmo Kiljunen: Miksi?]

Yhtä lailla on syytä todeta, että yli kolmasosa työssäkäyvistä asumistuen saajista tulee menettämään asumistuen kokonaan näiden leikkausten seurauksena, sekä se, että syy, minä takia asumismenot ovat kasvaneet, on, aivan kuten täällä todettiin, kokoomuslaisen ministerin Sanni Grahn-Laasosen päätös siirtää opiskelijat yleisen asumistuen piiriin. Esimerkiksi Valtiontalouden tarkastusvirasto lausui valiokunnallemme, että ”yleisen asumistuen menot eivät kuitenkaan ole voimakkaasti kasvaneet sen jälkeen, kun opiskelijat siirrettiin opintotuen asumislisältä yleisen asumistuen piiriin”. [Krista Kiuru: Lukee mietinnössä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

18.42 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen todella huolissani perheistä. Ryhmäkansliamme selvitystyön mukaan koko maassa olisi 600 kohtuuhintaista asuntoa nelihenkiselle perheelle. Ajatelkaa, siis 600. Tämä on järkyttävää. Jopa mietin, voiko tämä olla totta. Saati sitten, että niistä 600 kohtuuhintaisesta asunnosta joku olisi vaikka sitten sen lapsen päiväkodin, koulun vieressä, harrastusten tai opintojen

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

lähellä tai edes samassa kunnassa. Asumismenot ylittyvät nyt melkein 57 000 perheellä, vuokra-asuntoja ei riitä edes joka viidennelle. Ja on kyllä kohtuutonta lapsille, joskin aikuisillekin, mutta erityisesti ajattelen aina lapsia. He joutuvat todellakin muuttamaan tutusta asunnosta kenties kauas kavereista, tutusta päiväkodista, koulusta ja opiskelupaikasta. Se on kohtuutonta. Se on todellakin kohtuutonta.

Yhteydenottoja on tullut myös heiltä, jotka asuvat omistusasunnossa mutta eivät saa esimerkiksi asuntoa myydyksi ja joutuvat sen vuoksi ongelmiin.

Viidennes kahden lapsen perheistä menettää [Puhemies koputtaa] tuen kokonaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään kuitenkin vaan minuutin mittaisia. — Seuraavaksi edustaja Perholehto.

18.44 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ajattelin kommentoida. Edustaja Laiho viittasi tuolla ympäristövaliokunnan mietintöön, ja itse kun siellä lausunnon käsittelyssä olen ollut mukana ja valiokunnassa istun, niin pidin aika erikoisena näitä nostoja, joita tässä edustaja teki. Nimittäin samaan aikaan ympäristövaliokuntahan on muun muassa tehnyt muunkinlaisia huomioita, kuten että nämä muutokset, joita hallitus esittää, eivät vaikuta vuokratasoon, nämä lisäävät riskiä maksuvaikeuksiin, vuokravelkoihin ja häättöihin. Valiokunta korosti asumisneuvonnan roolia, jota niin ikään hallitus on leikkaamassa. Lisäksi siellä todettiin myös kiinnostavasti, että esimerkiksi asumistuki ei yksin muodosta kannustinongelmaa. Lisäksi korostettiin leikkausten osa-aikatyön kannustimien heikentävää vaikutusta, nostettiin esiin riski työvoiman saatavuuteen liittyen erityisesti kasvukeskuksissa, isoimmissa kaupungeissa. Joten ehkä toivoisin, että jatkossa kun täällä siteerataan, niin ei vain toivota, että sen valiokunnan jäseniä ei ole paikalla ja kukaan ei näitä huomaa, vaan että sitten luetaan ihan koko lausunto tai lueta ollenkaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

18.45 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä en tiedä, täyttääkö tämä vasemmiston asettamat kriteerit hallituspuolueen puheenvuorolle, mutta minä nyt kuitenkin sitten pidättäydyn puolustamasta tätä esitystä tuolta pöntöstä.

Tarttuaisin tähän yhteen asiaan, mikä täällä on nyt toistunut oikeastaan koko syksyn ja mihin edustaja Nurminenkin viittasi: nämä rikkaille tulevat veronalennukset, joka on tosiaan se 60 miljoonaa euroa vuodessa. Kun jossain toisessa puheenvuorossa puhuttiin siitä, että ei osallistuta talkoisiin, niin jotenkin minä tavallaan sitäkin retoriikkaa vierastan. Ensinnäkin se taitaa olla kolmisen prosenttia työntekijöistä, jos puhutaan siitä rikkaasta, yli 100 000:n tuloluokasta, ja sieltä tulee neljännes verokertymästä joka tapauksessa, joten minä vähän vierasta ajatusta, että he eivät osallistu talkoisiin. Toinen asia tässä on, että kyseessä on 2011 säädetty [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] ylimääräinen kahden prosentin vero sen entisen kertymän, entisen progression päälle, eli käytännössä sitä nyt lievennetään. Tietyllä tavalla tämäkin on osa tätä poliittista mielikuvamarkkinointia, minkä minä ymmärrän, mutta kyllä he talkoisiin osallistuvat. — Kiitos. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kyllönen.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

18.46 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtajan puheenvuorossa asumistuen leikkaus saatiin kuulostamaan oikoteiltä onneen ja takaovelta taivaaseen. Unohdettiin vaan se, että tässä nyt ovat häviöinä ne, jotka eniten saavat asumistukea, eli lapsiperheet, nuoret, yksinhuoltajat ja yksin asuvat pienituloiset. [Krista Kiuru: Työssä käyvät naiset!] Jos mietitään esimerkiksi tätä pääkaupunkiseudun tilannetta, niin mielelläni käyn poliittista keskustelua siitä, miksi on päädytty siihen tilanteeseen, että ihmiset ovat niin pienipalkkaisia, että heillä ei ole enää varaa asua täällä muutoin kuin asumistuen varassa, vaikka kävisivät töissäkin. On mielenkiintoista kuulla, kuka sitten jatkossa tekee täällä pääkaupunkiseudulla ne työt, kun ihmiset ajetaan toisaalle.

Samanaikaisesti, kun se kokonaisveroaste tippuu ja veropohja pettää, niin se teidän hieno tavoitteenne valtiontalouden tasapainottamisesta karkaa käsistä myös. 10 miljardia rahaa katoaa vuoteen 27, kun kokonaisveroasteen putoamista ei yhtään edes yritetä jarruttaa. Että terveisiä kokoomukselle vaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

18.47 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin puhua näistä leikkauksista, ja sen takia onkin harmillista, että joudun toistuvasti käyttämään puheenvuoroja tähän itse prosessiin.

Minun mielestäni edustaja Laihon puheenvuoro toi hyvin esille sen, minkälaista politiikkaa hänen johdolla hallitus harjoittaa. Esimerkiksi kun puhuitte näistä lapsiperheisiin kohdistuvista huojennuksista, mitä valiokunnassa toitte, näistä kertoimista, niin unohditte mainita tämän kappaleen loppuosan, jonka valiokuntaneuvos oli muotoillut tähän virkapohjaan, jonka edustaja Andersson täällä juuri luki. Valiokunnassa te ilmoititte, että tämä lause ei teille käy ja se pitää poistaa, 9—8. Täällä toitte esille ympäristövaliokunnan lausuntoja, ja jos kuuntelin oikein, niin ne olivat juuri niitä lauseita, joita te vaaditte lisättäväksi tähän mietintöön. Mielestäni oli todella hyvä, että edustaja Perholehto toi täällä esille, mikä se kokonaisuus oli myös ympäristövaliokunnan näkökulmasta. En pidä tästä teidän toimintatavastanne, jossa te piilottelette teille epämieluisia faktoja. [Puhemies koottaa] Jos me käsittelemme näin isoja asioita, niin pitäydytään edes faktoissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Zyskowicz.

18.49 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun sosiaaliturvaan joudutaan tekemään säästöjä, [Kimmo Kiljunen: Miksi joudutaan?] niin totta kai se vaikuttaa kielteisesti niiden ihmisten toimeentuloon, joihin säästöt kohdistuvat. Ei kai kukaan tällaista voi kieltää. Te kysytte vasemmalla, miksi säästöjä joudutaan tekemään. [Vasemmalta: Ei!] Ettekö te vieläkin tiedä? Minä kerron teille: jos ei tehtäisi säästöjä, niin jatkossa jouduttaisiin sellaisiin säästöihin, joiden rinnalla nykyiset säästöt ovat hyvin pieniä.

Sitten täällä keskustelussa on väitetty, että asumistuen raju leikkaus ei vaikuta lainkaan vuokratasoon. Mistäs te sen tiedätte? Ei sitä voi etukäteen tutkia. [Välihuutoja vasemmalta] Ja minä väitän, että jos meillä esimerkiksi ei maksettaisi asumistukea lainkaan 2 000 miljoonaa vuodessa, niin aivan varmasti vaikuttaisi vuokratasoon, vaikka totta kai markkinatilanne eniten vaikuttaa vuokrien määrään. Jos ei asumistuki vaikuta lainkaan vuokrata-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

soon, niin miksi Kojamon listalleottoesitteessä, kun se meni pörssiin, mainittiin tämä suomalainen asumistukijärjestelmä, jos ei sillä ole mitään vaikutusta Kojamon bisnekseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Berg.

18.50 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Laihon puheenvuoroon, missä hän nosti esille, että asumistuki ei poistuisi kokonaan: Kuten edustaja Andersson tuossa äsken vastasi, niin kuitenkin yli kolmasosan työssäkäyvistä arvioidaan tippuvan kokonaan pois yleiseltä asumistuelta. Sen lisäksi, kuten tässä esityksessä selkeästi tuodaan esille, omistusasumisesta ei makseta tukea enää lainkaan — niin ettei se nyt ihan pidä paikkaansa, ettei se kokonaan poistu.

Sitten mitä tulee omistusasunnoissa asuviin yleisen asumistuen saajiin, niin 40 prosenttia näistä on tosiaan lapsiperheitä. Se tuolla mietinnössä lukee, mutta sitten sieltä äänestystuloksella haluttiin poistaa seuraava virke: ”Hallituksen esityksessä ehdotetut lapsiperheitä koskevat helpotukset eivät helpota omistusasunnoissa asuvien lapsiperheiden asemaa, koska heiltä loppuu asumisen tuki kokonaan.” [Puhemies koputtaa] Tämä äänestyspäätöksellä haluttiin poistaa [Puhemies koputtaa] mietinnöstä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pekonen.

18.51 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä edustaja Zyskowicz, ette te joudu leikkaamaan asumistuesta, te haluatte leikata asumistuesta. [Vasemmalta: Juuri niin!] Te olette hokeneet täällä koko syksyn, että teidän on pakko leikata. Te hoette täällä valtion heikkoa taloustilannetta, teidän on pakko leikata. Samaan aikaan te kevennätte kaikista rikkaimpien verotusta. Tämä on arvovalinta, ettekä te häpeä puolustaa sitä, että tämä on teidän arvovalintanne.

Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho, te tuossa omassa puheenvuorossanne totesitte myös, että teidän on pakko leikata asumistuesta kaikista heikoimmassa asemassa olevilta, jotta vahva valtiontalous sitten hyödyttää kaikista heikoimmassa asemassa olevia. Eikö tämä nyt ole sitä kuuluisaa hölmöläisen peiton jatkamista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

18.52 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa edustaja, te sanotte, että mikään pakko ei ole tehdä sosiaaliturvaan säästöjä, koska rikkaiden verotusta kevennetään. [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] Otetaan nämä summat nyt vielä kerran. Tämä hyvätuloisiin kohdistuva erityinen solidaarisuusveron alarajan nosto kustantaa valtiolle veronsaajana noin 60 miljoonaa euroa. Miten te tällä 60 miljoonalla eurolla, edustaja Pekonen, [Aino-Kaisa Pekonen: Onko pakko tehdä?] kompensoisitte noin 1 500 miljoonan euron sosiaaliturvasäästöt? Kertokaa nyt se vasemmistoliittolainen matematiikka, jolla nämä menisivät päittäin.

Sitten täällä on puhuttu valiokunnan käsittelystä. En ole mukana, mutta sen tiedän entisenä valiokuntapuheenjohtajanakin, että viime kädessä valiokunnan puheenjohtajan velvollisuutena on huolehtia siitä, että työ etenee asianmukaisesti ja oikeassa järjestyksessä. Sitten täällä ihmetellään, että valiokunnassa on äänestetty mietinnön teksteistä, se on kuu-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

lemma sensuuria. Mistä lähtien? Eikös se ole ihan oikein, että valiokunnan mietinnön teksti vastaa enemmistön kantaa? Pitäisikö sen vastata vähemmistön kantaa? [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, nyt sitten otetaan viisi kappaletta vielä, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan, ainakin joksikin aikaa. Eli nämä viisi kappaletta ovat edustaja Heinäluoma, seuraavaksi Pitko, sitten Lindén ja sitten Laiho ja Kiuru. — Eli Heinäluoma.

18.54 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz viittaa täällä vanhentuneisiin tietoihin, kun hän väittää, että näillä asumistuen leikkauksilla olisi vaikutusta vuokriin. Näinhän ei ole, ja hallitus on itsekin todennut tämän ja muuttanut omaa käsitystään, kun toi hallituksen esityksen eduskuntaan. Ja ministeri Grahn-Laasonen on myöskin muuttanut perusteluitaan: hän on kertonut sen, että tämä on säästölaki. [Ben Zyskowicz: Totta kai se on!] Ei tällä haeta muutoksia markkinaehtosiin vuokriin.

Mutta mitä tämä tulee tekemään? Tämä asumistuen leikkaus tulee pahentamaan työvoimapulaa, erityisesti Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla, koska tälläkin hetkellä meillä on valtava pula osaavasta työvoimasta ravintola-alalla, hoitoalalla. Ja valitettavasti tilanne on se, että näiden ihmisten palkka ei riitä nytkään täällä asumiseen ja täällä oleviin vuokriin, [Puhemies koputtaa] joten elinkeinoelämä tulee tästä kärsimään tällä seudulla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Pitko.

18.55 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan kuulemisessa näistä asuntomarkkinoista me keskityimme todella siihen, mikä vaikutus asumistuen leikkauksella on asuntomarkkinoihin. On aika yleinen ymmärrys siitä, että vuokriin se ei tule vaikuttamaan, mutta se tulee vaikuttamaan siihen, missä ihmiset pystyvät asumaan, ja on ollut yksi asumistuen keskeinen elementti, että se on mahdollistanut pienituloisille muuton esimerkiksi työpaikan perässä — tai ihan yleisesti, jos ihminen on halunnut asua vaikka sillä paikkakunnalla, missä hän on asunut aikaisemmin, mutta elämäntilanne on muuttunut.

Nyt tämä tulee johtamaan siihen, että tosi isossa määrin ensi vuoden aikana ihmiset lähtevät etsimään uutta asuntoa. Samanaikaisestihan hallitus nyt leikkaa tästä asumisneuvonnasta, ja meillä tulee olemaan aika hätkähdyttäviä lukuja hädöistä, ihmisten maksukyvyn muutoksista ja vaikeuksista ensi vuoden aikana. Tässä on ehkä hallituksella unohtunut miettiä tämä kokonaisvaikutus nimenomaan asuntomarkkinoihin, mistä Zyskowiczkin tavallaan nosti esille, että kyllähän asumistuella on merkitystä siihen, missä ihminen voi asua. Se ei vaikuta vuokriin, mutta se vaikuttaa siihen, [Puhemies koputtaa] missä ihmiset asuvat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt pitää keskittyä tuohon minuutin katsomiseen, eli pitää vain minuutin mittaisia puheenvuoroja. — Edustaja Lindén.

18.57 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yleensä käytän omaa puheenvuoroa, mutta nyt kyllä siteeraan. Luen aivan lyhyen kirjoituksen, joka julkaistiin kuusi päivää sitten: ”Nykyisen hallituksen päätöksissä on paljon arvosteltavaa,

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

mutta yksi niistä on täysin sietämätön. Useat eri tahot ovat osoittaneet, että hallituksen toimet lisäävät merkittävästi lapsiperheiden köyhyyttä Suomessa. Se, että tietoisesti halutaan vaikeuttaa lapsiperheiden tilannetta, on varma tapa lisätä terveysongelmia, syrjäytymistä ja rikollisuuttakin. Köyhyys on yksilöille toksisen stressin lähde. Toksinen stressi poikkeaa tavallisesta stressistä siinä, että se jättää pysyvät biologiset jäljet ihmisten elimistöön. Erityisesti varhaislapsuudessa koetun toksisen stressin tiedetään vaikuttavan aivojen kehitykseen ja sitä kautta lisäävän lähes kaikkia sairauksien riskiä 2—6-kertaiseksi.”

Kirjoitus jatkuu vielä, ja en lue sitä tässä kokonaan. Kirjoittaja on Turun yliopiston psykiatrian professori emeritus Hasse Karlsson. Eikö tämä puhuttele lääkärikollegoita siellä oikealla? [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten seuraavaksi on edustaja Laiho, joka on varapuheenjohtajana valiokunnassa.

18.58 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on paljon asioita, mutta joitakin ensin alkuun korjaan. Ensinnä Berg toi esille, että olin sanonut, että ei poisteta, mutta toin esille, että omistusasujilta tämä tuki poistuu mutta olemme porrastaneet sen sen takia, että se olisi kohtuullisempaa. Toinen asia: valiokunnassa ja hallituksen esityksessäkin on tuotu esille, että tämä ei kohdistu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, koska he ovat käytännössä jo toimeentulotuella, [Välihuutoja] ja siihen se ei vaikuta.

Tuon tässä esille vielä lyhyesti yhdestä asiantuntijalausunnosta valiokunnasta, jossa sanotaan: ”Asumistukijärjestelmästä on kasvanut rakenteeltaan automaatti, joka vuokralaisten maksukykyä kaavamaisesti tukemalla vaikuttaa koko markkinaan, nostaa vuokria ja on jo itsessään yksi keskeisimmistä markkinamekanismeista. Kun asumistuen saajien määrä kasvaa ja vuokrataso siksi nousee, kasvaa samalla asumistukea tarvitsevien joukko. Tämä on asumistuen perimmäisten tavoitteiden vastaista.” [Aino-Kaisa Pekonen: Kuka sanoo näin?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä edustaja Krista Kiuru, ja sitten mennään puhujalistalle, missä ensimmäisenä on edustaja Nieminen.

18.59 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Zyskoviczia siitä, että sekä rivien välistä että suoraan tulee sivallusta tähän suuntaan, mutta sanon suoraan teille, että sellaisessa sirkuksessa, missä asumistuen muutokset käsiteltiin, en voi kantaa niistä vastuuta, kun ne tehdään äänestystuloksin 9—8. Tällainen trumpilainen politiikka, jossa otetaan vain osa tosiasioista huomioon, ei ole minun käsitykseni todellisuudesta. Kyllä eduskunnan salissa 16 vuoden aikana, kun tässä talossa olen ollut, on pyritty asiat esittämään niin kuin ne ovat. Minusta teilläkin on ollut taipumusta tähän, ainakin toistaiseksi. Joten teinä pitäisin kyllä todella tarkkaa huolta siitä, mitä täällä toverista syytätte. Se ei ole asiallista.

Jos nyt käydään läpi näitä muutoksia nopeasti: Ei voitu sanoa, että tämä muutos vaikuttaa lähes kaikkiin helsinkiläisiin tuen saajiin. Työllisyysvaikutuksista käytiin todella pitkä keskustelu. [Puhemies koputtaa] Me ei kuitenkaan poistettu näitä vaikutuksia myöskään siinä, että ei vaikuta vuokratasoon. Paljon muitakin muutoksia tehtiin, [Oikealta: Minuutti!] mutta tämä ei ole tapa toimia tässä talossa.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten mennään ainakin hetkeksi aikaa puhujalistalle. — Edustaja Nieminen.

19.00 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puheenjohtaja! [Juho Eerola: Puhemies!] — Puhemies. Korjataan. Anteeksi. — Täällä nyt väännetään rautalangasta edelleen, ja aloitan tämän hyvin alusta. Tässä esityksessä ehdotetaan tosiaan, että yleisestä asumistuesta annetun lain mukaiseen asumistukeen vaikuttavien tulojen vaikutusta kiristetään, tukiprosenttia lasketaan 80 prosentista 70 prosenttiin ja ansiotulovähennyksestä luovutaan. Asumistuen kuntaryhmitystä ehdotetaan muutettavaksi pääkaupunkiseudun lisäksi. Yleinen asumistuki omistusasuntoihin ehdotetaan lakkautettavaksi, ja kansainvälisesti vertaillen se onkin ollut harvinaisen poikkeus. Asumistukea saaneista ruokakunnista pieni prosenttiosuus asuu omistus-, osaomistus- ja asumisoikeusasunnoissa. Tämän esityksen tavoitteena on tosiaan tämän hallituksen hallitusohjelman linjaukset yleisistä asumistukea koskevista, valtiontaloutta tasapainottavista toimista sekä hillitä asumistukimenojen kasvua. Asumisasuntoihin kohdistuvan asumistuen lakkauttamisen tavoitteena on kohdentaa tukea kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille.

Arvoisa rouva puhemies! Yleisen asumistuen menot ovat vuoden 2022 lopussa olleet 1 565 miljoonaa euroa. Kesäkuussa 2023 asumistukea maksettiin 383 361 ruokakunnalle, ja näistä yli 95 prosenttia ruokakunnista asui vuokra-asunnossa ja 16 860 ruokakuntaa omistusasunnossa. Yleiset asumismenot ovat kasvaneet vuodesta 2015 lähtien, yleisestä asumistuesta annetun lain kokonaisuudistuksen jälkeen, ja tosiaan opiskelijoiden siirryessä yleisen asumistuen piiriin vuoden 2017 alusta. Työllisyys parantaa tilannetta, jolloin asumistuen maksaminen on vähentynyt. Suhteellisesti eniten se vaikutti vuonna 2022 kahden huoltajan lapsiperheiden asemaan positiivisesti. Asumistukea saavien suurin ryhmä ovat nuoret ja opiskelijat, ja näihin on luvattu ratkaisuja. Siksi hallituksen tavoitteena onkin parantaa suomalaisen elintasoja työllisyyden kautta, kääntää Suomen talous kestäväan kasvuun ja kääntää hyvinvointia uhkaava velkaantumiskehitys. Esitys tasapainottaa valtiontaloutta vuositasolla 308 miljoonalla eurolla ja hillitsee asumistukimenojen voimakasta kasvua. Suomen talouden suhteellinen velkaantuminen on paisunut muita Pohjoismaita nopeammin jo noin 15 vuotta. Suomen julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on kasvanut vuoden 2008 alle 35 prosentista jo yli 70 prosenttiin, mutta tämä kehitys ei näytä huolettavan oppositiossa, ei se, että pienipalkkainen duunari kantaa jo mahdotonta ja kasvavaa huoltosuhdekuormaa heikentäen heidän työstään saamaansa toimeentuloa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoitteena on Suomi, jossa hyvinvointiyhteiskunnan tärkeimpien palveluiden rahoitus on turvattu myös tuleville sukupolville. Uskon, että on selvää, että asumistukiuudistusta tarvitaan tässä maassa. Asumistukien määrät kasvavat, ja ne eivät kohdennu oikein. Järjestelmässä on myös väärinkäytöksiä mahdollisuuksia. Asumistukia valuu kohteisiin, jotka tekevät muun muassa vuokratyöntekijästä. [Vasemmalta: Kertokaa esimerkkejä!] On niin, että tuki on jo osa toimeentuloa, ja tämä ei liene tarkoitus. Toimeentulon tulisi olla jotain muuta kuin etuuksia, ja siihen meidän tulee kannustaa, tukea ja etsiä muita ratkaisuja, työllisyyttä ja työpaikkoja ja veropolitiikkaa. Meidän on vastuullisena hallituksena turvattava, että asumistukea saavat myös tulevaisuudessa ne ihmiset, jotka ovat sen tarpeessa. Siksi niiden, jotka pystyvät osallistumaan yhteiskunnan taakanjakoon, on se tehtävä, eikä kaiken voida olettaa enää olevan yhteiskunnan vastuulla, koska maksajat vähenevät. Tuen pitää olla mahdollisimman vähän eriarvoistava, jolloin myös Helsingissä tulee siirtyä samaan tasoon kuin muualla Suomessa. On hyvin ikävää,

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

että Helsingissä lähes kaikki asumistukea saavat ylittävät enimmäisasumismenot. Tämä kertoo monista rakenteellisista ongelmista, joita hallitus pyrkii ratkaisemaan tulevilla kaudella. [Anna Kontula: Esim. miten?]

Arvoisa rouva puhemies! Jokainen talous sopeuttaa, kun se sakkaa. Niin joutuu tekemään myös valtio. Valtiontalous ei ole kestävällä pohjalla. On etsittävä vaihtoehtoja ja tehtävä valintoja. Olemme hyvinä aikoina lisänneet palveluja ja etuuksia, joihin meillä ei ole enää varaa samoin kuin ennen. On katsottava kokonaisuutta, jossa koko ajan vähenevä ja jaettava kakku ei enää riitä. Vaatimusten lisäksi pitäisi olla realistisia vaihtoehtoja. Millä tämä kaikki maksetaan ja etenkin pidetään niistä heikompiosaisista samalla huolta? [Matiias Mäkyne: Leikkaamalla heiltä!] Hallitus on uudistamassa etuusjärjestelmiä, joiden sisältöä ja jakoperiaatteita pohditaan uudelleen monin kohdin. Joskus on uudistuttava, joskus joutuu tekemään valintoja näiden johdosta. On siis syytä etsiä ratkaisuja eikä ainoastaan surkutella tilannetta, johon olemme joutuneet niiden päätösten ja toimien johdosta, joihin valtiontalous on nyt ajettu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

19.06 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Oikein mukavaa tulla tänne jatkaamaan oikeastaan tuosta edellisestä puheenvuorosta. Nimittäin työllisyydestä ja taloudesta kun puhutaan, niin se sopii kuin nenä päähän tämän asumistukikeskustelun kanssa.

Suomessa oli nimittäin viime vuonna enemmän osa-aikaisia työntekijöitä kuin ikinä: yli 400 000 ihmistä, oman alansa ammattilaista, ja määrä kasvaa yhä, sen on arvioitu nousevan ihan pian puoleen miljoonaan. Monille heistä ja muutenkin pienipalkkaisissa duuneissa uurastaville ihmisille asumistuki on nimenomaan se tuki, joka on mahdollistanut, että elämiseen riittämättömästä palkasta huolimatta he ovat voineet osallistua työmarkkinoille. Etenkin ruuhka-Suomessa ja suuremmissa kaupungeissa mutta myös isossa osassa seutukuntiakin, esimerkiksi myös kotikaupungissani Hyvinkäällä, asumistuki on monelle pienipalkkaiselle ainoa tae siitä, että he voivat asua vähänkään järjellisen matkan päässä työpäikastaan, että heillä on vähäisinkään kannustin ottaa vastaan myös heikommin palkattua tai osa-aikaista työtä.

Minä ajattelen, että heilläkin on oikeus rakentaa elämää niin, että voi luottaa, että työnteko kannattaa, että myös pienipalkkaista tai osa-aikaista työtä kannattaa aina ottaa vastaan, että aktiivisuudesta työmarkkinoilla ei rankaista siten, että asumisolosuhteista tulee aivan mahdottomat. Tästä periaatteesta olisi tärkeää pitää kiinni paitsi inhimillisten syiden vuoksi myös siksi, että kukaan ei tässä maassa hyödy politiikasta, joka kiihdyttää asuinalueiden eriytymistä sellaisiksi rikkaiden lintukodoiksi ja köyhien kaupunginosiksi, tai siitä, että ihmiset joutuvat pakkomuuttamaan voidakseen pitää katon päänsä päällä.

Arvoisa puhemies! Se, että köyhyysrajalla eläviltä tai pienipalkkaisilta ihmisiltä, kuten taiteilijoilta tai sote-, kasvatusta-, palvelualoilla työskenteleviltä ihmisiltä ja opiskelijoilta, leikataan merkittävä siivu toimeentulosta, ei poista asumistuen tarvetta, se ei lisää työntekijöiden kannusteita eikä se ainakaan johda automaattisesti kokoaikaiseen työllistymiseen. Päinvastoin esimerkiksi suojaosan poistaminen vaikeuttaa pienituloisen työssäkäyvän toimeentuloa ja esimerkiksi poistaa osatyökykyiseltä, muutamana päivänä viikossa työhön kykenevältä taloudellisen kannustimen tehdä sitäkin pientä määrää työtä, mihin hän kykenisi, mistä hän motivoituisi ja mikä auttaisi pysymään yhteiskunnassa mukana.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Puhemies! Tällä asumistukiesityksellä siis paitsi vaikeutetaan monien työssä käyvien arkea ja heikennetään työnteon kannustimia myös sysätään 15 000 kotitaloutta toimeentulotuelle. Se, jos mikä, on tässä hallituksen ehdotuksessa järjenvastaista. Nimittäin paineet täydentävän ja ehkäisevän tuen myöntämiseksi kasvavat, riippuvuus aivan viimesijaisesta, kaikista byrokraattisimmasta ja eniten kannustinloukkuja sisältävästä sosiaaliturvan muodosta lisääntyy. Se ei yksinkertaista järjestelmää, kuten täällä on yksinkertaista järjestelmää tänäänkin oikealta peräänkuulutettu, vaan se tekee siitä aiempaa tehottomamman.

Kaikille varmasti on käynyt selväksi, että Orpon—Purran hallitus haluaa leikata kaikilta, paitsi paremmin toimeentulevilta, mutta sitä minä en ymmärrä, että kun täällä jatkuvasti puhutaan työllisyydestä, täällä jatkuvasti puhutaan taloudesta, niin tämän hallituksen tavoitteena voi olla työllistää enemmän, mutta tosiasiassa sen politiikka ei työllisyyden nimissä toimi. Se ei edistä työllisyyttä, se vähentää pienipalkkaisten ja osa-aikaista työtä tekevien ihmisten kannustimia tehdä töitä. Ja jos katsotaan viime vuosilta Suomen työllisyysasteen nousua, niin se nimenomaisesti selittyy pitkälti tällä osa-aikatyöllä. Toden totta, on varmasti niin, että kun näitä kannustimia heikennetään esimerkiksi asumistuen leikkauksilla, kohtuuhintaisen asumisen alasajolla, niin aivan varmasti tällä on työllisyysvaikutuksia, mutta ne eivät suinkaan ole positiivisia, vaan ne ovat päinvastoin negatiivisia.

Arvoisa puhemies! Kun vielä keväällä kokoomus vaalipuheissa väitti yleisen asumistuen leikkauksen hillitsevän vuokrien nousua ja parantavan työllisyyttä, niin oletan, että näiden viime päivien keskustelujen myötä kaikille on tullut selväksi, että näin ei tule tosiasiassa tapahtumaan. Tämä on puhdas säästötoimi, tämä on pienituloisten, tämä on köyhien ihmisten kuritustoimi, joka vaikuttaa aivan tavallisten, työssä käyvienkin ihmisten arkeen. Se, mitä se kuitenkin tekee, on, että se lisää köyhyyttä, ja se on asia, josta olen erityisen pahoillani, olen erityisen huolissani. Nimittäin 167 000 lasta, niin moneen lapseen Suomessa tämä asumistuen muutos vaikuttaa pienentäen lapsiperheiden käytössä olevia tuloja ja lisäksi lapsiperheköyhyyttä. Jo pelkästään Helsingissä 1 000 yksinhuoltajaa tippuu jatkossa kokonaan asumistuelta. Oikeastaan on mahdotonta ymmärtää, mistä tämänkaltaisen politiikka kumpuaa ja ennen muuta, mistä hyväksyntä tämänkaltaiselle politiikalle kumpuaa.

Aivan lopuksi, puhemies! Yksikään hallitus ei Suomessa ole 2010-luvulla tai sen jälkeen onnistunut merkittävästi vähentämään lapsiperheköyhyyttä, mutta täytyy kyllä sanoa, että tämä hallitus on varsin hyvällä matkalla ehdolla ryhmäksi, joka tekee kyllä lapsiperheköyhyyden lisäämisen Suomen ennätyksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kemppi.

19.12 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Asumistukileikkaus on mittaluokaltaan raju. Yleisen asumistuen kustannukset ovat kasvaneet menneiden vuosikymmenien aikana yli kaksinkertaisiksi, noin 1,6 miljardiin euroon — tähän on vedonnut myös hallitus tänään. Siksi myös keskusta ajattelee, että tässä julkisen talouden vaikeassa tilanteessa yleisen asumistuen kustannuksia on hillittävä. Säästöt tulee kuitenkin toteuttaa niin, etteivät ne kohdistu kohtuuttomalla tavalla, että ne ovat oikeudenmukaisia. Arvon hallitus, nämä säästöt asumistukeen eivät ole oikeudenmukaisia. Nyt näin ei ole, ei kertakaikkisesti ole. Hallituksen päätös vähentää asumistukimenoja lähes 400 miljoonalla tulee lisäämään yli 77 miljoonalla toimeentulotuen tarvetta. Se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kuntien kuk-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

karolle mennään, kuntien kustannukset kasvavat. Tämä asumistuen leikkaus tulee siis suomalaisille kalliiksi.

Keskusta esittää inhimillisempää mallia, joka säästää lapsiperheet ja omistusasujat kohtuuttomilta leikkauksilta sekä kohtuullistaa leikkausta myös muille asumistuen saajille. Vähävaraisia omistusasujia ei saa heittää tämän tuen ulkopuolelle. Keskusta esitti vastalauseen ja vaihtoehdon hallituksen kohtuuttomille asumistukileikkauksille jo valiokunnassa, ja teemme sen uudestaan täällä salissa pykälien kera.

Tämän lain seurauksena asumistuki voi heikentyä lapsiperheissä yli 300 eurolla kuukaudessa ja omistusasunnoissa yli 1 000 eurolla kuukaudessa. Lapsiperheiltä ei voi leikata näin matalan syntyvyyden maassa. Se on lyhytjänteistä ja johtaa lapsiperheköyhyyden pahenemiseen, niin kuin valiokunnassakin on kuultu. Nämä leikkaukset tulee perua. Merkittävä osa lapsiperheiden vanhemmista on töissäkäyviä, eikä heillä kaikilla ole mahdollisuutta lisätä perhetilanteesta johtuen töissäkäyntiä. Keskusta katsoo, että lapsiperheisiin kohdistuva asumistuen leikkaus on kohtuuton. Keskusta myös edellyttää, että hallitus seuraisi lapsiperheköyhyyden vaikutuksia, tai lähinnä sen määrää, Suomessa tämän asumistukileikkauksen jälkeen. Nimittäin valiokunnassa on esitetty uskottavia laskelmia siitä, että lapsiperheköyhyys pahenee lähes tuhannella lapsella per maakunta.

Asumistuki on todettu ongelmalliseksi myös esimerkiksi eroperheiden kannalta nykymuodossaan, sillä lapsella voi olla vain yksi osoite. Kansaneläkelaitoksen selvityksen mukaan tämä on johtanut tilanteeseen, että kaikilla lapsilla ei ole oikeutta vanhempia. Keskusta pitää siksi tärkeänä, että vanhempien kukkaro ei muodosta estettä vanhemmuudelle. Siksi keskusta on esittänyt jo valiokunnassa, että hallitus selvittäisi vuoroasumisen huomioimista asumistuessa. Tulemme tekemään tästä myös lausuman.

Myös omistusasujien leikkaaminen pois tuen piiristä on selvä virhe. Hallitus olisi poistanut asumistuen omistusasujilta jo syyskuun alusta, mutta saimme valiokunnassa lykättyä sitä neljällä kuukaudella. Sitä pidän hyvänä suuntana. Vetoan kuitenkin hallitukseen: perukaa tämä tuen räikein leikkaus, joka osuu erityisesti monilapsisiin perheisiin ja esimerkiksi niihin ikäihmisten ja vammaisten ihmisten koteihin, joihin on tehty tilanteen vaatimia muutostöitä — vuokramarkkinaa ei kertakaikkisesti ole. Suomessa on tällä hetkellä useita alueita, joilla on vain vähän vuokra-asuntoja. Erityisesti isoja perheasuntoja on vaikea löytää näiltä markkinoilta, ja erityisesti pienillä paikkakunnilla markkinat usein puuttuvat. Hiljentyneessä asuntomarkkinatilanteessa omistusasunnon myyminen voi myös olla mahdotonta. Ei ole kenenkään etu, että asuntoja myydään pilkkahintaan syrjäseuduilla ja sitten pakkomuutetaan vuokralle, pahimmillaan oman kunnan rajojen ulkopuolelle.

Koska asumistuen leikkaus tulee heikentämään myös opiskelijoiden etuuksia kohtuuttoman paljon, keskusta tekisi huomattavan korotuksen opintorahan tasoon, jotta päätoiminen opiskelu mahdollistettaisiin ja kannusteet pystyttäisiin turvaamaan jokaiselle opiskelijalle elämänmittaiseen oppimiseen. Se sisältyy myös meidän vaihtoehtobudjettiimme.

Vetoan teihin lopuksi: lopettakaa kuntien kuritus. Esitetyt muutokset lisäävät hallituksen esityksen mukaan, hallituksen oman esityksen mukaan, kuntien menoja arviolta 20 miljoonan euron arvosta vuonna 2026 ja arviolta 38,6 miljoonaa euroa vuodesta 2027 eteenpäin — siis melkein 40 miljoonalla eurolla kunnille lisää maksettavaa vuodesta 2027 eteenpäin. Keskusta pitää huolestuttavana kuntien harteille heitettäviä kustannuksia ja vaatii niiden huomioonottamista hallituksen budjeteissa. Kuntatalouteen kohdistuu jo tällä hetkellä merkittäviä uhkia hallituksen muiden päätösten seurauksena.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Keskusta ehdottaa lakiin useita pykäläehdotuksia. Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiehdotus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

19.18 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ei näytä tunnistavan, että kaikki omakotitalossa asuvat eivät ole hyvätuloisia. Osalla heistä oma koti on ainoa varallisuuden muoto. Asunnon arvo saattaa olla myös esimerkiksi sen sijainnin vuoksi niin alhainen, että omistusasunnossa asuminen on selkeästi edullisin mahdollinen asumismuoto.

Suomessa on tällä hetkellä useita alueita, joilla on tarjolla hyvin vähän vuokra-asuntoja. Erityisesti isoja perheasuntoja voi olla hyvin vähän tarjolla. Omistusasunnon myyminen on ollut samoilla alueilla jo pidempään hidasta, mutta erityisesti tämänhetkisessä hiljentyneessä asuntomarkkinatilanteessa se voi olla jopa lähes mahdotonta. Osa omistusasujista voi joutua asumistuen lakkautuksen jälkeen myymään pakkoraossa kotinsa tappiolla ja muuttamaan vuokralle, jolloin heidän saamansa asumistuki voi jopa kasvaa nykyisestä. Erityisen vaikeassa tilanteessa tulevat olemaan ne omistusasunnossa asuvat, tällä hetkellä asumistukea saavat pienituloiset perheet, joiden asumisen tarpeet poikkeavat tavanomaisesta joko suuren perhekoon tai esimerkiksi jonkun perheenjäsenen vamman tai sairauden vuoksi, jota varten nykyiseen kotiin on tehty merkittävästi kotona asumisen mahdollistavia muutostöitä. Heidän voi olla hyvin vaikea löytää perheen tarpeisiin sopivaa vuokra-asuntoa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämien asumistuen muutosten vaikutustenarviointi on ollut puutteellista. Se ei ole huomioinut laajojen sosiaaliturvamutosten yhteisvaikutuksia riittävästi, ja vaikutustenarvioiden käyttö lakimuutosten valmistelussa on ollut korkeintaan jälkikäteistä. Orpon—Purran hallitus on tehnyt päätökset asumistuen ja muun sosiaaliturvan leikkauksista jo hallitusneuvotteluissa. Käytännössä kaikki leikkaukset on toteutettu siellä sovitulla tavalla, eikä harkintaa toteutustavoista ole ilmeisesti tehty. Vaikutusarviot on laadittu tosiasiallisen päätöksenteon jälkeen, eikä niillä näytä olleen juurikaan vaikutusta lopullisiin lakiehdotuksiin. Sosiaaliturvaleikkausten kokonaisvaikutusten arviointi valmistui vasta lopullisten lakiehdotusten jättämisen yhteydessä, joten sillä ei ole voinut olla vaikutusta hallituksen päätöksentekoon. Lyhyistä valmistelu- ja lausuntoajoista johtuen myöskään kansalaisjärjestöillä tai julkisella keskustelulla ei ole ollut mahdollisuutta pureutua lakiehdotusten vaikutuksiin riittävällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Vallitsevassa julkisen talouden vaikeassa tilanteessa yleisen asumistuen kustannuksia on hillittävä ja niistä on etsittävä merkittäviä säästöjä. Säästöt tulee kuitenkin toteuttaa niin, etteivät ne kohdistu kohtuuttomalla tavalla tai heikennä minkään ihmisryhmän tilannetta niin, että heidän lähtökohtainen pärjäämisensä arjessa vaarantuu.

Kertaan vielä: Keskustan mielestä lapsiperheiden asumistukea ei tule leikata, vaan se tulee säilyttää nykyisellä tasollaan. Omistusasujat on pidettävä asumistuen piirissä, ja opiskelijoihin kohdistuvaa asumistuen leikkausta tulee kompensoida opintorahan tason korotuksella.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kempin tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

19.22 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Valtiontaloutta on pakko sopeuttaa. Ensi vuonna talousarvio on yli 11 miljardia alijäämäinen, joka kahdeksas euro otetaan Suomen budjettiin velaksi. Myös EU-komissio on huolissaan Suomen taloudesta, talouden alijäämästä ja kilpailukyvyistä. Hallitus on sitoutunut siihen, että suhteellinen velkaantumisen kasvu saadaan pysäytettyä. Tämän vuoksi hallitus on sitoutunut VM:n esittämään 6 miljardin sopeutukseen hallituskauden aikana. Tästä 4 miljardia on menosopeutuksia ja 2 miljardia rakenteellisia uudistuksia. Tavoitteena on tehdä päätöksiä, joilla saadaan 100 000 uutta työpaikkaa hallituskauden aikana.

Asumistukimenot ja asumistuen saajien määrä ovat kasvaneet merkittävästi viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. Vuoden 2022 lopulla yleisen asumistuen saajia oli lähes 400 000. Määrä on yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Vuonna 2010 yleisen asumistuen kustannukset olivat noin 530 miljoonaa, viime vuonna kustannukset olivat 1,5 miljardia. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet lakimuutokset, joilla esimerkiksi opiskelijat otettiin yleisen asumistuen piiriin.

Nyt käsiteltävän lakiesityksen tavoitteena on tasapainottaa valtiontaloutta. Muutosten etuusmenoja vähentäväksi vaikutukseksi on toimeentulotukimenojen kasvu huomioiden arvioitu noin 308 miljoonaa euroa vuodessa. Voimaantulovuonna 2024 vaikutukset ovat vähäisemmät.

Omistusasumisen tukeminen asumistuen kautta on kansainvälisesti vertaillen erikoisuus. Omistusasunnon asumismenoihin maksettiin vuonna 2023 asumistukea 17 000 ruokakuntaan. Keskimäärin tukea maksettiin viime vuonna 242 euroa. Sopeutumisaajan lisäämiseksi valiokunta on mietinnössään siirtänyt omistusasujien asumistuen poiston voimaantuloa tulemaan voimaan 1.1.2025, kuten perustuslakivaliokunta suositteli.

Kyseessä on siis valitettava säästölaki, jonka valmistelussa on pyritty ratkaisuun, jossa tukea suunnataan kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille ruokakunnille. Kun hallituksen päätösten yhteisvaikutuksesta tässä salissa usein puhutaan, unohdetaan siellä monesti päätösten työllisyyttä lisäävät vaikutukset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen.

19.26 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä huomata, että kollegat ovat yhtä uskossa väkeviä kun itsekkin olen. Sen takia tulin tänne jälleen kerran muistutamaan siitä, että siinä missä on tehty arvovalinta leikata kaikkein heikommassa asemassa olevilta, niin on tehty myöskin arvovalinta olla puuttumatta siihen meidän verotasomme laskuun, mikä tulee tapahtumaan tarkastelujaksolla 22—27, mikä tarkoittaa sitä, että nämä edellisen kollegan esille nostamat säästöt eivät johda mihinkään valtiontalouden tasapainotukseen, kun kokonaisveroaste tippuu ja se tarkoittaa sitä, että meidän verotulot pienevät tarkastelujaksolla 22—27 sen 10 miljardia euroa. Eli tavallaan tehdään arvovalinta, joka ei johda edes siihen lopputulemaan, mitä sillä haetaan. Mutta sen vuoksi, vaikka se kaikuivat kuuroille korville, niin jatkan vasemmistoliiton eduskuntaryhmän saamien viestien lukemista.

”Oikeus asumistukeen päättyisi niiden leikkausten myötä. Mikäli tämä toteutuu, joudun hakemaan toimeentulotukea selvittääkseni asumismenoista. Olen osa-aikatyötä tekevä yksinhuoltajaäiti. Kokoaikatyö ei ole vaihtoehto oman perussairauden ja erityistä tukea tarvitsevien lasten vuoksi. Emme me asuvat kartanossa vaan ihan tavallisessa kerrostaloasunnossa.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”Yksinhuoltajaisäni kuoli sairauteen nuorena, ja perin hänen asuntonsa, jossa nyt opiskelijana asun. Tuloni koostuvat kuntoutusrahasta, jonka turvin opiskelen, ja asumistuesta. Työssä käyminen opiskelun ohella ei ole minulle mahdollista. On totta, että ilman tätä asuntoa tilanteeni olisi vieläkin kurjempi. Kuitenkin tuloni tippuvat melkein puoleen köyhyyden rajasta Suomessa, ja syön vähäiset säästöni. Monet ystäväni ovat olleet jo vuosia huolissaan vuokrien noustessa ja tulojen tippuessa. Pahimmillaan leikkaukset johtavat siihen, että jotkut ystäväistäni joutuvat luopumaan kodeistaan, mahdollisesti etsimään sijaa ystävien luota, kunnes löytävät asunnon, johon on varaa. On elämäntilanteita, joissa tulojen hankkiminen työtä tekemällä ei ole mahdollista ja taloudellinen kurjuus vain pitkittää ahdingosta nousemista ehkä estäen sen kokonaan.”

”Meille asumistuki on ehdottoman tärkeä. Toimin lapseni omaishoitajana kotona, ja mieheni tekee vartijan työtä. Tulot ovat pienet, ja jos asumistukea leikataan, joudumme vielä suurempaan ahdinkoon.”

”Olen alanvaihtaja, entinen yrittäjä. Opiskelen oppisopimuksella sote-alalle. Kuukausipalkkani on 1 800 euroa, josta jää käteen noin 1 550 euroa. En pärjäisi yksinhuoltajana ilman asumistukea, sillä vuokra kaupungin vuokra-asunnossa sivummalla on 750 euroa kuukaudessa.”

”Olen tällä hetkellä korkeakouluopiskelija, ja leikkaukset vaikuttavat tilanteeseeni hyvin voimakkaasti sekä eriarvoistavasti. Kärsin ahdistuneisuushäiriöstä ja olen neuroepätyypillinen enkä yksinkertaisesti voi tehdä töitä samaan aikaan opintojeni kanssa. Opinnot jo itsessään ovat kovin kuormittavia, saati silloin, jos joutuisin tekemään töitä samalla. Loppuun palaminen olisi taattu, sekä olen varma, etten kykenisi suoriutumaan opinnoistani laisinkaan, jos joutuisin työskentelemään samaan aikaan. Minulla on jo nyt maksettavana aikaisempia opintolainoja, ja näiden nykyisten korkojen aikana taloustilanteeni on äärimmäisen heikko. Ruoan hinta on erittäin korkea, joten jo siitä joutuu pihistelemään, enkä voi syödä terveellisesti, mikä tilanteessani olisi erityisen tärkeää. Asumiskulut ovat tänä päivänä aikaisempaa suuremmat. Hallitus ei voi olettaa, että ihmiset muuttaisivat aina vain halvempaan asuntoon, koska se voi tuoda mukanaan myös ikäviä lieveilmiöitä sekä se saattaa ihmisen hyvin eriarvoiseen asemaan. Joudut asumaan siellä, missä on varaa, etkä siellä, missä voit hyvin. Kaiken kaikkiaan tämä leikkaus on äärimmäisen pöyristyttävä ja loukkaava meitä vähätuloisia kohtaan, jotka kuitenkin yritämme parhaamme oman jaksamisemme puitteissa. Silti jää tunne, ettei se riitä ja on jotenkin huonompi ihminen — hävettää. Pelkään, että joudun ulosottoon, koska lopulta minulla ei ole varaa maksaa arkipäiväisiä laskujani, saati opintolainani. Aina ei voi vaan pihistellä enempiä, eivätkä läheskään kaikki kykene elättämään itseään pelkästään työllä.”

”Olen laboratorioalan toisen vuoden opiskelija. Asumistuen leikkaus vaikuttaa merkittävästi toimeentulooni, ja minun on yhä enemmän säästettävä muun muassa ruokalaskuista ja niin edelleen. Leikkaus vaikuttaa myös suoraan mielenterveyteeni.”

”Olen kroonisesti sairas osa-aikatyötä tekevä. Putoaisin vielä tuntuvammin toimeentulotuen varaan — tuki, josta haluaisin kaikista eniten päästä pois. Sieltä pois kampeaminen tuntuu toivottomalta. Tuista suojaosien poistaminen tekee omalta osaltani töiden tekemisestä turhaa. Tietenkään en lopeta töitä, kun se on henkireikäni, mutta lannistavaa, ahdistavaa, väsyttävää kaikin puolin. Korona, energiakriisi, sota, kaikki ovat osuneet köyhyysrajan alapuolella eläviin kaikista pahiten.”

”Asumistuen leikkaamisen jälkeen saisin kuukaudessa tulona alle 900 euroa, koska olen sairauspäivärahan minimiosuudella ja asumistuella. Koska vuokra menee yli 600 euroa,

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

joutuisin hakemaan vuodenvaihteessa todennäköisesti muuta tukea. Tällä hetkellä budjetoin ruokaan 120 euroa kuukaudessa.”

”Asumistukeni loppuu kokonaan. Koska olen työkyvytön yksinhuoltaja, minulla ei ole oikeutta myöskään toimeentulotukeen, koska lukiota käyvä tyttö asuu vielä kotona ja on säästänyt vähän rahaa kesätoista ja lahjarahoista tulevia opiskeluitaan varten. Joudumme jatkossa elämään tytön säästöillä tai myymään kotimme.”

”Nykyisilläkin tuilla on saanut elää melko niukasti, ja opiskelijana on saanut priorisoida menoja jo ennen inflaatiopiikkiä ja tukileikkauksia. Leikkaukset vaikuttavat minuun ja lähipiiriini niin, ettemme ehkä voi yhdessä tehdä niin paljon, tai ainakaan ei pahemmin kämppää pidemmälle pääse treffailemaan, kun kaikki maksaa ja rahaa ei ole. Olisi myös kivaa, jos voisi joskus syödä monipuolisemmin, kun nyt ei ole varaa ostaa tuoreita ainesosia edes joka viikolle.”

”Heikentäisi jo ennestään vaikeaa toimeentuloa. Opiskelen korkeakoulututkintoa ja olen osa-aikatyössä samaan aikaan. Minun on pakko tehdä töitä, jotta voin rahoittaa elämäni opintojen ajan, ja sen on pakko olla osa-aikaista, koska muuten opintotuen tulorajat paukkuu. Asumistuki täydentää toimeentuloani siten, että en näänny nälkään kuukausittain. Mikäli tukeni lakkautetaan tai sitä leikataan radikaalisti, joudun harkitsemaan koko-aikatyöhön palaamista, jolloin keskeytän opintoni, koska muuten rahat eivät riitä. Opiskelen kasvatusalaa, joten siinä on sitten taas yksi kasvatusalan työntekijä vähemmän työntekijäpuola paikkaamaan.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard.

19.33 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Kun me puhumme hallituksen säästölaeista, toivoisin, että myös hallituspuolueiden edustajat tiedostaisivat, kuinka mittakaavaltaan merkittävien, historiallisesti tarkasteltuna kovien leikkausten äärellä me olemme.

Tämä ei ole se hetki, kun on asiallista vähätellä heidän kokemuksiaan, joihin nämä leikkaukset kohdistuvat. Kyse on isosta leikkauksesta pienituloisilta ihmisiltä, ei esimerkiksi työllisyystoimesta.

Tällä esityksellä hallitus tulee lisäämään toimeentulotuen saajien määrää 15 000 kotitaloudella, siirtäen asumisen tuen painopistettä viimesijaiseen toimeentulotukeen. Esitys vaikuttaa 167 000 lapseen, joista iso osa on yksinhuoltajien lapsia. Tällä esityksellä pienennetään lapsiperheiden käytettävissä olevia tuloja ja lisätään lapsiperheköyhyyttä.

Ja mitä tällä esityksellä saadaan? Sillä ei arvioida olevan vaikutuksia työllisyyteen eikä vuokratasoon. Vaikutukset ensin mainitun osalta ovat jopa päinvastaisia. Hallituksen oman esityksen perusteluissa on esimerkiksi arvioitu vaikutusten kohdistuvan tuen tason muutosten osalta muita voimakkaammin työssäkäyviin. Samassa esityksessä on myös todettu, että pienipalkkaisten töiden osalta kannustimet työllistymiselle jopa heikentyvät.

Valtion velkaantuminenkaan ei vähene, vaan pienituloisilta ilmeisesti leikataan, jotta hyvätuloisia voitaisiin tukea veronalennuksin.

Tämä asumistuen leikkaus, jos mikä, on kiusantekoa pienituloisille, ja kyllä, myös työssäkäyville pienituloisille, joiden asemasta täällä on paljon puhuttu tänäänkin.

Esimerkiksi lapsiperheköyhyydelle hyvin ominainen piirre on, että se liittyy juuri työssäkäyvien vanhempien pienituloisuuteen. Me tiedämme lapsiperheköyhyyden vaikutukset sitä kokeneille. Tiedämme, että lapsiperheköyhyys lisää vaikkapa syrjäytymisriskiä myö-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

hemmin elämässä, silti hallitus osoittaa täydellistä piittaamattomuutta kaikista niistä lapsista, jotka säästölait sysäävät köyhyyteen.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat eivät valitettavasti ole kovin laajasti täällä tänään läsnä, mutta oikeistolaisen politiikankin kannattajan luulisi olevan kiinnostunut asumistuen leikkaamisen vaikutuksista esimerkiksi työ- ja elinkeinopolitiikkaan isoissa kaupungeissa.

Jos pienituloisten lapsiperheiden ahdinko ei kiinnosta, kuuntelisitte edes kaupungeja. Esimerkiksi Helsingissä työvoimapula on kriittinen jo nyt. Jo nykyisin meillä on vaikeuksia, sillä pienipalkkaisilla työntekijöillä tulot eivät tahdo riittää asumiseen Helsingissä. Helsingin kaupunki toteaaakin lausunnossaan seuraavaa: ”Helsingissä on suuria vaikeuksia monilla aloilla henkilöstön riittävyyden kanssa. Asumiskustannusten kasvu saattaa edelleen vaikeuttaa henkilöstön riittävyyttä monilla kriittisillä työvoimapula-aloilla, kuten sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla, erityisesti varhaiskasvatuksen osalta. Usein puhutaan, että kaupungit ovat taloudellisen kasvun vetureita. Siksikin tämä esitys on järjenvastainen.”

Arvoisa puhemies! Lopuksi täytyi ihmetellä, millaisella prosessilla hallitus runnoo näitä säästölakejaan läpi. Ensin lyhyt, vain 12 päivän lausuntoaika aiheutti sen, että eri tahojen oli hyvin vaikea arvioida, millaisia tosiasiallisia vaikutuksia näillä leikkauksilla on.

Sitten näimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tilanteen, jonka yhteydessä valiokunnan mietinnöstä poistettiin silkkoja faktoja, jotka eivät hallituspuolueita miellyttäneet. Yksi poistetuista kohdista oli esimerkiksi toteamus siitä, että tämä muutos vaikuttaa lähes kaikkiin helsinkiläisiin asumistuen saajiin. Tämä on fakta, joka johtuu siitä, että lähes kaikki Helsingissä yleistä asumistukea saavat ylittävät jo nykyiset enimmäisasumismenot. Valitettavasti tämän hallituspuolueet halusivat sieltä poistaa.

Tässäkin salissa on keskusteltu siitä, että vaikutuksia on arvioitu puutteellisesti ja jälkijättöisesti. Olemme nähneet ministerien kiemurtelua ja vaikeuksia vastata kysymyksiin, ovatko nämä säästölait kohtuullisia. Mielestäni tässä esityksessä ei ole mitään kohtuullista, ja hallituspuolueidenkin olisi aika myöntää se.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén

19.38 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämät muutokset asumistukikokonaisuuteen ovat karua luettavaa pienituloisten näkökulmasta. Asumistuen leikkaukset kohdistuvat heihin, jotka ovat jo valmiiksi heikossa asemassa. Hallituksen esitys asumistuen kokonaisuuteen vilisee leikkauksia ja tuen saanti kiristyy. Muutokset koskisivat tuen tasoa, tuloharkintaa, ansiotulovähennystä, kuntaryhmittymistä pääkaupunkiseudulla sekä omistusasunnon asumistukea.

Nykyisessä korkean inflaation tilanteessa on kohtuutonta heikentää juuri pienituloisten, yksin asuvien, opiskelijoiden ja yksinhuoltajaperheiden hyvinvointia. Asumiseen liittyvät heikennykset vaarantavat lasten hyvinvoinnin, kuormittavat perheiden vanhempia ja aiheuttavat epävakautta perheiden asumiseen. Jos ihmisen asuminen vaarantuu, on se riski koko elämän hallinnalle. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi esimerkiksi ulosottojen ja häättöjen lisääntyminen tulee kalliiksi myös yhteiskunnalle.

Järjettömin asiakokonaisuudessa on se, että hallitus sysää ihmisiä lisää viimesijaisen toimeentulotuen piiriin. Tämän tunnistaa hallitus itsekin esityksessään, jossa mainitsee muutosten lisäävän toimeentulotuen menoja vuositasolla yhteensä noin 77,2 miljoonaa euroa.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Suunta on täysin väärä. Meidän pitäisi juuri tehdä politiikkaa, jolla ihmisiä nousee pois toimeentulotuen piiristä, ei päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Vaikka lapsi on asumistuen saaja kotitaloutensa kautta eikä varsinaisen tuen kohde, tulisi sosiaalietuuden muutoksissa huomioida myös lasten elämään vaikuttavat näkökulmat. Tällaisia ovat muun muassa asumisen pysyvyys, turvallisuus ja riittävä taso lapsen tarpeista lähtien. Hallitus itsekin toteaa esityksessään muun muassa seuraavaa: Muutokset siis pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tukea ja siten lisääisivät lapsiperheiden pienituloisuutta. Perheen hyvinvoinnin ja toimeentulon heikentäminen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja vaarantaa lapsen oikeuksien toteutumisen. Tällä tulee olemaan pitkäkestoisia vaikutuksia lasten ja perheiden hyvinvointiin.

Arvoisa puhemies! Typerintä työllistymisen näkökulmasta on asumistuen suojaosan poistaminen. Suojaosa kannustaa ottamaan pieniäkin työpätkiä vastaan. Suojaosien leikkaus kohdistuu erityisesti pienituloisiin osa-aikatoivia tekeviin, jotka pystyvät työskentelemään vain pieniä määriä tai joilla ei ole tarjolla kuin lyhyitä työkeikkoja. Suojaosat ovat auttaneet myös siinä, että ihmiset eivät niin usein päädy viimesijaisen toimeentulotuen byrokratialoukkuun.

Nykyinen hallitus tavoittelee suojaosan poistamisella koko-aikatyöhön hakeutumisen lisääntymistä, mutta ei esityksessään huomioi sitä, etteivät kaikki ihmiset voi tehdä koko-aikatyötä. Koko-aikaista työtä ei myöskään ole kaikille ja kaikkialla tarjolla.

Suojaosan poisto heikentää erityisesti vammaisten sekä osatyökykyisten ihmisten asemaa, jotka voivat tehdä toimintakykynsä rajoissa vain vähäisiä työtuntimääriä tai joiden työkyky vaihtelee. Invalidiliitto on nostanut esille huolensa hallituksen esittämistä yleiseen asumistukeen tehtävistä muutoksista johtuvista mahdollisista seurannaisvaikutuksista. Monet henkilökohtaiset avustajat tekevät työtä osa-aikaisesti pienellä palkalla, ja nyt alalla vallitsee työntekijäpula. Tämä voi hallituksen esityksen myötä pahentua entisestään, kun hallitus pyrkii ohjaamaan ihmisiä koko-aikatyöhön. Henkilökohtaisen avustajan osalta se ei ole useinkaan mahdollista, mikä voi tarkoittaa ihmisten siirtymistä alalta pois entisestään. Tästä taas seuraa negatiivisia vaikutuksia henkilökohtaista apua käyttävän henkilön elämänlaatuun, mahdollisuuteen käydä töissä ja elää itsenäistä elämää.

Arvoisa puhemies! Esitetyt asumistuen leikkaukset heikentävät perustavanlaatuisesti kouluttautumisen ja päätoimisen opiskelun mahdollisuuksia. Muutokset kohdistuvat erityisesti pienituloisiin opiskelijoihin ja heikentävät heidän toimeentuloaan. Hallitus ensin tulee romuttamaan monen opiskelijan jo matalaa toimeentuloa. Esitys leikkaisi Helsingissä asuvan opiskelijan asumistukea noin 76 euroa kuukaudessa, mikä tekee vuodessa yli 900 euroa. Opiskelijoilla on huonommat mahdollisuudet kompensoida leikkauksia ja nostaa omia tulojaan erityisesti pääkaupunkiseudulla. Myös vuokrataso on pääkaupunkiseudulla muuta maata korkeampi, ja kohtuuhintaisista asunnoista on pulaa, joten halvempaan asuntoon muuttaminen ei ole aina mahdollista.

Opiskelijan tilanne on monelta osin muita vaikeampi. Opiskelijalle lähtökohtaisesti ei synny oikeutta perustoimeentulotukeen, sillä opintolaina huomioidaan tulona, vaikka sitä ei tosiasiallisesti nostaisi. Ansiotulovähennyksen poistaminen tekee keikka- tai osa-aikatyön sekä matalapalkkaisen täysipäiväisen työn vastaanottamisesta vähemmän houkuttelevaa opiskelijalle. Asumistuen leikkausten lisäksi hallitus esittää opintotuen indeksikorotusten jäädyttämistä, mikä myös heikentää opiskelijoiden toimeentuloa. Kaikki Suomen toisen ja korkea-asteen opiskelijoita edustavat liitot näkevät, että opiskelijan toimeentulon heikennykset vaarantavat koko yhteiskunnan kannattamia koulutuspoliittisia tavoitteita.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Opiskelijoiden toimeentulon heikentäminen ja koulutustason nostaminen ei yhtä aikaa ole konkreettisesti mahdollista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen mukaan omistusasumisen tukemisen lakkauttamisen tarkoitus on kohdentaa tukea kaikille pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille. Hallitukselta unohtuu kertoa kuitenkin se, että myös osaomistusasuntoja asuvien piirissä on pienituloisia. Näillä ruokakunnilla on varallisuutta omistusasunnon muodossa, mutta tämä varallisuuden realisointi ei välttämättä ole mahdollista erityisesti, jos kyse on vanhemmasta asunnosta tai asunto sijaitsee muuttotappioalueella. Tilanne on todellakin kriittinen. Asuntojen myyntiajat ovat pidentyneet, ja taantuvilla alueilla asunnoille ei välttämättä edes ole kysyntää. Omistusasunnosta luopuminen saattaa aiheuttaa pienituloiselle kotitaloudelle myös suhteettoman suuria kustannuksia tuloihinsa nähden.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on valitettavasti ollut niin kiire leikata pienituloisilta, että lainsäädäntötyö on jäänyt puolitiehen. Lainsäädännön arviointineuvosto antoi poikkeuksellisesti lausuntonsa eduskunnalle, koska hallitus ei jäänyt odottamaan edes heidän lausuntoaan. Arviointineuvosto on kiinnittänyt erityisesti huomiota asumistukeen liittyviin lakimuutoksiin, joissa näki olennaisia puutteita. Arviointineuvosto piti selkeänä puutteena sitä, että esitysluonnoksissa ei ole arvioitu riittävästi perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, ja tästä myös sekä perustuslakivaliokunta että sosiaali- ja terveysvaliokunta on huomauttanut. Valitettavasti hallitus näistä huomioista huolimatta ei ole palannut näihin arviointeihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.46 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Julkisen talouden velkasuhde on omissa lukemissaan verrokkeihin peilattaessa, ja lisäksi suunta, johon kuljemme, on päinvastainen esimerkiksi muihin Pohjoismaihin vertailua tehtäessä. Vuosittain maksettava yleisen asumistuen määrä on noussut reilussa kymmenessä vuodessa 600 miljoonasta eurosta 1 600 miljoonaan euroon eli lähes kolminkertaiseksi. Jos haluamme säilyttää totutun kaltaiset hyvinvointivaltion palvelut, on itsestäänselvää, että asumistukimenot ovat olennainen osa valtiontalouden tasapainottamisohjelmaa.

Seuraavassa lainaan hallituksen esitystä: ”Hallitusohjelman mukaan hallituksen talouspolitiikan painopisteet ovat taloudellinen vakaus, työllisyys, talouskasvu sekä hyvinvointipalvelujen turvaaminen. Ohjelmassaan hallitus sitoutuu julkisen talouden tasapainottamiseen varmistaakseen kansalaisten hyvinvoinnin ja kestäväen talouskehityksen.”

Esityksen arvioidaan vähentävän asumistukimenoja 385 miljoonaa euroa vuodessa, joten se noudattaa edellä mainittua linjaa hyvin johdonmukaisesti, enkä usko sen tulevan kenellekään politiikkaa seuraavalle yllätyksenä. Se, että mietintö tulee valiokunnasta ulos hallitusohjelmaa tukien, ei myöskään liene tavatonta. Valiokunnan työtapoja ja siellä käytyjä keskusteluja ruodin mielelläni, ja itsellenikin olisi niistä kysyttävää. Toivon kuitenkin, että keskustelu käytäisiin ensisijaisesti valiokunnan sisällä. Uskoisin sen ruokkivan keskinäistä luottamustakin paremmin kuin julkinen performanssi. [Välihuutoja vasemmalta] Vielä en ole tällaiseen ehdotukseen törmännyt, joten jään kärsivällisesti odottamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Omistusasumiseen myönnettävä asumistuki on kansainvälistikin harvinaisuus, ja Suomessa 4,4 prosenttia tukea saavista ruokakunnista asuu omistusasunnossa. Yli 95 prosenttia ruokakunnista on siis niitä, joita tuen poistaminen ei koske. Keskimäärin omistusasujille on maksettu tukea 242 euroa kuukaudessa. Mietinnön mukai-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

nen porrastus, joka siirtää omistusasujien osalta lain voimaan astumisen vuoden 2025 alkuun, antaa lisää aikaa reagoinnille.

Orpon hallituksen yksi keskeisimmistä tavoitteista on purkaa kannustinloukkuja työn vastaanottamisen suhteen, joten myös suojaosan poisto on linjassa hallitusohjelman kanssa. [Li Andersson: Ei ole!] Osa-aikatyön tekeminen on yhteiskunnassamme tällä hetkellä lisääntymässä. Tämäkin huomioon ottaen on mielestäni kyseenalaista ylläpitää järjestelmää, joka tutkitustikin kannustaa kohdistamaan työntekoa osa-aikaisuutta painottaen. [Välihuutoja vasemmalta]

Yksittäisten anekdoottien varaan ei suurta kuvaa voi rakentaa, vaikka se houkuttelevaa olisikin. Keskimääräisistä vaikutuksista puhuttaessa opiskeleviin ruokakuntiin osuu 76 euron kuukausittainen leikkaus, työtön ruokakunta menettää 73 euroa ja työssäkäyvä 133 euroa. Kahden vanhemman lapsiperhe menettää keskimäärin 140 euroa. Suurin keskimääräinen menetys koskettaa ymmärrettävästi jo mainittua omistusasujien ryhmää. Nämä ovat luonnollisesti merkittäviä rahasummia pienituloiselle, eikä niihin tule suhtautua väheksyvästi. Ne kuitenkin antavat esityksen vaikutuksista kokonais kuvan kannalta paremman käsityksen kuin ääriesimerkit. Viimesijainen toimeentulotuki jää edelleen turvaverkoksi, vaikka sen käytön lisääntyminen ei missään tilanteessa ole tarkoituksenmukaista.

Vaikutusarvioista, joita on taloudellisten vaikutusten suhteen tehty kattavasti, puhutaan laajalti, kuten kuuluukin. Vielä ennustamista tärkeämpää on todellisten vaikutusten seuraaminen, mihin valiokunta on hallitusta sitouttanut mietinnössään useampaan otteeseen. [Vasemmalta: Korjaustoimi!] Seuranta painottuu myös jo hallituksen esityksessä. Mihin tahansa suuntaa muuttavaan toimeen kuuluu saumattomasti nimenomaan seuranta ja löydöksiin reagointi — muuten millään etukäteisarviolla ei ole merkitystä. Jos millä tahansa lakimuutoksella on kestävästi arvioituja seurauksia, niihin on luonnollisesti reagoitava.

Arvoisa rouva puhemies! Lähtötilanteemme tietävät kaikki. Julkinen talous sakkaa, velkasuhde kulkee väärään suuntaan, ja työn tuottavuus on pohjalukemissa. Nyt tarvitsemme tasapainottavia toimia ja lisää työllisyyttä, jos todella haluamme jatkossakin huolehtia heistä, jotka todella apua kaipaavat.

Lakipaketti on haastava, ja sillä on kiistatta laajoja vaikutuksia. Jos pää laitetaan pensaseen ja jatketaan viivyttelyä, haastavuuskerroin kasvaa taatusti ja vaikutukset ovat entistä laajemmat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Pitko.

19.51 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tuntuu, että tässä hallituksen politiikassa on unohtunut ihminen täysin ja esillä on pöydällä numeroita. Nämä kohtalot, mitä tässä tulee vielä ihmisille koitumaan näistä leikkauksista, näistä merkittävistä yhtäaikaista muutoksista, tulevat kenties paljastumaan vasta myöhemmin, mutta kyllä huoli on suuri.

Hallitus on tekemässä merkittävää muutosta asuntopolitiikassa. Tämä asumistuen leikkaus, joka on todella merkittävä euromääräisesti, on yksi osa sitä. Hallitus on myös vähentämässä ARA-tuotantoa, mikä tarkoittaa pitkällä tähtäimellä, että itse asiassa niitä vähävaraisille sopivia edullisia vuokra-asuntoja on yhä vähemmän markkinoilla — samalla, kun ihmisillä on yhä vähemmän rahaa käytettävissä asumiseen.

Opiskelijoiden suhteen myös kehoitetaan muuttamaan halvempaan asuntoon, mutta samalla ollaan leikkaamassa merkittävästi erityisryhmien investointiavustusta, mikä tulee johtamaan siihen, että yhä vähemmän on myös opiskelijoille tarjolla edullista asumista. Se

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

tulee johtamaan opiskelija-asumisen tuotannon kääntymiseen laskuun, ja lisäksi se tulee nostamaan opiskelijoiden vuokria.

Sen lisäksi hallitus on myös leikkaamassa tai puolittamassa jopa asumisneuvonnan, jolla on juuri autettu ja jonka tarve on korostunut ja tunnistettu tosi hyvin tässä yhteiskunnassa osana asunnottomuuden torjuntaa. Asunnottomuuttahan on sekä pitkäaikaista että väliaikaista, ja moni ihminen voi tarvita apua aina silloin tällöin, mutta nyt sen saatavuus tulee heikkenemään.

No, merkittävään muutokseen nämä kaikki asuntopolitiikan suunnanmuutokset tulevat johtamaan nyt sitten erityisesti kasvukeskuksissa. Ihmiset joutuvat muuttamaan pois kalliimmilta alueilta. Ihmiset tulevat muuttamaan siis sekä pienempiin asuntoihin että kaupunkien reunoille. No, tällä on tietenkin merkittävät inhimilliset vaikutukset. Kun vaikka perhe joutuu muuttamaan pois omalta alueeltaan, siinä menetetään mahdollisesti lapsen koulupaikka siellä tutussa ympäristössä, harrastusyhteisöt ja vaikka isovanhempien tuki. Jos taas jäädytään asumaan siihen asuntoon, mutta tulot pienenevät, voi se johtaa siihen, että joudutaan vaikka harrastukset lopettamaan, koska käteen jäävä raha pienenee.

Mutta se, mikä tulee systeemitasolla vaikuttamaan, on se segregatio, mihin tällöinen politiikka tulee johtamaan. Tähän on ympäristövaliokunta omassa lausunnossaan ottanut kantaa. Ensinnäkin siihen, että tällaiset yhtäaikaiset vaikutukset tulevat johtamaan siihen, että edullisemman asunnon löytäminen voi olla todella vaikeaa suuren määrän vuoksi. Näissä edullisten asuntojen eli ARA-asuntojen kriteereissä on niin, että asunnot osoitetaan ensisijaisesti kiireellisimmässä asunnontarpeessa oleville, joita ovat esimerkiksi asunnottomat tai kaikista pienituloisimmat hakijat. Muut asunnonhakijat joutuvat jopa kuukausien mittaisten jonojen päähän, ja se kyllä vaikeuttaa heidän tilannettaan tosi paljon. Mutta tämä segregatian näkökulma on näkökulma, jota hallitus ei tunnu tunnustavan, vaikka niin kovasti puhutaan turvallisuudesta. Kun ihmiset muuttavat keskustoista kaupunkien ulkopuolelle, on se omiaan lisäämään eriarvoistumista ja asuinalueiden yksipuolistumista ja sitä kautta jopa mahdollisesti rikollisuutta, kun syntyy sellaisia tavallaan yksipuolisia asuin ympäristöjä, joissa pienituloiset ihmiset asuvat samoilla asuinalueilla, joissa ei välttämättä ole työpaikkoja. Tästä on ympäristövaliokunta ollut erittäin huolissaan, ja onkin nähty tärkeänä, että näitä vaikutuksia tutkitaan. Hallitus onkin tehnyt tällöisen selvitysryhmän miettimään näitä asuntopolitiikan muutoksia, ja tässä pitäisi kyllä ehdottomasti olla tämä syrjäytymisen lisääntyminen ja alueiden turvallisuustilanne yhtenä näkökulmana. Mutta en ymmärrä, miksi hallitus on tehnyt nämä muutokset ennen kuin se on tutkinut näitä. Nyt me otamme aikamoisia riskejä turvallisuuden suhteen, sellaisia riskejä, mitä olemme nähneet naapurimaassamme Ruotsissa tapahtuneen, kun he ovat nimenomaan keskittäneet vuokra-asumista yhdelle alueelle. On laajasti tunnistettu fakta, että parhaimmalla tavalla me torjutaan segregatiota eli asuinalueiden eriytymistä sillä, että varmistetaan, että jokaisella alueella asuu eri tuloluokista olevia ihmisiä.

Kun äsken tässä kävimme debattia, edustaja Zyskowicz omassa puheenvuorossaan kuulosti siltä, että hänen mielestään on siis erityisesti juuri tavoiteltavaa, että pienituloiset ihmiset muuttavat pois kalliimmilta alueilta halvempiin asuntoihin. Ja hän itse asiassa tuli tavallaan sanoneeksi siinä, että vaikka tämä asumistuki ei sinänsä nosta vuokria, niin kuitenkin tavoiteltavaa tuntui olevan se, että ihmisten muuttaminen pois joltain alueelta kuitenkin laskisi niitä vuokria. Näinhän edustaja Zyskowicz omassa puheenvuorossaan sanoi. Eli vuokrat laskisivat sitä kautta, kun pienituloiset ihmiset muuttavat keskustoista pois. Mutta silloinhan toki tästä vuokran laskemisesta hyötyvät ne, joilla on varaa jäädä sinne asumaan.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

En kyllä pidä tätä kovinkaan vastuullisena asuntopoliittisena näkökulmana. Ja korostan vielä sitä, että pitkällä aikavälillä nämä kaikki muutokset, mitä nyt asuntopoliittikkaan tehdään, mukaan lukien asumistuen muutokset, voivat ja todennäköisesti tulevat johtamaan asuinalueiden eriytymiseen, ja meillä voi olla uusia turvallisuusriskejä sitä kautta edessämme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

19.57 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on kovasti kiinnitetty huomiota myös perusoikeuksien suojaan, tässä tapauksessa asumisen ja toimeentulon suojaan. Toisin kuin edellä esimerkiksi edustaja Väyrynen totesi, niin eduskunnassahan perustuslakivaliokunnan pitää arvioida ennalta niitä tilanteita, missä törmättäisiin lainmuutoksella sitten näihin perustuslain suojaamiin oikeuksiin. Seuranta on hyväksi, mutta se on sitten myöhäistä tavallaan sen perusoikeusongelman voittamiseksi, jos korjaukset tehdään vasta vuosien päästä.

Perustuslakivaliokunta arvioi tätä esitystä omassa lausunnossaan. Siinäkin ensin kerrotaan tuota vanhaa käytäntöä perustuslain 19 §:n eri momenttien osalta, miten ne tässä tapauksessa vaikuttaisivat, mutta sitten siellä tuntuu olevan tällainen sisäinen ristiriita, kun ensiksi 13. kappaleessa todetaan, että vaikka nyt ehdotettuja muutoksia voidaan pitää merkittävänä, eivät ne perustuslakivaliokunnan mielestä muodostu edellä kuvatulla tavoin olennaiseksi puuttumiseksi perustoimeentulon turvaan. Ne eivät myöskään muodostu perustuslain 19 §:n 4 momentin — eli tämän asumisen tukemisen — kannalta ongelmallisiksi säätämisyjärjestyksen osalta. Mutta sitten seuraavissa kappaleissa kerrotaan ne ongelmat, mitä tähän esitykseen sisältyy juuri siitä, että näitä vaikutuksia ei ole arvioitu perusoikeuksien toteutumisen kannalta eikä varsinkaan yhteisvaikutuksia eri hallituksen esitysten kanssa. Ja näinhän sitten siellä siteerataan tätä vanhaa käytäntöä kappaleessa 19: ”Perustuslakivaliokunnan mukaan perusoikeuksien tasoon liittyvien ehdotettujen muutosten ja tulevien muiden uudistusten yhteisvaikutus ei saa muodostua kohtuuttomaksi. Valiokunta on myös todennut, että samaan asiakokonaisuuteen liittyvien uudistusten toteuttaminen erillisillä hallituksen esityksillä voi merkitä sitä, että valiokunta joutuu arvioimaan tiettyä esitystä puutteellisten tietojen perusteella eikä voi ottaa arvioinnissa huomioon eri esitysten kumulatiivisia vaikutuksia.” Sen takia nämä pitäisi tuoda pakettina ja kokonaisvaltaista arviointia tehdä.

No, tämä ristiriita tämän esityksen osalta, tämä puutteellinen yhteisvaikutusten arviointi, on niin merkittävä, että osa valtiosääntöasiantuntijoista ei ottanut lainkaan säätämisyjärjestykseen kantaa tai sitten arvioi, että koska nämä selvitykset ovat niin puutteellisia, niin pitäisi vaatia vaikeutettua säätämisyjärjestystä.

Eduskunnassahan vaalikausittain perustuslakivaliokuntaan tyssää muutamia esityksiä, eli katsotaan, että ne vaativat niin isoja muutoksia, että ne palautetaan asiallisesti hallituksen valmisteltaviksi, tai sitten että siellä on niin selviä aukkoja, että vaaditaan hallituksen täydentävää esitystä tai muulla tavoin todetaan, ettei varsinaista lausuntoa silloisessa esityksen tilanteessa voida tehdä. No, tässä tämän budjettilakiluonteen takia ei tällaiseen päästy, ja hallitusryhmähän tässä ovat kaiken aikaa patistelleet tällaisiin kiireellisiin käsittelyihin, vaikka tarvetta olisi mennä syvemmälle. Mutta tämä ongelma jää siis tähän sisäänrakennetuksi.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Erityisen iso ongelma on sitten omistusasumisen osalta. Siinä asiantuntijoista professori Toomas Kotkas esitti, että yhdenvertaisuutta koskevan perustuslain 6 §:n nojalla tämä pitäisi käsitellä vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä, koska siinä ei vuokra-asujan osalta lainkaan vaikuta asumistukeen varallisuus, mutta sen sijaan omistusasumisen osalta se blokkaisi kokonaan asumistuen mahdollisuuden, ja se on kieltämättä aika iso yhdenvertaisuuskysymys. Tämän tyyppiset uudistukset olisi olennaisesti helpompi tehdä kokonaisratkaisuna, niin että samassa paketissa käsitellään myös varallisuuden vaikutusta vuokra-asumisen tukemiseen. Mutta näin tosiaan Kotkas totesi: ”Näkemykseni mukaan yleisen asumistuen lakkauttamiselle omistusasunnossaan asuvilta ei ole hallituksen esityksessä esitetty perustuslain 6 §:n kannalta hyväksyttävää eikä riittäviä perusteluja. Lakiehdotusta ei mielestäni siksi voida hyväksyä tältä osin tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.” Tämä jäisi nyt sitten arvioitavaksi jossakin seuraavassa vaiheessa, niin kuin hallitus lupaa, että varallisuuden vaikutus vuokra-asumisen tukeen selvitetään, mutta tässä tilanteessa on kieltämättä tällainen iso ongelma, ja kun nuo tilanteet voivat olla kovinkin sosiaalisesti ongelmallisia, joissa tämä tuki katkeaa. Onneksi nyt perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta sosiaali- ja terveysvaliokunta jonkun verran pidensi tuota voimaantuloaikataulua.

Kun täällä on erityisesti edustaja Zyskowiec kokonaan kiistänyt tämän heikentämiskielon sosiaalisten perusoikeuksien osalta, niin täytyy siteerata tässä professori Ojasen arviointia. Hän aika yleispätevällä tavalla vallitsevan linjan mukaisesti kertoo omassa lausunnossaan, että yleisesti ottaen voidaan todeta, että ”kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valvontaelinten tulkintakäytännössä heikennyskielto on johdettu TSS-oikeuksia koskevista toimintavelvoitteista, jotka velvoittavat sopijavaltioita ryhtymään mahdollisimman täysimääräisesti toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa puitteissa TSS-oikeuksien toteuttamiseksi esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmän avulla. Heikennyskiellossa on tällöin kysymys TSS-oikeuksien positiivisten toteuttamis- ja toimintavelvoitteiden kääntöpuolesta eli kiellosta heikentää niiden toteuttamisessa jo saavutettua tasoa” — tällainen hyvinvointivaltion kehittämisperiaate. ”Vaikka heikennyskielto ei ole ehdoton kielto, vaan esimerkiksi talouskriisin aikana heikennyksiä voidaan tehdä, ihmisoikeussopimusten valvontaelinten käytännössä heikennysten tekemiselle asetetaan kuitenkin ehtoja.”

Kansallisesti perustuslakivaliokunnan lausunnossa on tätä heikennyskielto-termiä väistetty, mutta perustuslakivaliokunnassa on todettu, että perustuslailliset toimeksiannot ovat merkityksellisiä erityisesti lainsäätäjän toiminnassa ja ne on otettava huomioon myös budjettivaltaa käytettäessä. Tältä pohjalta voidaan todeta, että ehdotettava sääntely [Puhemies koputtaa] loukkaa tätä olennaisen heikentämisen kieltoa, mutta tarkkaa yksilöintiä, euro-määräisiä rajoja tai prosenttirajoja ei voida tehdä sen takia, että riittävää selvitystä yhteisistä vaikutuksista ei kerta kaikkiaan ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

20.05 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Kuka muka tienaa alle 2 600 euroa kuukaudessa, kysyi kokoomuslainen ministeri lähes kymmenen vuotta sitten. Tämän päivän kokoomuslaisille voimme kertoa, että vuonna 2022 alle 2 600 euron jäi 30 prosenttia eli yli 700 000 palkansaajaa, ja alle 2 500 euron tuloilla elää 55 prosenttia suomalaisista, 2,7 miljoonaa ihmistä. Tuosta joukosta merkittävä osa on hallituksen leikkausten kohteena. Tiistaina taas kuulimme edustaja Laiholta, että Etuovi.comissa on pääkaupunkiseudulla 10 000 vapaata vuokra-asuntoa, joihin toimeentulotuen asuminen leikkauksista kärsi-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

vät voivat muuttaa. Tämä väärinkäsitys kertoo, millä tiedoilla hallituksen esityksiä runno-
taan, ja liittyy myös tänään käsiteltävään asumistuen heikennykseen.

Tosiasiasa esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on vain 200 kohtuuhintaista yksiötä ja
2 000 kohtuuhintaista vuokra-asuntoa vapaana. Alueen väkiluku kuitenkin kasvaa 20 000
asukkaalla tänä vuonna. Koko maassa Vuokraoven asunnoista vain 45 prosenttia eli 13 000
asuntoa täyttää kohtuuhintaisuuden määritelmän. Jo pelkästään tänään käsiteltävät asumis-
tuen muutokset pudottavat 15 000 ihmistä toimeentulotuen varaan. Koko maassa on vain
600 kohtuuhintaista neliötä eli perheille soveltuvaa asuntoa. Tätäkään ei hallituksen esityk-
sessä ole haluttu myöntää eikä selvittää.

Pääministeri Petteri Orpo on sanonut, että hallituksen politiikassa ja leikkauksissa on
kysymys kokonaisuudesta. Samoin hän on kertonut, että keneltäkään ei vaadita kohtuutto-
mia. Silti emme saa riittäviä vaikutusarvioita toimien vaikutuksista, ja hallituspuolueiden
edustajat kertovat jopa suorassa tv-lähetyksessä, että leikkausten kuuluukin tuntua ja osua
heikossa asemassa oleviin ja että yksityistapauksia ei pidä huomioida, kun puhutaan leik-
kauksista. Tämän vuosituhanen suurimpien sosiaaliturvaleikkausten vaikutukset eivät
kiinnosta hallituspuolueita.

Arvoisa puhemies! On syytä pohtia myös sitä, missä tilanteessa näitä hallituksen pää-
töksiä ollaan runnomassa läpi: inflaatio on edelleen korkea, vuokrat nousevat, työttömyys
kasvaa, lomautuksista ilmoitetaan päivittäin, maailmantilanne on epävarma, ja asuinraken-
tamisen lisäksi myös teollisuuden tilanne on huolestuttava. Samalla nämä tänään käsitte-
lämme leikkaukset heikentävät ihmisten toimeentuloa sadoilla euroilla ja samalla vähen-
tävät yksityistä kulutusta jo muutenkin hiipuvassa taloustilanteessa. Kyse on suhdannepo-
liittisesti surkeasta ja epäinhimillisestä leikkauspolitiikasta.

Nyt käsiteltävänä olevassa asumistuen leikkauksessa pienennetään tukiprosenttia, jolla
asumistukia ihmisille maksetaan, ja heikennetään usein muinkin eri tavoin asumistuen saa-
mista. Toisin kuin ennen ja jälkeen eduskuntavaalien on väitetty, asumistukileikkauksella
ei ole vaikutusta asumismenoihin. Vuokrat eivät tule laskemaan, kun tukia lasketaan. Sen
sijaan 15 000 ihmistä putoaa toimeentulotuella, jolta työllistyminen on paljon vaikeam-
paa. Leikkaus heikentää 167 000 lapsen toimeentuloa, joista 107 000 asuu yksinhuoltaja-
perheessä. Suurin euromääräinen leikkaus tulee työssäkäyville, joilta tuki pienenee keski-
määrin 133 euroa kuukaudessa. Opiskelijoilta leikataan keskimäärin 76 euroa kuukaudes-
sa ja yksinhuoltajilta 111 euroa kuukaudessa, ja heistäkin puolet käy töissä. Kahden huol-
tajan perheissä suurimmat leikkaukset ovat 379 euroa kuukaudessa vuokra-asujilla ja
1 377 euroa kuukaudessa omistusasunnossa asuvilta.

Arvoisat hallituspuolueiden edustajat! Pelkästään nämä leikkaukset ovat kohtuuttomia.
Ne lisäävät epätoivoa ja eriarvoisuutta. Näihin samoihin ihmisiin kohdistuu useita muita-
kin leikkauksia, muun muassa työttömyysturvan ja kuntoutustuen leikkausten myötä. Ette
laske ettekä myönnä näiden leikkausten yhteisvaikutuksia, mutta kuitenkin samalla lasket-
te, että sama ihminen työllistyy ensin asumistukileikkauksen myötä, sitten uudestaan työt-
tömyysturvan leikkauksen myötä ja ensi kevään leikkausten myötä taas uudelleen. Tosi-
asiassa valtiovarainministeriön eri leikkauksille antamat työllisyysvaikutukset ovat pääl-
lekkäisiä.

Tämä on heikkoa lainvalmistelua, huonoa sosiaalipolitiikkaa ja turmiollista työllisyys-
politiikkaa, jolla ajetaan pienituloisia pois sieltä, missä työpaikat ovat. Yhdistettynä muu-
hun asuntopolitiikkaan, jota hallitus tekee, jossa muun muassa romutetaan julkisesti tuettu
kohtuuhintainen asuntotuotanto, tulee politiikan yhteisvaikutus olemaan yhteiskunnan

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

eriytyminen ja pienipalkkaisten pakottaminen pois kaupungeista. Te estätte ihmisten työllistymistä pienipalkkaisille aloille ja mahdollisuuden muuttaa töihin alueille, joilla työntekijäpula on jo valmiiksi suurin. Samalla pakotatte ihmiset laittamaan omistusasuntonsa myyntiin alueilla, joilla asuntokauppaa ei juurikaan käydä. Miten näiden ihmisten tulee toimia, arvoisat kokoomuslaiset, kun omistusasunnosta ei saa asumistukea ja asuntoa ei saa myytyä haja-asutusalueilla? Te puhutte kannustinloukuista mutta olette ottamassa käyttöön tulorajat kohtuuhintaisiin asuntoihin — siis pakotatte ihmiset muuttamaan kodistaan, jos he ottavat työpaikan vastaan. Eikö se ole melkoinen toimeentuloloukku?

Tutkimusten mukaan asumistuki on sitä tarvitseville hyvin kohdentuva, se sovitellaan hyvin yhteen työtulojen kanssa ja kannustinloukut ovat pienentyneet vuosien varrella. Vaikutusta vuokriin ei tutkimusten mukaan ole. Hallituksen esityksellä ei arvioida myöskään olevan merkittäviä työllisyysvaikutuksia, korkeintaan vähäisesti, todetaan hallituksen esityksessä.

Kyse on vain ja ainoastaan ideologisesta leikkauksesta, jolle järkiperusteita ei ole. Tätä te olette eduskunnassa yrittäneet peitellä poistamalla valiokunnan mietintöluonnoksesta asiantuntijoiden kertomia faktoja esitystenne vaikutuksista. Niitä me täältä oppositiosta joudumme kertomaan tässä keskustelussa nyt, ja tätä puheenvuoroa jatkan sitten seuraavalla vuorollani. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

20.12 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on mielestäni ollut kaksi juonetta. Toinen on liittynyt siihen, että me olemme arvostelleet täältä oppositiosta käsin näiden leikkausten — tässä tapauksessa asumistukileikkausten mutta myös muiden sosiaaliturvaleikkausten — sisältöä, niiden vaikutusta ihmisiin. Ja olen kuullut hyvin vähän puolustelua hallituksen taholta siitä, että nämä olisivat oikein tehtyjä ratkaisuja. Edustaja Laiho tuossa käytti sen tyyppisen puheenvuoron, jossa hän totesi, kuinka vähäisiä nämä vaikutukset ovat ja ettei niitten vaikutus niin suuri ole. Mutta se toinen juonne tässä on ollut se, että hallitus on yleensä vastannut tähän meidän esittämäämme kritiikkiin niin, että nämä ovat välttämättömiä Suomen talouden rakenteellisten ongelmien ratkaisemiseksi, ja nyt itse haluan keskittyä tähän asiaan.

Täällä on riittävän perusteellisesti ja konkreettisilla esimerkeillä osoitettu, kuinka syväle iskeviä nämä monet sosiaaliturvaleikkaukset ovat. Itsekin tuossa debattiosuudessa siteerasin sitä psykiatrian emeritusprofessori Hasse Karlssonin puheenvuoroa, jonka hän Helsingin Sanomiin kirjoitti tästä toksisesta stressistä, joka vaikuttaa sieltä lapsikäyhyiden kautta. Minusta sillä asialla, jonka hän nosti esille, on ihan kiistämätön yhteys muun muassa meidän aiemmin tänään käymään kyselytutkimukseen Pisa-tuloksista sillä tavalla, että eiväthän ne Pisa-tulokset ja niiden heikkeneminen — tai, sanotaan, niiden kääntäminen paremmiksi — pelkästään ole siitä kiinni, mitä teemme koulun seinien sisäpuolella, vaan niihin vaikuttaa merkittävästi se, mitä tapahtuu koko yhteiskunnassa ja lapsiperheiden arjessa siellä kodeissa.

Mutta nyt keskityn tähän, ovatko juuri nämä leikkaukset välttämättömiä. Minun vastaukseni on, että ei mitään perustetta pystytä esittämään, että juuri tällaiset, tämänsuuruiset ja juuri näihin asioihin kohdistuvat leikkaukset ovat ne välttämättömyydet, joiden seurauksena meidän maamme talouden tasapainoa saadaan parannettua. Jos katsomme hallituksen talouspolitiikkaa sellaisena kuin se nyt ensi vuoden budjettikirjan valossa on, niin siellä

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

hän itse asiassa menot kasvavat 4—5 miljardilla. Toki pystyn heti itse tässä sanomaan — ettei tarvitse sitä millään vastauspuheenvuorolla todeta — että korkomenot ovat nousseet ja eräät muutkin menot. Mutta velkahan ei lyhene, myös se on moneen kertaan tuotu täällä esille, ja verotus lievenee. Eli itse asiassa hallitus ei oikeastaan ainakaan vielä ensi vuoden talousarviossa edes sopeuta, koska sopeutushan tarkoittaisi käytännössä sitä, että alijäämä pienenee, ja alijäämä ei pienene. Eikä se itse asiassa merkittävästi pienene koko tämän nelivuotiskauden aikana, jolloin velkaa ollaan ottamassa yli 40 miljardia lisää, vielä viimeisenäkin vuonna, vuonna 27, yli 10 miljardilla, ja se saattaa olla vielä sitäkin suurempi — toki liittyy myös taloudelliseen kehitykseen ja suhdannetilanteeseen.

Me esimerkiksi sosiaalidemokraattisessa puolueessa tiedostamme tämän tilanteen, mikä meidän maamme taloudessa on, ja yhdymme niihin ekonomistien arvioihin, joita jo keväällä esitettiin, että me tarvitsemme vähintään kahden vaalikauden mittaisen sopeutusjakson, jossa kuitenkin sitten sopeutetaan myös tulojen kautta, eli verotus ei ole sellainen keino, että nyt pitää sitten verotusta merkittävästi alentaa, koska itse asiassa me emme pysty muuten tätä velkaa lyhentämään, jos me emme pysty velan kasvua taittamaan, ja silloin myöskään korkomenoja pienentämään.

Mutta nyt palaan vielä siihen, että ei ole mikään välttämättömyys tehdä juuri näihin sosiaaliturvan kohteisiin liittyviä leikkauksia tässä ensi vuoden budjetissa ja sitä seuraavina vuosina. Meillä on kuitenkin 87 miljardin budjetti. Pystyn suoraan sanomaan, että siellä on varmasti 20 miljardia sellaisia menoja, joita me emme täällä edes omilla päätöksillä pystyisi muuttamaan. Tarkoitan esimerkiksi 11,5 miljardin suuruisia kahta eri eläkemenoa eli kansaneläkkeiden ja valtion työeläkkeiden menoja. Sitten siellä on EU-jäsenmaksut, sitten on korkomenot, joista itse asiassa on tavallaan päätetty muualla, mitkä ne ovat. Mutta on meillä siellä kuitenkin se 60—65 miljardin kokonaisuus, jossa me voimme priorisoida ja painottaa esimerkiksi menojen välttämättömyyden sopeutusta myös eri tavalla kuin mitä nyt tässä on tarkoitus tehdä. Kyllä tässä ennen kaikkea on nyt kysymys ideologisesta iskusta, jossa syyllistetään, leimataan, stigmatisoidaan pienituloisimmat ihmiset, erityisesti työttömät, ajatellen, että he ovat jotenkin laiskoja ja itse omasta syystään työttömiä. Ja kun heidän elintasoaan heikennetään ja jopa viedään merkittäväällä tavalla suorastaan kurjuuden äärelle, niin siitä kuvitellaan automaattisesti syntyvän työpaikkoja. Esimerkiksi työttömyysturvan lapsikorotukset poistetaan, ja sitten sen perään on kirjoitettu, että siitä tulee 16 000 työpaikkaa. Ei tämä tilanne nyt näin mekaanisesti mene. Toki myönnän, että myös taloudellinen suhdanne on vaikuttamassa tähän tilanteeseen, että erityisesti nykyisenä vaikeana laskukautena, taloudellisen taantuman aikana, näin ei ainakaan tapahdu. Silloin kun meillä on voimakas työvoimapula ja meillä on talous nousussa, niin silloin tietysti tämänkaltaisilla mekanismeilla voikin olla merkittävästi taloudellista toimeliaisuutta lisääviä vaikutuksia.

Täällä on nostettu kollegoiden erinomaisissa puheenvuoroissa esille myös se, miten tämä asumistuen leikkaus vaikuttaa itse asiassa elinkeinotoimintaan, varsinkin pääkaupunkiseudulla, missä asuminen on kallista. En tiedä, muistaako moni teistä, mitä etunimikollegani, Etlan toimitusjohtaja Aki Kangasharju, sanoi melko tasan vuosi sitten, 30. syyskuuta. Hänhän vähän niin kuin synnytti yhteiskunnassa tällaisen keskustelun, kun hän oli sanonut, että eihän palkka voikaan olla monilla aloilla niin suuri, että ihmiset tulisivat palkalla toimeen. Olen tästä itse eri mieltä: palkan tulisi olla sellainen, myös matalapalkka-aloilla riittävän korkea, jotta sillä tulisi toimeen. Mutta hän korosti, että tarvitaan palkan lisäksi sosiaaliturvaa, jotta ihmiset voivat tehdä työtä ja elää pääkaupunkiseudulla, missä kuitenkin

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

kin työvoimapula on ollut kaikkein pahin. Suurin kysymys on se, että tässä on kysymys oikeudenmukaisuudesta. Emme me oppositiossa ole niin yksinkertaisia, että me olisimme väittäneet, että se suurituloisten verohelpotus, tämä solidaarisuusveron alarajan nosto, olisi sellainen, joka ratkaisee valtiontalouden. Ei se 60 miljoonaa ratkaise, mutta se on oikeudenmukaisuuskysymys. Itse olen saamassa siitä hyötyä, ja tunnen paljon myötätuntoisia hyvätulolaisia, jotka ovat sitä mieltä, niin kuin minä itsekin, että se on väärin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

20.19 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Koska olen hieman väsynyt eilisistä juhlista ja vähän laiskalla päällä [Naurua] ja haluaisin puhua opiskelijoista ja en jaksanut keksiä pyörää uudelleen — opiskelijoista ei ole tänään vielä puhuttu hirveästi — niin minä lainaan täällä Allianssin lausuntoa ja poimin tästä parhaita paloja.

Huomasin, että yleensäkin nuorisojärjestöjen ja opiskelijajärjestöjen lausunnoissa oli hyvin paljon samaa sisältöä. Elikkä tämä asumistukiasia iskee aika kovasti juuri opiskelijoihin, koska he käyttävät paljon asumistukea ja he ovat paljon patkätöissä ja heillä on paljon tämmöisiä matalapalkkaisia työsuhteita. Ehkä tässä muutama tärkein lainaus heiltä.

”Nuorisoala suhtautuu kriittisesti yleiseen asumistukeen kohdistuviin leikkauksiin. Yleisen asumistuen leikkaukset koskettavat erityisesti nuoria, sillä tuensaajista suurin osa on nuoria. Yleisen asumistuen saajat, opiskelijat, työskentelevät pienipalkkaisilla aloilla, tekevät osa-aikatoimia tai ovat työttömiä. Yleisen asumistuen leikkaukset lisäävät nuorten vaikeuksia selvitä asumismenoista ja kasvattavat nuorten asunnottomuuden riskiä Suomessa.”

Nuorisoala arvioi, että nuorten toimeentulotuen tarve tulee lisääntymään, kun useita ensisijaisia etuuksia aiotaan heikentää yhtä aikaa. Erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevat nuoret tarvitsisivat monipuolista tukea työllistymiseensä, ja heidän toimeentulonsa leikkaaminen vain lisää heidän syrjäytymisriskiään ja yhteiskunnan kustannuksia korjaavien toimenpiteiden osalta.

”Asumistuen uudistuksia ei voida perustella työllisyysvaikutuksilla, sillä hallituksen esityksen mukaan työllisyysvaikutukset todetaan vähäisiksi.”

Sitten he korostavat vielä sitä, että opiskelijoiden ja nuorten työskentely on juuri hyvin paljolti semmoista, mihin tämä osuu pahasti.

”Nuorisoala ei kannata enimmäisasumismenojen kuntaryhmitäytymisen muutosta, jota hallitus suunnittelee, koska samaan aikaan on useita sosiaaliturvaan kohdistuvia heikennyksiä ja muitakin, joiden vaikutukset kohdistuvat merkittävästi Helsingissä asuviin nuoriin. Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite turvata mahdollisuus ensiasunnon hankkimiseen, ja omistusasujien rajaaminen ulos asumistuen piiristä ei ole tämän kanssa linjassa.”

Tuossa ehkä pääpointit tästä lausunnosta, ja hyvin paljon samankaltaisia oli muissakin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

20.22 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Nämä hallituksen leikkaukset suomalaisten sosiaaliturvaan ovat aivan karmaisevia. Suomi on saanut toistuvasti huomautuksia Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta siitä, että Suomen sosiaaliturva on aivan liian alhainen. Edelliselle hallitukselle köyhyyden ja eriarvoisuuden vähen-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

täminen oli yksi keskeisistä tavoitteista, ja edellinen hallitus korotti vähimmäisetuuksien tasoa. Suunta oli oikea, mutta nyt se suunta muuttuu.

Orpon hallituksella sen sijaan on todella aivan toisenlaiset arvot. Asumistuki vaikuttaa huomattavasti sitä saavien kotitalouksien toimeentuloon, ja tällä kylmällä arvovalinnalla nyt heikennetään useiden ihmisten ja lapsiperheiden toimeentuloa. Täällä salissa on minun mielestäni tarpeettomasti vähätelty tätä tukea ja näitä tuensaajia. On sanottu, että nämä leikkaukset koskevat yksittäisiä ihmisiä ja siksi niihin ei pidä oikeastaan puuttua, tai on kehoitettu ihmisiä hankkimaan töitä, vaikka tosiasiassa lähes 40 prosenttia asumistuen saajista on työssäkäyviä ihmisiä.

Puhemies! Luen nyt yksittäisten ihmisten arjen kokemuksia ääneen:

”Itse saan ehkä juuri ja juuri pidettyä asuntoni, mutta raha, jonka menetän, on pois rahoista, joita minun pitäisi käyttää kuntoutuspsykoterapiaan. Tiedän olevani kuntoutettavissa vielä ja haluan opiskella ja tehdä töitä, mutta minulla on hädin tuskin varaa terapiakuuluihin nytkään. Jos minun täytyy valita asunnottomuuden tai kuntoutumisen välillä, minun on pakko valita asuminen. Asun jo nyt Helsingin kaupungin asunnossa ja edullisessa sellaisessa. Vuokrani on harvinaisen alhainen, eikä yksinkertaisesti ole olemassa halvempaa vaihtoehtoa enää.”

”Minulla on pieni omistusasunto, joka on ollut pahan päivän varalle ikään kuin säästöinä. Tää hallitus toi sit vissiin tullessaan sen pahan päivän. Tulot ei ole noussut vielä pandemian jäljiltä, ja kohta vastikkeeseen ja lyhennykseen ei ole enää varaa. En tosin tiedä, minne muuttaa, koska kokonaiskustannukset on tällä hetkellä halvemmat kuin vuokratyössä.”

”Olen kirjailija ja teen töitä osa-aikaisesti sekä pätkätyömuotoisesti, sillä toisinaan työskentelen apurahalla. Apurahojen ajoittainen saaminen aiheuttaa sen, etten voi sitoutua koko-aikaiseen työhön pitkäaikaisesti. Osa-aikaisen palkkatyön rinnalla minun on mahdollisuus tehdä kirjailijan työtä osa-aikaisesti myös silloin, kun minulla ei ole työskentelyapurahaa. Asumistuen leikkaus osa-aikatyötä tekevältä vaikeuttaa omaa kirjailijan työtäni ja tuhansien muiden taiteilijoiden työtä Suomessa ja vaikuttaa siten laajamittaisesti koko taide- ja kulttuurialaan. Yhä harvemmalla on mahdollisuus tehdä taiteellista työtään edes osa-aikaisesti. Vaikka taiteilijan työ ei valtion silmissä näyttäytyä varsinaisena tuottavana työnä tai palkkatyönä, on se kuitenkin haastavaa, luovuutta vaativaa ja kulttuurisesti valtavan tärkeää työtä.”

”Asun kaksiossa. Luonani asuu kirjoilla lapsistani toinen. Toinen lapsi on luonani 40 prosenttia kuukaudesta. Saan tukia vain yhdestä lapsesta. Olen osa-aikainen oppisopimusopiskelija. Opiskelen koulunkäyntiohjaajaksi. Jo nyt tila asunnossamme loppuu kesken, ja haave löytää meille riittävän kokoinen asunto on lähes mahdotonta. Asumistuki on jo nyt todella pieni. Se tulisi leikkauksien jälkeen pienenevän entisestään. En pysty tarjoamaan nytkään lapsille omaa tilaa, saati itselleni. Nukun olohuoneessa. Naapurusto on levotonta, emmekä kukaan viihdy siellä, missä asumme nyt, mutta varaa ei ole mihinkään muuhun. Jatkossa ei ehkä edes tähän asuntoon. Leikkauksista nimenomaan minuun osuisivat asumistuen lisäksi leikkaukset myös ansiosidonnaiseen. Olen alalla, jossa määräaikaiset työsuhteet on lähestulkoon vakiotoimintatapa.”

”Olen 20-vuotias turkulainen. Olen ollut ilman vakituista työtä nyt monta kuukautta. Asun vuokralla asunnossa, jonka vuokrasta Kela kattaa noin reilu puolet. Minulle jää kuitenkin kuluista maksettavaksi useampi satanen, kun mukaan laskee lopun vuokran, laskut, ruuan, lääkkeet ja muut kulut. Mihinkään tarpeettomaan en rahaa tuhlaa. Teen keikkatyötä

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

muusikkona ja teatterintekijänä, ja silläkin saan vaivoin kerättyä joka kuukausi kasaan tarvitsemi rahat omasta osuudestani selviytymiseen. Mutta nyt jos asumistukea leikattaisiin, minulla ei kertakaikkisesti olisi enää varaa asuntoon tai ruokiin tai pakollisiin lääkkeisiin. Tämä tuntuu minusta hullulta, että minulta riistetään näin perusteelliset oikeudet. Joku voisi sanoa, että muuta halvempaan asuntoon. No, minä asun jo tällä hetkellä pienessä yksiosässä, joka on hinnassaan halvin, mitä Turun alueelta löytyy. Joku muu voisi sanoa, että mikset mene töihin, jos ei ole varaa elää. No, minä todella yritän joka kuukausi hakea useampaan paikkaan töihin, mutta harvasta vastataan edes takaisin tai sitten tulee kielteistä vastausta. Elämäni on hyvin hankalaa tällä hetkellä. Sairastan vaikeaa masennusta ja ahdistusta. Kärsin myös muista mielenterveysongelmista, ja näihin kaikkiin syön lääkkeitä, jotka eivät nekään ole ilmaisia. Elämäni on hyvin stressaavaa ja jatkuvaa kamppailua selviytymisestä, vaikka terveydentilani tarvitsisi lepoa. Jos asumistukea ja muita tukia leikataan, minulla ei ole sitten enää varaa kertakaikkisesti elää tässä maailmassa. Pyydän, että te hyvin pärjäävät ja varakkaat koettatte asettua kaltaisteni asemaan, meidän, jotka koettamme todella selviytyä ja taistelemme, että pääsisimme ylös kuopasta, mihin olemme tahtomattamme joutuneet. Työttömyys ei ole minun kohdallani esimerkiksi oma valinta, vaan todella yritän saada töitä. Miksi minun kaltaisiani vähävaraisia yritetään nyt rankaista siitä, että he ovat köyhiä? En minä tätä valinnut. Tämä vain on tilanne, missä olen tällä hetkellä. En usko, että tämä on ikuista, sillä joku päivä saan varmasti koulupaikan ja töitä ja pystyn olemaan mukana tässä yhteiskunnassa. Mutta siihen asti tarvitsen [Puhemies koputtaa] yhteiskunnan tukea nostamaan minut ylös maasta, eikä niin, että se painaa minua syvemmälle mutaan.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

20.30 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on varsin kattavasti ja kouriintuntuvasti käyty useassa puheenvuorossa lävitse näiden leikkausten vaikutukset vähävaraisimpien ihmisten toimeentuloon ja arkeen — ja siihen, kuinka paljon nämä lisäävät yhteiskunnassamme epäoikeudenmukaisuutta. Omalta osaltani totean vain, että yhdyn kaikkiin niihin huomioihin, jotka täältä on osoitettu.

Varsin absurdiksi tilanteen todella tekee se, että kun tälläkin esityksellä hallitus haluaa pienentää pienituloisten ihmisten toimeentuloa useilla sadoilla euroilla kuukaudessa, niin samanaikaisesti yhteiskunnassa on tapahtumassa niitä muutoksia, joilla vastaavasti kaikista varakkaimmille kohdistuu uusia veroetuja. Pidän tätä yhtälöä kestäättömänä jo ihan oikeudenmukaisuudenkin näkökulmasta.

Mutta, arvoisa puhemies, ajattelin itse puhua siitä asiasta, jonka luulisin hallitusta itseään jopa ehkä enemmän tässä kiinnostavan — ainakin sen pitäisi kiinnostaa — ja se liittyy näihin kannustinloukkuihin. Petteri Orpon hallituksen ainut työllisyyspoliittinen linjahan lähtee siitä, että purkamalla kannustinloukkuja lisätään ihmisille kannusteet siirtyä sitten toimeentulosta töihin, ja sitä kautta toivotaan, että työllisyys vahvistuisi. Tämä on ihan hieno ajatus, ja todella toivon, että näin tapahtuisi, mutta tosiasiasa näiden esimerkkien pohjalta, joita täällä tänäänkin on luettu, hallitus, joka siis haluaa poistaa kannustinloukkuja, tulee tekemään maailmanennätyksen kannustinloukkujen rakentamisessa. Niihin tämäkin esitys pohjimmiltaan johtaa. Ja syy on siinä, että jos me tarkastelemme viimeisen kymmenen vuoden ajalta työllisyyden vahvistumista, ja varsinkin jos tarkastelemme työllisyyden vahvistumista nyt pandemiavuosien jälkeen, niin voimme huomata, että työl-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

lisyiden vahvistumisessa keskeinen tekijä on ollut osa-aikatyön yleistyminen. Osa-aikatyö, varsinkin viimeisten vuosien aikana, on lisääntynyt, ja sitten tilanteessa, jossa hallitus nyt romuttaa osa-aikatyön kannusteet, sillä tulee, totta kai, olemaan myös negatiivinen työllisyysvaikutus. Ja näiden hallituksen työllisyysvaikutusten arviointien suuri miinus on siinä, että näitä negatiivisia kannusteita, joita hallitus nyt luo, ei ole otettu huomioon, kun työllisyysvaikutuksia on arvioitu.

Tänään viimeisimpänä on jälleen saatu uutta tutkimustietoa, jossa on itse asiassa osoitettu, että hallituksen argumentti siitä, että nämä suojaosat ovat tehneet kannusteen siirtyä kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön, ei itse asiassa pidä paikkaansa. Sellaista muutosta ei ole havaittavissa sinä aikana, kun nämä suojaosat ovat olleet käytössä. Sen sijaan näillä suojaosilla on ollut valtava vaikutus siinä, että ihmiset ovat pystyneet ottamaan edes vähän työtä vastaan. Ja luulisi, että on aina parempi se, että ihminen tekee edes vähän työtä, kuin se, että ei tee työtä ollenkaan.

Ja nyt, kun hallitus nämä suojaosat myös tästä asumistuesta poistaa, niin tosiasiallisesti se pahentaa näiden ihmisten kannustinloukkuja, koska siinä tulee käymään niin, että sen osa-aikatyön vastaanottaminen on jatkossa entistä kannattamattomampaa ja osa henkilöistä, jotka muutenkin ovat jo pienituloisia, tippuu edelleen sitten täydentämään omaa toimeentuloaan toimeentulotuella, joka on ihan tutkitustikin kaikista passiivisin sosiaaliturvan muoto, josta kipeäminen sitten takaisin, ehkä muun sosiaaliturvan piiriin tai palkkatulojen piiriin, on entistä vaikeampaa. Ja tämänpä takia luulisi, että hallitusta edes kiinnostaisi näissä omissa esityksissään se, miten nämä tosiasiallisesti sitten vaikuttavat työllisyyteen.

Luulisi, että hallitus olisi viimeistään siinä vaiheessa herännyt, kun myös elinkeinoelämästä näitä asumistuen leikkauksia ja näiden suojaosien romuttamista on rankasti arvoiteltu juuri siitä syystä, että varsinkin kasvukeskuksissa se tekee mahdottomaksi niiden henkilöiden asua, jotka tekevät osa-aikatyötä. Ja kun me tiedämme, että kun yhteiskunta palveluvaltaistuu, palvelualojen työllisyys kasvaa, ja palvelualoilla nimenomaan tyypillistä on myös tämä osa-aikatyön tekeminen paljon enemmän kuin esimerkiksi teollisuuden puolella, niin tämä tarkoittaa kroonista työvoimapulaa palvelualoilla varsinkin kasvukeskuksissa. Hallitus siis itse ampuu itseään jalkaan, mitä tulee tavoitteisiin nostaa edelleen työllisyyttä.

Ja siitäpä syystä, arvoisa puhemies, totean, että vaikka hallitus ideologiassaan haluaa kuroittaa pienempituloisia, haluaa heikentää ihmisten arjen edellytyksiä, niin toivoisin, että se ainakin pitäisi nyt sitten kiinni siitä tavoitteesta, jonka se itselleen on asettanut, eli kuroitaisiin kannustinloukkuja eikä lisäisi niitä. Siitäpä syystä esimerkiksi tämä esitys asumiskileikkauksista on järjetön, koska sillä tulee olemaan negatiivinen vaikutus myös työllisyyteen, koska se romuttaa osa-aikatyön kannusteet. Ja niin kuin aikaisemmin totesin, niin varsinkin viime vuosina meidän työllisyyden vahvistumisessa keskeinen tekijä on ollut osa-aikatyön lisääntyminen.

No sitten, jos hallitus todella ajattelisi, että halutaan luoda kannusteita siirtyä osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön, niin silloin luulisi, että hallitus esittäisi pyyntöjä esimerkiksi työmarkkinaosapuolille siitä, että miksi meillä tänä päivänä esim. teetetään sitten vastentahdotta osa-aikatyötä, mutta en ole kuullut niitä puheenvuoroja, joissa olisi vaadittu esimerkiksi elinkeinoelämää tarjoamaan enemmän kokopäiväisiä työsuhteita. Tai en ole kuullut niitä puheenvuoroja, joissa pyydetäisiin elinkeinoelämää kasvattamaan varsinkin pienituloisimpien palkansaajien palkkoja, jotta he eivät joutuisi turvautumaan sosiaaliturvaan täy-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

dentääkseen heidän omaa toimeentuloaan. Ja siitä syystä, arvoisa puhemies, ennustan, että hallitus, jonka tavoitteena on todella pienentää kannustinloukkuja, tulee tekemään maailmanennätyksen kannustinloukkujen luomisessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

20.37 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Haluan tähän alkuun sanoa, että useat näistä vasemmiston tänä iltana lukemista sitaateista kuulostavat juuri niiltä ihmisiltä, joille hallitus haluaa jatkossakin saada apua ja tukea ja rahat riittämään. Tosiasia on myös se, että näillä tuilla elää Suomessa myös ihmisiä, jotka kykenisivät töihin ja näin osallistuisivat sen rahapotin kerryttämiseen, mistä sitten rahat jaetaan heille, jotka tukea eniten tosiasiallisesti tarvitsevat. [Anna Kontulan välihuuto]

Vuoden 2022 lopussa yleisen asumistuen menot olivat yhteensä 1 565 miljoonaa euroa eli 1,5 miljardia euroa. Tämä on todella suuri määrä rahaa. Kesäkuussa 2023 asumistukea maksettiin lähes 400 000 ruokakunnalle. Jos me suhteutamme nämä luvut koko maamme asukkaisiin, niin jokainen ymmärtää, että nämä määrät ja summat ovat täysin kestäättömiä. Miten me saadaan ylipäättänsä meidän rahat riittämään?

Lisäksi asumistuen osalta Suomi on harvinainen poikkeus. Asumistukea on voinut saada myös omistusasuntoon. Onhan tämä erikoista, että Suomessa on ollut niinkin hyvä tilanne, että tämä on ollut mahdollista ylipäättänsä. Ja nyt on rahat loppu. Koska meillä on rajallinen määrä rahaa jaettavaksi, on hyvä kysyä, onko omistusasuntoon maksettava asumistuki tarpeellista. Onko veronmaksajien tehtävä maksaa omistusasumisen kustannuksia? Tätä saa ja pitää kyseenalaistaa.

Yleisen asumistuen muutoksista puhuttaessa salin vasen laita yrittää luoda mielikuvaa, että hallituksen toimilla yritetään jättää ihmisiä heitteille tai ajaa ihmisiä pois kodeistaan. Näin ei asia ole. [Veronika Honkasalo: Onhan!] Asumistuen määrää laskettaessa määritellään perusomavastuu, johon vaikuttavat ruokakunnan yhteenlasketut tulot. Kaikkein pienituloisimmilla perusomavastuuta ei muodostu lainkaan, ja tämä alaraja riippuu siitä, paljonko ruokakunnassa on aikuisia ja lapsia. Muutoksessa on huomioitu erityisesti lapsiperheiden asema. Perusomavastuun kaavassa muutetaan aikuisten kerrointa siten, että sitä pienennetään 15 prosenttia, ja vastaavasti lasten kerrointa kasvatetaan 20 prosenttia. Tällä tavoin vaikutukset perheisiin ovat lievempiä ja perheiden on mahdollista saada hieman suurempaa asumistukea. Täytyy myös muistaa, että suurin osa asumistuen saajista on yksin asuvia, joten kokonaisuutta tarkastellen vaikutukset koskettavat enemmän yksin asuvia kuin perheitä. Muutosten vaikutuksia tullaan kuitenkin seuraamaan tarkasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Lopuksi haluan vielä painottaa sitä, että meillä on rajallinen määrä euroja käytettävänä. Velaksi eläminen ei voi jatkua, ja meidän on pakko tehdä priorisointia, ketkä ovat rahallisen tuen tarpeessa. Nyt viimeistään on se hetki, jolloin meidän on pakko käydä läpi tukien määriä ja kriteerejä: kenelle tukia maksetaan ja millä perustein. Ilman tarvittavia muutoksia meillä ei ole enää tulevaisuudessa hyvinvointiyhteiskuntaa, vaan jäljellä tulee olemaan puhki nyhdetty ja velkainen pahoinvointiyhteiskunta. Yritetään saada nyt yhdessä pidettyä tämä hyvinvointiyhteiskunta kasassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia.— Edustaja Kontula, olkaa hyvä. Emme käynnistä nyt debattia.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

20.41 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Talouden tasapaino ei edellytä köyhiltä leikkaamista. Jos talous on epätasapainossa, voidaan lisätä tuloja tai vähentää menoja. Nyt on valittu menojen vähentäminen. Jos päätetään valita menojen vähentäminen, voidaan vähentää mitä tahansa budjettimenoja. Nyt on valittu sosiaaliturvasta leikkaaminen. Jos päätetään leikata sosiaaliturvasta, voidaan leikata rikkaiden sosiaaliturvasta — tietääkö edustaja Sillanpää, että ylin tulodesiili saa yhtä paljon tai jopa joinakin vuosina enemmän veronalaisia sosiaalietuuksia kuin köyhin desiili — tai sitten voidaan leikata niiden pienituloisten sosiaalietuuksista. Nyt päätettiin painottaa ne leikkaukset sinne pienituloisimpiin, pienituloisimpien sosiaalietuuksiin.

Ei ole mitään pakkoa, minkä takia köyhien sosiaalietuuksista on leikattava. Köyhien sosiaalietuuksista leikkaamiseen päädytään lukuisten arvovalintojen seurauksena, ja se, että ne tässä salissa esitetään pakkona, on klassinen tapa piilottaa ideologisia valintoja tilanteessa, jossa niitä ei kehtaa sanoa ääneen. Erityisen falskia se on tietysti tässä tilanteessa, kun ei edes tasapainoteta taloutta, vaan samanaikaisesti tehdään muita päätöksiä, joiden seurauksena velkataakka edelleen kasvaa. — No, selvästi omatunto jossakin kolkuttelee, kun tässäkin edustaja Sillanpää toi esille, että ehkä nämä ihmiset, joiden sitaatteja me olemme tässä illan mittaan lukeneet, eivät olisikaan niitä, joilta leikataan, [Pia Sillanpää: En sanonut niin!] olisivat ehkä joitakin muita tai että niihin ei sitten se leikkaus ehkä kohdistuisi tai mitä tässä nyt sitten arveltiin. [Anne Rintamäki: Vääristelyä!]

Fakta on se, että me emme tiedä, kohdistuvatko leikkaukset näihin ihmisiin, mutta näin nämä ihmiset ovat itse julkisuuden perusteella arvioineet ne leikkaukset heidän kohdallaan, ja he itse todennäköisesti tietävät oman tilanteensa ainakin paremmin kuin minä tai edustaja Sillanpää. [Pia Sillanpään välihuuto] Kysymys on ihmisistä, jotka ovat ainakin sen verran huolissaan omasta tulevaisuudestaan, että ovat katsoleet aiheelliseksi antaa äänensä, tarinansa, elämänsä, tilanteensa kerrottavaksi tästä salista ja julkisuudessa yleensä, jotta tämä leikkausten mittakaava tulisi paremmin ymmärretyksi edes tässä vaiheessa käsittelyä. Jatkan näitä sitaatteja.

"Pitkäaikaistyöttömänä yksin vuokralla asuvana leikkaus tulee vaikuttamaan minuun radikaalisti samalla, kun työmarkkinatuen indeksi jäädytetään, ellei tukea peräti leikata. Ahdistaa ja pelottaa joka hetki. Nytkin tingin lähes kaikesta. Minulla ei ole halua tai mahdollisuutta muuttaa minnekään enkä hyväksy, että hallitus edes vaatisi minulta sellaista. Minulla ei ole tukiverkkoja, vaan joudun selviytymään yksin. Epätoivo on vahvasti läsnä, yrittän pitää yllä pientä toivon kipinää, että nämä leikkaukset törmäisivät lakeihin. Onhan Suomi saanut jo useita nuhteita liian alhaisesta sosiaaliturvasta." — No, se toivo kyllä meni jo tällä kierroksella.

"Olen mielenterveysongelmista vuosia kärsinyt opiskelija, jolla on juuri ja juuri opiskelukyky. Työkuntoinen taas en ole ollut vuosiin, joten säästöjä ei ole, jaksamista ei ole käydä töissä opintojen ohella. Asumistuen leikkaus vaikeuttaisi suuresti omaa valmiiksi tiukkaa rahatilannetta."

"Asumistuki muodostaa usein lähes puolet kuukausituloistani. Olen osatyökyvyttömyyseläkkeellä. Teen freelance-töitä kun pystyn, mutta teen niitä jo nyt enemmän kuin terveys sallisi. En pysty korottamaan tästä tulotasoani. Nyt on jo tiukkaa, mutta asumistuen leikkaaminen merkitsisi, että pitää miettiä, ostaako lääkkeitä vai ruokaa vai kävisikö ehkä joskus hammaslääkäriässä. Tällaiset leikkaukset viestivät myös hallituksen vihamielisestä linjasta köyhiä ja tukea tarvitsevia kohtaan. Usko ihmisten hyvinvointiin kärsii tällaisten päätösten edessä, koska en voi kerta kaikkiaan ymmärtää tällaista empatian puutetta. Useilla ys-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

täviilläni on mielenterveysongelmia tai he eivät ole tavalla tai toisella työkykyisiä, myönsi Kela sitä tai ei. Heillä menee vielä heikommin, ja sattuu katsoa, kuinka heitä kohdellaan kuin roskaa. Tällainen ruokkii vain epätoivoa eikä voi olla hyväksi yhteiskunnalle, jossa kansalaisten odotetaan välittävän yhtään mistään. Eiväthän ne, joilla on valtaa, välitä meistä."

"Asumistuen leikkausten toteutuessa joudun tilanteeseen, jossa asunnonvaihto tulee lähes pakolliseksi. Jo nyt sairauden vuoksi pitkäaikaistyöttömänä asumistuki on elintärkeä tuki, jonka ansiosta pystyn asumaan sellaisen välimatkan päässä keskustasta, että kulkemisen pystyn hoitamaan pyörällä, sillä varaa kulkea julkisilla ei yksinkertaisesti ole. En tiedä, mitä teen, jos uhkakuva toteutuu. Jaksaminen on muutenkin kortilla ja toimeentulo jatkuvasti vaakalaudalla. Mielenterveys ei ehkä kestä sitä, jos taloudellinen tilanteeni tästä vielä heikkenee."

"Mikäli se pienikin asumistuki vielä pienenee, niin valitettavasti se näkyy niin, että ruokamenoista on tingittävä lisää. Tai autoilusta, mikä tarkoittaa meillä sitä, että töihin meneminen vaikeutuu, koska täällä ei julkiset kulje koko aikaa. Työpäivä kulkemisen kanssa on noin 9 tuntia ja 30 minuuttia, mutta mikäli autoa ei ole, niin työpäivälle tulee helposti 12 tuntia pituutta kulkemisen kanssa."

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

20.48 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti ensin tähän käytyyn keskusteluun. Ensinnäkin on pakko nyt todeta tosiasia, mikä käy ilmi myöskin tästä hallituksen esityksestä ja joka liittyy näihin väitettyihin työllisyysvaikutuksiin. Eli hallituksen omassa esityksessä todetaan, että tämä ei ole mikään työllisyyslakiesitys. Tällä arvioidaan olevan hyvin vähäisiä vaikutuksia työllisyyteen, mikä liittyy nimenomaan siihen, että näillä päätöksillä hallitus vähentää ihmisten kannusteita ja mahdollisuuksia ottaa osa-aikatyötä vastaan, ja tällä te myöskin vain suoraan leikkaatte työssäkäyvien ihmisten toimeentuloa. Kokoajatöissä olevien suomalaisten kuukausittaisia rahoja te leikkaatte tällä esityksellä.

Ja näihin puheenvuoroihin siitä, että rahat on loppu: Tällä hallituksella on ollut varaa tehdä valinta alentaa kaljan verotusta, on ollut varaa tehdä valinta nostaa osakesäästötilin alarajaa, on ollut varaa tehdä valinta alentaa kaikkein huipputuloisimpien ihmisten tuloveroja, ja sen lisäksi tällä hallituksella on ollut varaa tehdä linjaus olla tekemättä mitään kokonaisveroasteen laskulle, mikä on se keskeisin syy sille, että siitä huolimatta, että toteutatte Suomen historian kovimpia leikkauksia kaikkein köyhimpien, pienituloisimpien ihmisten toimeentuloon, te ette edes saa tätä velkaantumista vähenemään, vaan se päinvastoin kiihtyy.

Näistäkin syistä aion nyt jatkaa ihmisten tarinoiden lukemista tässä, koska minun mielestäni se on äärimmäisen tärkeätä ja me olemme kaikki tässä salissa velkaa näille ihmisille sen, että heidän äänensä tulee täällä kuuluviin.

"Asumistuen leikkaukset ovat merkittävä isku perheemme ja lähipiiriimme kuuluvien ihmisten taloudelle. Itse olen työssäkäyvä, ylemmän korkeakoulun käynyt lasten parissa työskentelevä perheellinen ihminen. Meidän perheessä on kaksi aikuista, jotka kummatkin ovat tehneet vuosia projektiluontoisia pätkätoita, jotka ovat tämän päivän työelämän realiteetteja. Realiteetti on myös se, että tulot eivät meillä korkeasti koulutetuillakaan välttämättä riitä, vaikka kävisikin niin hyvä tuuri kuin itselläni ja saisi pysyvämpää työtä. Olen

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

erityisen huolissani läheisistäni, jotka eivät kykene esimerkiksi sairautensa vuoksi tekemään työtä täyspäiväisesti ja jotka opiskelevat ja ovat eläkkeellä. Heistä monet joutuvat jo nyt turvautumaan toimeentulotukeen tai velkaantumaan pahasti. Itsekin olen joutunut hakemaan toimeentulotukea aikanaan, ja olen tuolloin myös merkittävästi velkaantunut, koska opintotuki ei todellakaan riitä elämiseen. Ollaankohan hallituksessa ollenkaan tietoisia, millaisilla rahoilla ihmiset oikeasti yrittävät tulla toimeen? Tuntuu, että on tietoisesti haluttu maalata kuvaa ahneesta köyhästä, joka nauraa laiskana partaansa kotisohvalla. Yhtään tällaista tapausta en ole itse tavannut, ja toivottaisinkin näitä köyhiä pelkäävät kokeilemaan itse elää työttömänä opiskelijana, vähävaraisena lapsiperheenä tai eläkeläisenä nykypäivän Suomessa. Ei köyhyys ketään houkuta, eikä köyhyyttä rankaisemalla ratkaista.”

”Nykyisen asuntoni vuokra on 595 euroa kuukaudessa plus vesimaksu. Olen kokopäiväinen opiskelija, ja syksyllä 2021 minulla todettiin keskivaikea masennus sekä krooninen ahdistuneisuushäiriö, joista kärsin vieläkin. Näiden vuoksi minulle osa-aikatyön tekeminen opiskelun ohella ei ole kannattavaa. Asumistuen leikkaaminen merkitsisi sitä, että minulla ei olisi varaa vuokraan, laskuihin, lääkkeisiin tai ruokaan.”

”Äitini, 62 vuotta, on osatyökyvyttömyyseläkkeellä tuki- ja liikuntaelinsairauksien aiheuttamien vaivojen vuoksi. Tuo eläke on 400 euroa kuukaudessa. Tämän lisäksi hän käy töissä kaupanalalla kolmena päivänä viikossa useimmiten kärsien voimakkaista kivuista töiden jälkeen. Hän on kasvattanut kolme lasta yksin. Ensin yksityisyrittäjänä ja terveydentilan vietyä mahdollisuuden jatkaa alalla, jolle hän on kouluttautunut, hän on tehnyt muuta työtä riippuen siitä, mitä on ollut saatavilla. Hän nauttii työnteosta ja on usein tehnyt työtä myös terveytensä kustannuksella tyttärensä vastaväitteistä huolimatta. Hän on aina ollut pienituloinen mutta ei ole koskaan valittanut. Hän on oppinut laskemaan ruokakorin hinnan, jotta voi olla kassalla varma, että tilillä olevat rahat riittävät. Omat ja ystävien käytöstä poistuneet vaatteet ja tavarat hän on vienyt kirpputorille myyntiin saadakseen edes joskus muutaman ylimääräisen euron. Ravintolassa käyminen on ollut harvinaista herkkua, joka on säästetty erityisiin juhlapäiviin. Harrastukseksi on valikoitunut kävely, koska se vaatii vähiten kalliita varusteita. Hän on koko elämänsä laskenut rahojen riittävyyttä ja puskenut eteenpäin taloudellisesta stressistä huolimatta. Hintojen nousu on jo pienentänyt hänen ruokakoriaan. Hän asuu melko edullisessa vuokra-asunnossa, ja silti pelkästään tuen enimmäismäärän pudottaminen 80 prosentista 70 prosenttiin veisi häneltä 62 euroa kuukaudessa, 300 euron suojaosan poistamisesta puhumattakaan. Jo pelkästään tuo 62 euroa on suoraan ruokaa pois hänen suustaan. Se on lääkkeitä, joiden avulla hän voi työskennellä edes sen kolme päivää viikossa. Se on tarpeelliset lääkärikäynnit, joiden varaamista pitää jo nyt pitkittää, jotta käyntimaksuun olisi varaa. Kaikesta kivasta ja ylimääräisestä on jo luovuttu. Pitääkö todella luopua myös elämän perustarpeista?”

”Asun Hekalla, joka on aikeissa korottaa vuokrien hintoja yli kymmenellä prosentilla, ja siihen vielä asumistuen leikkaus. En tiedä, miten kahden lapsen yksinhuoltajana pystyn enää vuokrani maksamaan.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

20.55 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoitteeksi on kerrottu käynnistää välittömästi ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Asumistuen, muiden sosiaaliturvaetuksien ja tiettyjen palveluiden leikkaaminen on räikeässä ristiriidassa myös tuon tavoitteen kanssa. Vaikuttaa siltä, että hallitus ei piittaa niistä kohta-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

loista, joita näistä toimenpiteistä seuraa, eikä edes siitä huono-osaisuuden ehkä yhdestä pahimmista ilmentymistä eli asunnottomuudesta ja asunnottomuusriskin kasvamisesta. Mutta siitäkin huolimatta siinä toivossa, että tämä jonkunlaisen välähdyksen ehkä hallituspuolueitten edustajienkin mielissä aiheuttaisi, jatkan näiden tarinoiden lukemista.

”Saun asumistukea tällä hetkellä 150 euroa kuussa. Asun Helsingissä yksiosä, ja asunmistuen osa vuokrasta on noin neljäsosa. Teen vuorotyötä nuorena ja kouluttamattomana, joten tuntipalkka ei ole suuri. Teen viisi päivää viikossa töitä, jonka seurauksena on jo tullut uupumusta muutamaan otteeseen. Töitä on kuitenkin pakko tehdä tuon verran, jotta asunmiseen riittää rahat sekä kalliiseen ruokaan ja muuhun ylimääräiseen. Opiskelemaan meneminen pelottaa, sillä pelkään jääväni täysin ilman rahaa, jos tuet laskevat eikä ole jaksamista käydä koulun ohella töissä. Jos asumistuki laskee, vaikka olen työssä käyvä, joudun vähentämään rahankäyttöä ruokaan.”

”Olen opiskelija ja yksinhuoltaja. Pahimmassa tapauksessa joudun kodittomaksi, sillä asun pienellä paikkakunnalla ja asutopula on suuri. Nyt jo elän tiukalla budjetilla niin sanotusti kädestä suuhun. Mihinkään ylimääräiseen ei ole varaa, ja mistään ei jää säästöön laitettavaa. Pelkään tulevaisuutta, ja aika monet yöt olen taas valvonut miettien, miten selvitään kaksivuotiaan lapsen kanssa taas seuraava kuukausi taloudellisesti.” — Huomaan nyt, että tässä on pienen lapsen vanhempi, joka pelkää kodittomaksi joutumista. Millaista stressiä tällainen elämäntilanne aiheuttaa sekä lapselle että vanhemmalle?

”Asumistuki putoaisi. Olen neljän lapsen yksinhuoltaja. Asumme pienessä kaupungissa, mutta täällä kaupungin asunnot on helposti 200 euroa yli noiden asumisnormien. Juuri vasta tein yksin muuton, ja se ajoi minut masennuksesta kärsivänä ihan ääri rajoille jaksamisen kanssa. Muuttaminen on todella rankkaa ja todella kallista, saati tuo valtava henkinen kuormitus. Kuka lapseni huolehtisi, jos seuraava pakotettu muutto ajaisi minun mielenterveyteni sen ääri rajan yli? Olen kotihoidon tuella ja yhden lapsen omaishoitaja.”

”Olen pienipalkkaisessa työssä ja olen kahden lapsen yksinhuoltaja, ja asumistuen pieneminen vaikuttaa paljon arkeen sen lisäksi, että elinkustannukset ovat nousseet. Tiukkaa tekee nytkin. En uskalla edes ajatella, miten pärjätään, kun leikkaukset tulevat.” — Joku voisi muuten täällä varmaan seuraavissa puheenvuoroissa kertoa, miten tällaisessa tilanteessa sitten pärjätään.

”Asumme tällä hetkellä eri paikkakunnalla lapseni biologisen isän kanssa ja olemme eronneet. Olen siis yksinhuoltajaäiti. Nykyisen tasoisen sosiaaliturvan voimin olemme pystyneet noudattamaan tapaamissopimuksia matkustamalla lapsen isän kotipaikkakunnalle säännöllisesti. Leikkausten tullessa voimaan rahamme eivät enää riitä näihin velvoitaviin reissuihin kaupunkien välillä. Tämän takia joudumme muuttamaan takaisin lapsen isän paikkakunnalle, jotta tapaamiset saadaan jatkumaan ja turvattua. Lisäksi, vaikka jäisimmekin omalle paikkakunnallemme, meillä olisi joka tapauksessa pakollinen kaupungin sisäinen muutto edessä, koska sosiaaliturvan leikkausten tullessa voimaan meillä ei ole enää varaa maksaa vuokraa nykyiseen asunomme, ellen satu työllistymään paikkakunnallani päivätyöhön ja iltatyöhön. Nykyisellä sosiaaliturvan tasolla yksi päivätyö on riittänyt elättämiseemme. Sosiaaliturvan leikkaukset aiheuttavat meille väistämättömän muuton joko lapseni isän paikkakunnalle tai kaupungin sisäisesti ja pakolliset kaksi työpaikkaa, jotta nykyinen arki ja elintaso saadaan turvattua.” — Ei kuulosta ihan siltä oikeiston mallailemalta stereotyyppiseltä sosiaaliturvan käyttäjältä henkilö, joka hoitaa perheen arkea ja tekee tarvittaessa kahta työtä pärjätäkseen.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”Olen AMK-opiskelija ja tuloni koostuvat asumis- ja opintotuesta. Näiden lisäksi olen joutunut ottamaan opintolainan, koska en tulisi toimeen ilman sitä. Asun halvimmassa mahdollisessa soluasunnossa, mutta silti rahani eivät meinaa riittää. Minulla on myös krooninen sairaus, ja lääkkeet vievät rahaa. Sairauden takia olen jatkuvasti väsynyt, enkä pystyisi mitenkään tekemään töitä opintojeni ohella. Jos asumistuesta leikattaisiin 76 euroa, en ole varma, millä kustantaisin muun muassa bussikortin ja lääkkeet.” — Halvin mahdollinen soluasunto siis. Sille ei varmaan löytyisi vaihtoehtoa Etuovi.comista.

”Opiskelu vaikeutuu, koska osa-aikaisen työni lisäksi pitää joko hankkia toinen osa-aikainen työ tai pyytää lisätuntien korotusta ainakin 15 tuntia, jotta pystyn maksamaan vuokrani. Opiskelussa minulla on kandidaatin tutkinnon viimeinen vuosi humanistisella alalla, joka vie yli 40 tuntia viikossa opiskeluaikaa.”

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että nämä viestit hallituspuolueissa kuullaan ja teette vielä ratkaisuja estääksenne nämä näissä maalaillut kohtalot. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

21.03 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Tässä maalataan jatkuvasti sellaista kuvaa, että pienituloisilta pitää leikata, jotta pienituloiset ikään kuin pelastetaan tulevaisuudessa. Leikkaatte ihmisiltä, joiden jokainen euro kuukaudessa menee asumiseen, menee ruokaan, lapsen harrastukseen, menee lääkkeisiin — nämä ihmisetkö te pelastatte leikkaamalla heiltä? Uskallan olla tästä hieman eri mieltä.

Arvoisa puhemies! Jatkan näiden sitaattien lukemista, jotka kertovat näistä arjen haasteista, joita näillä ihmisillä tulee olemaan jatkossa vielä enemmän hallituksen politiikan takia.

”Opiskelu vaikeutuu, koska osa-aikaisen työni lisäksi pitää joko hankkia toinen osa-aikainen työ tai pyytää lisätunteja, korotusta ainakin 15 tuntia, jotta pystyn maksamaan vuokrani. Opiskelussa minulla on kandidaatin tutkinto, viimeinen vuosi humanistisella alalla, joka vie yli 40 tuntia viikossa opiskeluaikaa.”

”Me joudutaan tosi ahdinkoon. Nyt rahat riittävät justinsa elämiseen, ja mihinkään ylimääräiseen ei ole varaa. Lomalla ei käydä, harrastukset ovat ilmaisia, ulkona ei syödä, jopa siteistä säästetään. Ruoka on tosi kallista. Me ollaan pienellä paikkakunnalla, ja työt ovat hyvin vähissä. Ainoa turvaverkko on täällä. Lapset eivät halua muuttaa pois.

Olen valvonut useita öitä hallituksen ohjelman julkaisun jälkeen. Pelkäsin pahaa ohjelmaa, mutta tämä oli järkytys. En tiedä, että kun ihmiset ajetaan hyvin ahdinkoon, niin voimat loppuvat, niin sitäkö tässä halutaan, kun olutvero laskee, että ihmiset tarttuvat pulloon. Meiltä lähtee asumistuessa iso summa ja lapsikorotus. Ei ole tämä enää reilua.”

”Asumistuen leikkaaminen pakottaisi minut käymään töissä opiskelun ja muun elämän ohella, vaikka en ole siihen kykeneväinen. Asun soluasunnossa, mikä ei ole hyväksi mielenterveydelleni, mutta minulla ei ole muuta mahdollisuutta, sillä jo nykyisellä asumistuen ja opintotuen ja lainan määrällä pärjään juuri ja juuri pakollisissa menoissa.”

”Haluan kertoa tämän: Olemme 64-vuotias äiti ja 36-vuotias asunnoton poika. Haimme Kelalta vuokravakuuksia kahden kuukauden vuokraan kaksiossa muuttaaksemme yhteen. Poika on asunut puolitoista vuotta Pelastusarmeijalla. Kelan mielestä asunnottomuus ei ole riittävä syy muuttoon. Lisäksi meidät laskettaisiin perheeksi, eli minun tuhannen euron eläkkeen laskettaisiin myös hänen tulokseen.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Kuulin tapauksesta, jossa äiti ja autistinen aikuinen poika menettivät asumistuen, koska kolmio oli liian suuri. Joutuivat muuttamaan kahteen eri asuntoon samassa rapussa, joka tulee Kelalle kalliimmaksi. Usko ihmisyyteen on ollut kauan poissa.”

”Olen opiskelija ja asumistuen leikkaukset vaikuttavat minuun ja tuttuihini todella suuresti. Tämä leikkaus pakottaa opiskelijat ottamaan opintolainaa, eikä tulot välttämättä siltikään riitä. Jatkuva rahasta stressaaminen alentaa työkykyä ja opiskelukykyä, ja tämän seurauksena valmistuminen lykkääntyy. Kun valmistuminen lykkääntyy, ei saa opintolainahyvitystä ja velkataakka kasvaa. Ei ihme, että niin monella opiskelijalla on mielenterveysongelmia. Jos mielenterveys jostain syystä säilyy kiitettävällä tasolla, saattaa olla mahdollista käydä töissä opiskeluiden ohella, mikä toki vie aikaa ja energiaa opiskelulta sekä vapaa-ajalta. Tästäkin syystä valmistuminen voi lykkääntyä, ja voi syntyä burnoutteja.

Opiskelijaelämästä on hankala nauttia ja opintoihin keskittyä, kun raha pyörii mielessä jatkuvasti. Yhteiskunta eriarvoistuu. Se, mihin on mahdollisuus kouluttautua, riippuu yhä enemmän tulotasosta.

Hallituksen tavoitteena on lisätä korkeakoulutettujen määrää ja parantaa ihmisten mielenterveyttä. On vaikea nähdä, miten tämä toteutuisi, kun hallitus ei näe, miten heidän tekemänsä rakenteelliset uudistukset ovat täysin näitä tavoitteita vastaan.”

”Tämänhetkinen opintotuki ja asumistuki yhteensä riittävät juuri ja juuri vuokran maksamiseen, ja sen vähentyessä raha pitää löytää jostain muualta. Opiskelen varhaiskasvatuksen opettajaksi, ja meillä alkaa palkaton harjoittelu pian, eikä sen yhteydessä ehdi tehdä töitä.”

”Olen osatyökyvytön ja teen osa-aikatyötä. Osatyökyvyttömyyseläkehakemukseni hylättiin, joten saan soviteltua työmarkkinatukea. Asumistuen leikkaukset yhdistettynä työttömyysturvan suojaosan poistoon heikentävät merkittävästi asemaani yhteiskunnassa. Eri-tyisen haitalliseksi katson asumistuen ansiotulovähennyksen poiston.

En ole tarvinnut toimeentulotukea noin kolmeen vuoteen, sillä asumistuen ansiotulovähennyksen ja työmarkkinatuen suojaosan ansiosta pystyn parantamaan taloudellista tilannettani työskentelemällä osa-aikaisesti. Minulla on oikeus myös täyteen vuosilomaan, loma-ajan palkkaan ja lomarahaan. Elämässäni on vakautta ja turvaa ja kykenen sovittamaan menoni pieniin tuloihin.

Jos leikkaukset toteutuvat, putoan toimeentulotuella. Tuloni lukitaan toimeentulotuen perusosan tasolle, ja jatkossa voin tienata vain 150 euroa kuukaudessa. Yli menevä osuus leikataan suoraan toimeentulotuesta, eli työnteolla ei enää pysty vaikuttamaan tuloihinsa. Tuloni vaihtelevat jonkin verran, joten jatkossa joudun kohtuuttomiin selvitystilanteisiin ja toimeentulon takaisinperintäkierteeseen, jos tienaan jossakin kuussa enemmän. Lisäksi menetän loma-ajan palkkani ja lomarahani, koska ne voidaan vyöryttää tuloksiin usealle eri kuukaudelle, eikä minulla näin ollen olisi oikeasti varaa olla lomalla.

Toimeentulotuki on jo joustamaton ja työnteosta rankaiseva etuus, joten saatan joutua jopa irtisanoutumaan ja hyväksymään sen, ettei osatyökykyiselle ole tässä yhteiskunnassa muuta paikkaa kuin olla kotona erilaisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ja leikkausten kohteena. Osatyökykyisenä en voi myöskään mennä koko-aikatyöhön, vaan tulen aina tarvitsemaan sosiaaliturvaa työntekoni tueksi riippumatta siitä, tunnistaako työeläkelaitos osatyökyvyttömyyteni vai ei.”

Arvoisa puhemies! Sitaatti jäi kesken, mutta jatkan sitä myöhemmin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

21.10 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Olen itsekkin nyt kuunnellut tätä illan keskustelua, ja oikeastaan tässä äsken edustaja Furuholm toi näitä esimerkkejä esille. Mielestäni on hyvä, että tuodaan näitä esimerkkejä ilmi, kun nämä leikkaukset vaikuttavat niin monella eri tavalla eri tilanteissa olevien ihmisten elämäntilanteisiin. Mielestäni se on hyvin tullut näissä puheenvuoroissa esille. Itse mietin esimerkiksi tätä äitiä ja poikaa — valiokunnassakin meille tuotiin esille, että esimerkiksi omaishoitajatilanteessa, jossa äiti huolehtii lapsestaan, he kuuluvat yleisen asumistuen piiriin ja sitä kautta nämä leikkaukset kohdistuvat myös heihin. Näitä ristikkäisvaikutuksia on sen takia todella paljon, ja kun näitä kokonaisuutena ei ole arvioitu, niin sen takia meillä ei ole myöskään kokonaiskuvaa näistä vaikutuksista. On äärettömän hyvä, että näitä esimerkkejä nyt tuodaan, niin että myös hallituspuolueille konkretisoituisi, mitä nämä leikkaukset tarkoittavat.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin myös esille, että meillä nyt puhutaan asumistuesta, mutta jatkossa olisi selkeämpää puhua vuokratuesta, koska jatkossa tukea saa enää vuokra-asuntoihin ja sitäkin leikattuna. Tällä hetkellä, kun on puhuttu asumistuesta, me ollaan tuettu yhteiskuntana sitä kotia ja asumista, ja siinä mielessä tämä esitys myös muuttuu.

Kun tätä keskustelua on kuunnellut ja tähän hyvin pitkään myös valiokunnassa on perehtynyt, niin meillä on todella paljon nyt asiantuntijatietoa ja näitä leikkauksia on tässä käsitelty ja näitä vaikutuksia, ja keskeisenä asiana on, että tällä ei ole työllisyysvaikutuksia, tällä ei ole vaikutuksia vuokratasoon, mutta tällä on isoja vaikutuksia pienituloisten ihmisten toimeentuloon. Haluaisin vielä tuoda esimerkiksi nämä indeksijäädytykset, mistä täällä ei ole mainittu, että nämä indeksileikkauksethan, 10,2 prosenttia, koskevat myös tätä asumistukea ja nämä koskevat myös eläkkeensaajan asumistukea. Eli voidaan arvioida, että myös eläkkeensaajan asumistuesta haetaan hallituskaudella säästöjä 10,2 prosenttia.

Sen takia tässä on myös iso moraalinen ongelma, koska me tiedetään, että kaikki asumisen ja elämisen kustannukset ovat kasvaneet ja pienituloiset ovat kamppailleet siinä arjessa ihan peruselämisen edellytysten maksamiseksi. Tämä arvovalinta, jota kokoomus ja perussuomalaiset ovat nyt tekemässä, on kestävämpi, ja en ole kuullut vielä selkeitä perusteluja sille, minkä takia te teette yhteiskuntaa näin kahtia jakavaa politiikkaa, jossa te sysäätte kaiken talouden sopeuttamisen kaikista pienituloisimman suomalaisten viidenneksen harteille monella eri tavalla. Täällä kokoomuksen edustaja perusteli, kun kysyttiin, että minkä takia yli 100 000 euroa tienaa-ville suomalaisille annetaan historiallisen suuri veronalennus, että ”kyllä heille nyt tarvii saada vaan enemmän rahaa”. Ajattelu siitä, että hyvätuloisia pitää kannustaa sillä, että annetaan verohelpotuksia ja annetaan lisää rahaa, ja sitten taas pienituloisilta pienistä rahoista leikataan vähäisetkin, koska ajatellaan, että ne ovat vähän niin kuin muiden maksamia — olen jotenkin todella sanaton tämmöisestä eriarvoistavasta ajattelusta. Oikeastaan me voimme tuoda näitä faktoja ja vaikutuksia täällä vaikka kuinka paljon esille, ja minun mielestäni surullista tässä on se, että te tiedätte nämä kaikki mutta te silti haluatte viedä nämä läpi, koska teidän mielestänne on oikein leikata yhteiskunnan kaikista pienituloisimmilta. Mielestäni tässä on semmoinen moraalisesti iso kysymys, että miten te perustelette tätä etenkin tässä ajassa.

Jollain tavalla olisin toivonut, että perussuomalaiset olisi laittanut vähän niin kuin kapuloita rattaisiin tälle kokoomuksen aika selkeällekin pyrkimykselle, mutta nämä perussuomalaisten puheenvuorot niin valiokunnan käsittelyprosessin aikana kuin täällä salissa ovat osoittaneet, että ei täällä puolusteta enää pienituloisia ihmisiä ollenkaan: heti kun päästiin hallitukseen ja päästiin ministeriautoihin ja muihin, unohtui kyllä saman tien pie-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

nituloisten suomalaisten puolustaminen. Jollain tavalla olen kyllä tästä hallituksen politiikkasta äärettömän surullinen.

Ajattelisi, että etenkin tässä ajassa, kun Suomella on hankala tilanne, pitäisi tehdä selaista politiikkaa, että me yhdistetään kansalaisia ja pidetään huolta siitä, että kaikki pidetään mukana. Täällä minun mielestäni edustaja Lindén puhui äärettömän hyvän puheenvuoron myös hyvätuloisista ihmisistä, joille nyt kohdistetaan iso veronkevennys, näille yli 100 000 tienaa-ville. Monet heistä olisivat valmiit pitämään esimerkiksi sen nykyisen veroprosenttinsa, eivätkä he tarvitsisi tätä historiallisen suurta veronkevennystä, jos he voisivat perua näitä kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin kohdistuneita leikkauksia. Se, että näille yli 100 000 tienaa-ville annetaan muutama tonni vuodessa verohelpotusta suhteessa sitten siihen, että näiltä pienituloisilta leikataan siitä, mitä heille kuukaudessa jää käteen, prosentuaalisesti hyvin iso osa, mistä me ei tiedetä sitä kokonaisvaikutusta, on niin kuin tällöisen sosiaalisen omantunnon kannalta epäoikeudenmukaista. Toivon, että laajasti suomalaiset sanovat tämän ja pyrkivät tuomaan myös hallituksen suuntaan sen viestin, että nyt tarvitaan oikeudenmukaisempaa politiikkaa ja kohtuutta ja lopetetaan tällöinen kylmä sanelupolitiikka ja hyvätuloisten suosiminen ja pienituloisten elämäntilanteen kurjistaminen.

Arvoisa puhemies! Halusin tämän nyt puhua, kun nämä ensi vuonna konkretisoituvat ihmisten perheissä ja arjessa, ja toivon, että hallitus sitten kantaa myös heistä vastuuta. Ainakin oppositio on ansiokkaasti tuonut näitten ihmisten äänen kuuluviin täällä salissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

21.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään asumistuen leikkauksia, ja keskeinen kysymys tämän illan aikana on se, missä kulkevat kohtuuden rajat. Jos ker- taamme, mistä asumistuen leikkauksessa on kysymys: 383 000 joutuu asumistuen saajina tämän leikkauksen johdosta arvioimaan, miten käy omalle tuelle. 50 000 menettää tukensa kokonaan. 15 000 menettää sen verran tukea, että he joutuvat toimeentulotuelle. Keski- määrin tämä tuen vähennys on 60—110 euroa. Kun sitten tarkastellaan lähemmin, miten nämä vaikutukset tosiasiassa menevät, niin valiokunnan saamien tietojen mukaan työssä- käyvillä ruokakunnilla menetys on tosiasiassa yli kolmasosa tästä asumistuesta, siis työs- säkäyviltä yli kolmasosa. Keskimäärin se tarkoittaa sitä, että työssäkäyvältä tukea ruoka- kuntakohtaisesti lähtee 133 euroa. Opiskelijaruokakunnissa vähennys on 6,5 prosenttia, joka tekee siis käytännössä 76 euroa, ja vastaavasti työttömien ruokakunnissa vähennys on 8 prosenttia eli 73 euroa. Kun sitten perhetyypeittäin tarkastellaan näitä menetyksiä, eniten menettävät nimenomaan kahden vanhemman lapsiperheet, joista yli 23 prosenttia menet- tää tuen kokonaan, ja tämä tuen muutos on 140 euroa. Myös lapsettomiin pareihin tämä vaikuttaa merkittävästi: 25,5 prosenttia tuki vähenee, mikä on arviolta keskimäärin 127 eu- roa kuukaudessa. Yksin elävien osalta tuo menetys on 11 prosenttia, joka vastaa 70:ää eu- roa, ja näillä ihmisillä ei ole ruokakuntaa jakamassa tätä menetyksiä, joten siinä suhteessa se on suhteellisesti kova. Yksinhuoltajilla vastaavat luvut ovat 15 prosenttia ja 111 euroa. Ja kun näitä katsoo, niin on sanottava, että eivät nämä menetykset tunnu reiluilta. Yhteensä nämä menetykset vaikuttavat siis lähes 170 000 lapseen, eli 167 000 lasta joutuu näiden vaikutusten piiriin, ja käytännössä näistä 107 000 lasta asuu yksinhuoltajaperheissä.

Kun me sitten peilaamme näitä muutoksia ja pohdimme, milloin nämä ovat liikaa, niin tietenkin se vaatii myös julkista keskustelua siitä, milloin nämä uudistukset ovat liikaa. It-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

selleni tuli yllätyksenä, että valiokunnassa haluttiin näitä vaikutuksia arvioida perinteisestä tavasta hieman toisin. Erityisen tärkeää oli se, että sosiaali- ja terveysvaliokunta sai pyynnöstä sosiaali- ja terveysministeriöltä tiedon, jossa katsottiin näiden ehdotettujen muutosten maksimivaikutuksia yksilökohtaisesti. Ja kaikki nuo luvut, jotka äsken tässä esittelin, ovat keskimääräisiä muutoksia, mutta tosiasiasa sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman tiedon mukaan näiden ehdotettujen muutosten enimmäisvaikutukset kohdistuvat omistusasujiin, joille ruokakunnan koosta riippuen enimmäisvaikutukset olisivat 460 eurosta 1 370 euroon. Vuokra-asunnoissa asuvilla nämä enimmäisvaikutukset olisivat ruokakunnan koosta riippuen 202 eurosta 516 euroon. Ja niin kuin tiedämme, tätä esitystä virkapohjassa olleena esityksenä myös vastustettiin. Tästä äänestettiin, ja äänestystuloksella 9—8 tämä poistettiin virkapohjasta mietinnön osalta. Se kertoo siitä, että tässä salissa ei pidä vääristellä tosiasioita, vaan näitä vaikutuksia pitää arvioida objektiivisesti. Olen siitä todella pahoillani, jos yleistyy sellainen käsitys, että me emme voi puhua asioista niiden oikeilla nimillä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, ettei näitä yhteisvaikutuksia ole selvitetty, kuten myöskin perustuslakivaliokunta neljässä eri lausunnossaan totesi. Näitä ei ole selvitetty riittävin osin, nimittäin perus- ja ihmisoikeudet ja vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin ovat jääneet selvittämättä. Tässä tilanteessa olisi minusta kovin vastuutonta olla ottamatta kantaa esimerkiksi vammaisiin liittyviin asioihin, jotka kuitenkin sitten valiokunnan lopullisesta mietinnöstä poistettiin. Ei haluttu siis tarkastella erityisesti perusoikeusvaikutuksia esimerkiksi vammaisiin henkilöihin. Minusta tämä on valiokunnan osalta selkeästi puute, jossa olisi pitänyt toimia toisin. Myöskin asumomarkkinoiden tilannetta selvitettiin ja pohdittiin, mihin nämä ihmiset muuttavat, kun tämä asumistuki näin muuttuu. Ja selvisikin, että myöskään vaikutuksista Helsinkiin ja helsinkiläisiin, jotka tosiasiasa joutuvat lähes kaikki tämän asumistuen leikkauksen kohteeksi, ei ole tietoa. Näitä lopullisia virkakannan mukaisia tekstejä ei sitten otettu mukaan.

Arvoisa puhemies! Kun me katsomme tämän esityksen kokonaisvaikutuksia, on erikoista, että hallitus tavoittelee 260 000 työttömän maassa työllisyyttä sellaisilla tavoilla, jotka eivät tule tätä tilannetta merkittävästi muuttamaan. Tässä tavoitellaan siis 60 000—65 000 työllistä, joka on aivan oikea tavoite. Työllisiä meidän pitääkin tavoitella, mutta ne keinot, millä työllisiä tavoitellaan, ja se hinta, mitä tästä maksetaan, on käsittämätön. Samaan aikaan me laitamme siis 65 000 ihmistä toimeentulotuelle ja ajattelemme, että eikö se sitten vasta ole aika tiukka kannustin. Tämä niukkuus, joka sosiaaliturvaleikkauksilla aiheutetaan, tulee olemaan kova pala kenen tahansa purtavaksi. Miten sieltä niukkuudesta riittää enää kykyä hankkia itselleen parempaa toimeentuloa tai parempaa koulutusta? Ja kaiken tämän jälkeen on sanottava, että meidän on myös arvioitava näitä yhteisvaikutuksia, koska tämän asumistuen osalta tähän tulevat vielä indeksijäädytykset päälle, ja sen lisäksi [Puhemies koputtaa] esimerkiksi työttömyysturvan osalta tulevat lisäleikkaukset tähän päälle. Ja kaikkia näitä yhteisvaikutuksia, ikävä kyllä, ei selvitetty eikä näitä kohtuuttomia tilanteita, joihin perustuslakivaliokunta vetosi todetessaan, että olisi pitänyt selvittää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

21.25 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Haluan vielä korjata ne virheelliset tiedot, jotka edustaja Laiho täällä aikaisemmin toi esille, jotta tämä myös varmasti jää pöytäkirjoihin:

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

1) Asumistuen menot kääntyivät laskuun viime kaudella hyvän työllisyyskehityksen myötä, eli eivät ole kasvusuunnassa, edustaja Laiho.

2) Asumistukimenot ovat kasvaneet poliittisilla päätöksillä, joita kokoomus on ollut itse tekemässä — esimerkiksi opiskelijoiden siirto yleiselle asumistuelle samalla, kun opintorahaa romutettiin.

3) Kun Laiho perustelee asumistuen heikentävän työn tekemisen kannusteita siten, että tuen taso vähenee, kun tekee töitä, niin näiden muutoksien myötä tuen taso vähenee entistä nopeammin työtulojen myötä ja siten kannustavuus heikkenee.

4) Miksi opiskelijoille eivät kelpaa soluasunnot? Tätä virheellistä väittämää kokoomus täällä jatkuvasti viljelee. Ensinnäkin opiskelijalla on oikeus valita se asumismuoto, joka turvaa hänen opiskelunsa parhaiten, ja niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossa toin esille, niin pandemian vaikutus jatkuu yhä niin, että hyvin merkittävä osa opinnoista on etäopintoja ja ryhmätöitä etänä. Tämä vaikuttaa luonnollisesti suoraan myös kodin vaatimuksiin: halutaan asua niin, että opintorauha säilyy myös etäopiskellessa. Sinänsä on hieman surullista, että tämä oli jotenkin asia, joka huvitti suuresti perussuomalaisia, jotka nyt ovat kokonaan poistuneet salista. Mutta jotain vastuullisuutta pitäisi olla myös siinä, mitä huudellaan julkisuudessa Hoasin solujen tyhjäkäytöstä, niin kuin kokoomus tekee. Tosiasiasa lokakuun lopussa Hoasilla oli vapautumassa seitsemän soluhuonetta heti vuokrattavaksi, eli 0,15 prosenttia. Marraskuun alusta oli vapautumassa 27 kappaletta. Normaalissa käytössä soluja on 4 640 kappaletta.

Sitten näihin kokemuskertomuksiin:

”Olen kahden lapsen korkeasti koulutettu yksinhuoltaja. Teen koulutustani osittain vastaavaa työtä nuorten mielenterveyskuntoutujien parissa. Palkasta käteen tulee 2 025 euroa kuussa. Asumme omistusasunnossa, johon minulla on suuri yhtiölaina. Korkojen nousun myötä kuukausittainen vastikkeeni pomppasi viime kesänä 1 850 euroon. Asumistukea saan nykyisen yhtälön mukaan 480 euroa. Hallituksen suunnitelmien mukaan menettäisin asumistuen kokonaan ensi vuonna. Asunto on ollut myynnissä jo kolmeen kertaan. Tässä maailmantilanteessa myyminen ilman suuria tappioita on hyvin hankalaa. Jos hallituksen suunnitelmat toteutuvat, joudumme todella suuriin taloudellisiin vaikeuksiin.”

”Itse opiskelijana olen huolissani, pystynkö pitämään nykyistä vuokra-asuntoani. Tämä tuottaa jo valmiiksi stressaavaan opiskeluarkeen lisää huolia. Leikkaukset myös pakottavat monet opiskelijat töihin tai ottamaan lisätunteja työpaikoillaan, koska muuten raha ei yksinkertaisesti riitä asumiseen ja muihin kuluihin. Tietenkin on hyvä, että opiskelijana saa työkokemusta, mutta se ei saisi vaikuttaa opiskelumenestykseen. Olen jo itse huomannut, että joillekin jo nytten ylimääräisten tuntien ottaminen töissä vaikuttaa negatiivisesti koulumenestykseen — kuvitella, mitä sitten, kun leikkaukset astuvat huomattavasti näkyviin arjessa.”

”Asun tyttäreni kanssa rivitalokolmiossa vuokralla kaupungin omistamassa taloyhtiössä. Olemme asuneet siinä kahdestaan koko tyttäreni lapsuuden. Teen sijaisuuksia päiväkodeissa ja kouluissa, välillä pidempiä määräaikaaisia töitä tehden ja välillä lyhyempiä pätkiä. Töitä teen kuitenkin koko ajan. Asumistuki on mahdollistanut meille asunnon, missä nyt asumme, vaikka tiukkaa on tehnyt nytkin. Mikäli asumistukeani leikataan, joudumme hyvinkin pian muuttamaan pois asunnostamme pienempään ja halvempaan asumismuotoon. Koen asiasta ahdistusta, sillä koko lapseni elämä on tässä lähellä, niin ystävät kuin koulu ja harrastukset. Olen itse viettänyt lapsuuteni pelon ilmapiirissä, kun asuimme kurjassa taloyhtiössä, enkä millään haluaisi lapselleni vastaavaa. Kun hän täysi-ikäistyy kuuden vuo-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

den päästä, muutan toki itsekseni varmasti johonkin pieneen loukkoon, ettei minusta enää ole vaivaa yhteiskunnalle. Olen kuitenkin koko ikäni tehnyt töitä ja maksanut veroni. Osaan kituuttaa muutamalla kympillä, vaikka sitten omasta syömisestäni, mutta mikäli asumistuki poistetaan tai pienennetään, niin ihmeisiin en minäkään pysty. Silloin on luovutettava ja muutettava asunnosta ja tarjottava tyttärelleni sitten toisenlainen lapsuus, mitä olin ajatellut.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

21.32 Janne Jukkola kok: Arvoisa puhemies! Palautellaanpa siihen, mitä tällä esityksellä tavoitellaan. Tämän uudistuksen tarkoitus on vahvistaa julkista taloutta. Meillä on suunnitelluista säästötoimenpiteistä huolimatta 11 miljardia euroa alijäämäinen budjetti, ja valtionvelka oli lokakuun lopulla noin 156 miljardia euroa.

Asumistukimenot ja asumistuen saajien määrät ovat paisuneet merkittävästi viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana. Vuoden 22 lopulla yleisen asumistuen saajia oli lähes 400 000. Määrä on yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. [Li Andersson: Koska te siirsitte opiskelijat asumistuelle!] Vuonna 2010 yleisen asumistuen kustannukset olivat noin 530 miljoonaa. Viime vuonna kustannukset olivat taas 1 565 miljoonaa euroa, eli noin miljardi euroa suuremmat kuin kymmenisen vuotta sitten. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet lakimuutokset, joilla esimerkiksi opiskelijat otettiin yleisen asumistuen piiriin, mutta tähän kehitykseen on välttämätöntä puuttua. Hallituksen tavoite tasapainottaa julkista taloutta ja edistää työllisyyttä on painava peruste sosiaaliturvan muutoksille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

21.34 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Toissa päivänä täällä salissa käsiteltiin toimeentulotuen asumismenojen ehtojen kiristystä. Sitäkin sosiaaliturvaleikkausta perusteltiin työllisyydellä, kuten myös perustellaan nyt tätä tänään käsiteltävää asumistukileikkausta. Siinä toissapäiväisessä toimeentulotukeen liittyvässä keskustelussa arvio hallituksen oman esityksen mukaan oli tuhat työllistä tälle kurjistukselle. Se ei ole mitenkään järin merkittävä summa, etenkin kun huomioidaan, että tämä arvio ei sisällä niitä kysymyksiä, jotka liittyvät siihen, miksi ihminen toimeentulotukea saa. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi niukkuus, sairaus tai toimintakyvyn aleneminen väliaikaisesti, ja usein nämä seikat ovat päällekkäisiä. Siellä asiantuntijalausunnoissakin itse asiassa sanotaan kyllä, että se simulaatio, joka tämän tuhat työllistä on laskenut, ei huomioi näitä tekijöitä ja että tämä arvio on yläkanttiin.

No, nyt kun me puhutaan näistä asumistukileikkauksista, niin siinä hallituksen omassa esityksessä sanotaan, että esityksen tavoite on valtiontalouden tasapainottaminen, ei työllisyys. Siellä sanotaan myöskin, että ansiotulovähennyksen, eli tämän suojaosan poiston, tavoitteena on kokoaikatyön vastaanottamisen kannusteiden parantaminen, mutta tämä on ristiriitaista, kun me tiedämme, että se suojaosa on mahdollistanut osa-aikaisen työn tekemisen sellaisille ihmisille, jotka eivät voi välttämättä kokoaikatyötä koskaan tehdä. Nyt kun tämä kannustin poistetaan, sillä myöskään tämän hallituksen oman esityksen mukaan ei ole mitään faktuaalista seurausta, että se automaattisesti lisää työllisyyttä. Itse asiassa siellä sanotaan, että muutosten kokonaisvaikutukset työllisyyteen ovat vähäiset. Vielä kun huomioidaan se, että toimeentulotuen saajien määrä lisääntyy tämän yhden esityksen seu-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

rauksena 15 000 kotitaloudella, ja me tiedämme ja te tiedätte, että toimeentulotuki on kannustinloukku ja köyhyysloukku, niin nämä työllisyysargumentit ovat todella falskeja. Te leikkaatte asumistukea, jonka saajista 40 prosenttia käy töissä, sanomalla, että te lisäätte työssäkäyntiä, että te lisäätte työssäkäyntiä leikkaamalla työssäkäyviltä. Tämä on silmänkääntötemppu, ja minusta se on sellaisena härski.

Jatkan nyt näiden ihmisten, joihin asumistukileikkaukset kohdistuvat, sitaattien lukemista ja jatkan siitä, mihin viimeksi jäin. Tämä sitaatti jatkuu siis tästä: ”Tällä hetkellä pystyn niukin naukin elättämään itseni ja lemmikkini, jos ei tule mitään yllättäviä menoja. Joskus jää jopa muutama euro arjen luksukseen, kuten kahvilassa käyntiin. Asumistuen leikkaus tiputtaisi tulojani muutamia kympejä kuukaudessa, mutta se yhdistettynä ruuan, vuokran, energian ja lääkkeiden hinnan nousuun tekee käytännössä noin 100—150 euron loven tuloihini nykytasosta. Se on iso summa tuloistani, ja kun ottaa huomioon, että asuinpaikkakunnallani en varmasti saa halvempaa asuntoa mistään, asumiskuluissa ei siis ole mitään, mistä leikata enempää. Lemmikit toki olisi selkeä säästökohde, jos olisin niin sanotusti normaali työkykyinen. Olen kuitenkin pitkästä masennuksesta toipunut siihen kuntoon, että kykenen nykyään tekemään edes jotain töitä. Jos luovun lemmikeistäni, niin olen aivan varma, että masennukseni uusiutuu, menetän työkykyni kokonaan ja todennäköisesti syrjäydyn juuri sellaiseksi yhteiskunnan elätksi, joita oikeisto kuvittelee makoilevan sohvilla ympäri Suomen. Paitsi minulla ei ole edes sohva, koska ei ole varaa hankkia, joten vaihtoehdot ovat patja tai lattia.”

”Nyt jo mennään äärirajoilla, kun pienituloisena elättää yksin kahta lasta. Asunto on halvimpia, mitä tällä hetkellä markkinoilla omalla asuinalueella löytyy, mutta jos asumistukea ja myös yksinhuoltajakorotusta ansiosidonnaisesta lasketaan, en tule rahallisesti enää pärjäämään. Tai toki pärjäämme, mutta kaikki lasten menot pitää karsia, ja ruokavalio muuttuu entistä yksipuolisemmaksi.”

”Asumistuen leikkaus vaikuttaa elämäni hyvin radikaalisti ja negatiivisesti. Teen väitöskirjaa yliopistossa, mutta koska pienellä humanistisella alallani ei ole paljon työllistymismahdollisuuksia enkä ole saanut rahoitusta muualtakaan, työskentelen samalla osa-aikaisesti pienipalkkaisella alalla. Vaikka opintojeni edistymisen kannalta on hyödyllistä työskennellä osa-aikaisesti, ei osa-aikatyö kuitenkaan ole oma valintani, sillä enempääkään työtunteja ei ole tarjolla. Palkka on pieni, ja olen ollut riippuvainen asumistuesta siitäkin huolimatta, että vuokrani Helsingin kaupungin asuntojen asunnossa on vapaiden markkinoiden vuokriin nähden huokea. Nyt on käymässä samanaikaisesti niin, että vuokranantajani Helsingin kaupungin asunnot on tekemässä vuokriin ennätysmäiset korotukset ja toisaalta hallitus leikkaamassa asumistukia. Asumistuen leikkaukset osuvat kipeästi juuri kaltaisiini osa-aikatyöntekijöihin, vaikka tulisi huomata, ettei osa-aikatyön tekeminen ole aina oma valinta ja toisaalta osa-aikatyönkin tekeminen sentään osoittaa henkilön halua olla mukana työelämässä. Pääkaupunkiseudulla on muutenkin niin kallista asua, että tällaiset päätökset ovat katastrofaalisia ja pakottavat pian pienituloiset muuttamaan kauemmas.”

Arvoisa puhemies! Tässä sitaatissa, jonka äsken luin, on mielestäni kuvattu erinomaisesti juuri näitä kysymyksiä, joita täällä on pyritty nostamaan tänään esiin, eli esimerkiksi, että nämä asumistuen leikkaukset kohdistuvat suurten kaupunkien pienituloisiin ihmisiin, jolloin se tarkoittaa työvoimapulaa Helsinkiin. Sitäkö hallitus haluaa?

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Toisaalta täällä on osoitettu tämä, että hallituksen asuntopolitiikalla, jossa ajetaan alas kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa samaan aikaan kun leikataan sosiaaliturvaa, ajetaan ihmiset äärimmäisen vaikeisiin tilanteisiin.

Viimeinen sitaatti tällä erää: ”Olen työtön. Menetän asumistukea, koska minulla on liikaa säästöjä. Leikkausten jälkeen en pysty kattamaan vuokrani maksua pelkällä työmarkkinatuella, jota saan 636 euroa kuussa. Joudun käyttämään säästöjäni elinkustannusten kattamiseen.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

21.41 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Jatkan ihmisten tarinoiden lukemista.

”Poikani asuu Helsingin Vuosaaressa, pienessä vuokra-asunnossa. Hänellä on asperger ja hän on vaikeasti työllistytävänä. Tällä hetkellä saa eläkettä ja asumistukea, ja häntä tuetaan hienosti toimimaan itsenäisesti monelta taholta. Asumis- ja muiden tukien vähäisenkin leikkaus vaikeuttaisi tilannetta huomattavasti. Epävarmuus toimeentulosta ja muun avun saannista toisi muutenkin herkkään tilanteeseen lisää huolta ja stressiä.”

”Opiskelijana ei tälläkään hetkellä jää vuokran ja muiden pakollisten menojen jälkeen mitään käteen. Asumistuen leikkaukset pahentaisivat tilannetta entisestään. Sama kaikilla opiskelijakavereilla. Monet kaverit ja tutut ovat töissä samaan aikaan ja polttavat itsensä loppuun. Kohta keikkatöiden tekemisestäkin rangaistaan, kun ei saa enää tienata mitään ilman, että asumistukeen puututaan.”

”Olen pitkäaikaissairas. Kärsin kroonisista kivuista ja liikkumisen vaikeuksista. Lääkkeeni ovat kalliita. En ole kyennyt edes tekemään 15 tuntia viikossa työkokeilua. Minut luokitellaan työkykyiseksi työeläkelaitoksen mukaan. Sairauspäivärahat on käytetty, ja sairauseläkettä ei myönnetä. Tällöin on ainoa toimeentulo peruspäiväraha, jonka saaminen edellyttää TE-toimiston lausuntoa. Tällöin pitää olla valmis ottamaan vastaan koko-aikatyötä. Hallituksen suunnittelemat leikkaukset pelottavat. Kuinka meidän väliinputoajien käy? Tarvitaan esteetöntä asuntoa, jonka sijainnin on oltava sellainen, että palvelut ovat lähellä. Autoa ja ajokorttia ei ole. Samassa asunnossa asuu 18-vuotias lapseni. Miten pienen asuntoon meidän on muutettava, jotta pärjäämme? Miten kauas pitää muuttaa, että suuressa kaupungissa löytää tarpeeksi edullisen asunnon? Onko meidän jätettävä tukiverkkomme, ystävämme, lähipalvelut, hyvät julkisen liikenteen yhteydet? Jos muutto tulisi, en enää juuri kykenisi liikkumaan kotoani. Kuinka tämä edistäisi kuntoutumistani, toimintakykyäni tai mahdollista työkykyäni?”

”Jo muutenkin on todella tiukilla opiskelun ohella asua omillaan kaupungissa, ilman lähipiirin rahallista tukea. Joudun muutenkin pelkäämään, että mitä jos rikon puhelimen tai kehon, koska en pysty välttämättä korvaamaan kuluja siitä. Pitää miettiä, voinko maksaa laskun nyt vai jätänkö eräpäivään, että saan ruokaa ostettua. Mikäli vielä leikataan pois siitä vähäisestä, joilla joudun elämään, niin alkaa aika kehnolta näyttämään.”

”En pystyisi maksamaan vuokraa. Minulla ei ole perhettä, jolta saisi apua, ja olen työkyvytön. Minulla on ollut sairauslomaa pitkän aikaa. Minun on pakko saada tämä tuki, tai joudun kodittomaksi. Tukeani on jo laskettu paljon, ja en pysty selviämään, jos se vähenee vielä enemmän.”

”Sairastan autoimmuunisairautta, joka laskee työkykyäni. Olen myös kahden lapsen yksinhuoltaja ja asun Hekan asunnossa. Aiemmin olen pystynyt työskentelemään osa-aikaisesti ja saanut soviteltua päivärahaa. Nyt asumistuki laskee ja ansiotulovähennys poistuu.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Päivärahasta poistuu lapsikorotus. Ja Heka tulee nostamaan vuokraa. Eli toimeentulotuki tulee olemaan perheemme säännöllinen tulonlähde, jos nuo muutokset tulevat suunnitellusti voimaan.”

”Opiskelija Helsingissä. Jo valmiiksi todella niukkaa elämää, ja opintotuesta reilu siivu menee vain asumisen kattamiseen. Jos Helsingin korkeampi maksimivuokra poistetaan, menee muutamia euroja vaille koko opintotuki asumiseen. En asu lähellä keskustaa ja hyvin niukassa kerrostaloasunnossa, olen myös sosiaalisesti ahdistunut, eli muiden kanssa asuminen soluasunnossa vaikeuttaa elämäni liikaa.”

”Kun luultavasti vuokra nousee vuoden alusta ja kun samaan aikaan asumistuki pienee, niin ruokalaskua joutuu viilaamaan. Viime vuonna on jo viilattu niin sanotusti tappiin asti, niin nyt joutuu viilaamaan sit vähän alle. Eli määrää joutuu vähentämään. No, ruokapuun voi turvautua. Lisäksi keikkatöiden tekemisen kannuste muuttuu jokseenkin olemattomaksi.”

”Asun tällä hetkellä ’liian kalliissa’ vuokra-asunnossa Helsingissä kahden lapseni kanssa. Helsingissä kohtuullinen vuokrataso kolmelle on 993 euroa. Tämän hintaista kolmiota on käytännössä mahdotonta löytää, etenkin nyt kun Heka nostaa roimasti vuokria. Meidän asunnossamme vuokra nousee vähintään 13 prosenttia, jolloin vuokra on lähes 1 200 euroa. Tämä erotus jää itseni maksettavaksi pienistä tuistani. Kun menen palkkatyöhön, tiipun toimeentuloturvan asiakkaaksi, koska asumistuesta lähtee niin iso siivu pois. Palkka ei riitä asumaan Helsingissä. Ahdinko on todellinen.”

”Kelan peruspäiväraha ja asumistuki ovat ainoat tulot. Yhteensä alle tuhat euroa kuussa, ja lisäksi joudun syömään paljon lääkkeitä, ja muut sairastamisen kulut päälle. En todellakaan tiedä, miten pärjään, jos vielä tulot pienenee.”

”Olen työkyvyttömyyseläkkeellä, mutta teen kuntouttavaa työtä Helsingin kaupungilla, josta maksetaan päivärahaa. Leikkaukset vähentäisivät tuntuvasti jo ennestään pieniä tulojani.”

”Jos asumistukeni pienenee 133 euroa, niin en saa sitä käytännössä enää lainkaan, maksaisin sitten puolet eli 900 euroa 2 000 euron palkastani vuokraa. Nyt saan asumistukea sentään 200 euroa. Sillä ostaa ruokaa näin kahden lapsen yksinhuoltajana neljä kertaa.”

”Olen kokopäivätyössä, mutta palkkani on niin pieni, että saan asumistukea lähes 300 euroa kuukaudessa. Asun Hekan kaksiossa teini-ikäisen tyttäreni kanssa, eli pienempään tai halvempaan asuntoon muuttaminen ei ole mahdollista. Heka aikoo korottaa vuokriaan, joten yhdessä asumistuen leikkauksen kanssa vaikutus tulee olemaan se, että joudun karsimaan ihan perusasioista. Tälläkin hetkellä ostan lähes kaikki vaatteet kirppareilta, eikä meillä ole nytkään varaa mihinkään ylimääräiseen. Ei ole varaa hankkia esim. tiskikonetta. Tytölleni on pakko ostaa talvikengät ja -takki, koska viimevuotiset ovat liian pienet.”

”Puolisoni kanssa olemme molemmat opiskelijoita, joille jää kummallekin vuokran maksun jälkeen noin sata euroa käytettäväksi muuhun elämiseen. Jos asumistuesta leikataan, meille ei jää mitään ja pahimmassa tapauksessa joudumme lopettamaan opinnot, koska opintotuki ei myöskään riitä.”

”Olen korkeakouluopiskelija tukien varassa, ja nytkään tulot ei riitä suhteessa menoihin, pienikin muutos asumistukeen on merkittävä heikennys elintasoon. Asumistuesta ja opintotuesta tulee nytkin vain 620 euroa, josta jo vuokraan menee 500 euroa. Mielestäni ei ole reilua, että opiskelijat ovat ainoa ikäryhmä, joka on pakotettu ottamaan lainaa. Moni opiskelukaverini ja minä itsekkin ollaan mietitty, tulisiko opinnot vain keskeyttää ja siirtyä töihin, jos tämä leikkaus toteutuu. Tämä leikkaus ei kannusta enää opintoihin, sillä opiske-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

lijalta viedään tulot ja mahdollisuus riittävään toimeentuloon. Tämä on yksinkertaisesti vain niin väärin.”

”Vaimoni on hyvin sairas, ja pidän hänestä huolta. Tämä vaikuttaa negatiivisesti jo valmiiksi vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen.” — Kiitos, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

21.48 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallitus toteuttaa yleiseen asumistukeen useita muutoksia, jotka vaikeuttavat pienituloisten ihmisten arkista elämää ja heikentävät ihmisten toimeentuloa ja arjessa pärjäämistä. Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia työllisyyteen eikä vaikutuksia myöskään vuokratasoon. Sen sijaan esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen saajien määrää 15 000 kotitaloudella siirtäen asumisen tuen painopistettä viimesijaiseen toimeentulotukeen. Esitys vaikuttaa 167 000 lapseen, joista noin 107 000 on yksinhuoltajatalouksissa, pienentäen lapsiperheiden käytettävissä olevia tuloja ja lisäksi lapsiperheköyhyyttä. Keskimäärin tuki vähenee työssäkäyvillä 133 euroa kuukaudessa. Yli kolmasosan työssäkäyvistä arvioidaan tippuvan kokonaan pois yleiseltä asumistuelta. Asumistuki muodostaa merkittävän osan opiskelijoiden toimeentulosta, joten tuen leikkauksella on merkittävä vaikutus opiskelijoiden toimeentuloon. Opiskelijat ovat jo lähtötilanteessa pienituloisia, joten muutokset ovat suuria suhteessa tuloihin.

Arvoisa puhemies! Köyhyys- ja huono-osaisuustutkimukset ovat jo pitkään osoittaneet, että yksi keskeisimmistä taloudellista huono-osaisuutta selittävistä tekijöistä liittyy yksinasumiseen ja yksinhuoltajuuteen. Valiokunnan kuulemisissa on ilmennyt, että ehdotuksella on arvaamattomia riskejä heikommassa asemassa oleville kotitalouksille, missä toimeentulotuen käytön kasvu on keskeisin. Esitys on ristiriidassa esimerkiksi parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean asettamista tavoitteista vähentää toimeentulotukiriippuvuutta. Myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on suosittanut, että sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa tulee pyrkiä kehittämään ratkaisuja, jotka vähentäisivät viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen tarvetta asumisen tukemisessa.

Hallituksen esitys tarkoittaa käytännössä leikkausta pienituloisten ihmisten arjen toimeentuloon tai mahdollisesti asumisen tasoon, mikäli muutto edullisempaan asuntoon olisi mahdollinen. On huomioitava, että tälläkin hetkellä asumistuki korvaa vain osan vuokrasta, joten perheillä on käytännössä jatkuva kannustin etsiä edullista asumista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys hillitsee asumistukimenoja muttei asumisen menoja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tutkimuksissa asumistuella ei ole havaittu merkittäviä vaikutuksia vuokriin. Vaparaohitteisten asuntojen vuokrat määräytyvät asuntomarkkinoilla kysynnän ja tarjonnan perusteella. Koska suurimmissa kasvukeskuksissa asuntojen kysyntä on suurempaa kuin niiden tarjonta, myös vuokrataso on korkea. Kustannusten kasvu nostaa parhaillaan ARA-asuntojen vuokria, joten edullisimmatkin asunnot alkavat olla monen pienituloisen ulottumattomissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetut lapsiperheitä koskevat helpotukset eivät helpota omistusasunnoissa asuvien lapsiperheiden asemaa, koska heiltä loppuu asumisen tuki kokonaan. Ympäristövaliokunta arvioi lausunnossaan, että omistusasunnoissa asuvilla ruokakunnilla on varallisuutta omistusasunnon muodossa, mutta elinkustannusten nousun johdosta taloudellinen tilanne voi kiristyä huomattavasti samaan aikaan, kun varallisuuden realisointikaan ei välttämättä ole mahdollista, ainakaan nopeasti, poikkeuksellisen asuntomarkkinatilanteen vuoksi tai jos asunto sijaitsee muuttotappioalueella.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Kaikilla alueilla ei myöskään ole yhtäläisiä mahdollisuuksia omia tarpeita vastaavan vuokra-asunnon löytämiseen, sillä erityisesti pienemmillä paikkakunnilla vuokra-asuntomarkkinat ovat usein rajalliset. Perustuslakivaliokunta taas kiinnittää vielä erikseen huomiota siihen, että omistusasunnoissa asuvat voivat olla yhtä pienituloisia kuin vuokra-asunnossa asuvat.

Valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota muun muassa siihen, että omistusasunto voi olla edullisin asumisvaihtoehto. Asumistuen omistusasuntoon saannin taustalla on monia eri tekijöitä, kuten avioero, puolison kuolema, työttömyys tai oma tai perheenjäsenen vakava sairaus. Tuen lopettaminen voikin johtaa inhimillisesti katsoen kohtuuttomiin tilanteisiin.

Hallitus tuo tänne esityksiä perusteena hyvinvointiyhteiskunnan pelastaminen, mutta voi hyvin olla, että vuosien päästä näiden esitysten kustannukset tulevat olemaan yhteiskunnallemme nyt tulevia säästöjä paljon kovemmat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

21.54 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Jatkan vielä omalta osaltani sitaatien lukemista.

”Koska kadulle emme halua joutua, ruoasta ja lääkkeistä joudumme tinkimään ensimmäisenä, jotta vuokra ja laskut saadaan maksettua. Yleensä kuulee parempiosaisilta aina neuvon: muuta halvempaan kämppään. Halvempaan on muutettukin ainakin 2—3 vuoden välein, kun vuokrat vääjäämättä jossain vaiheessa nousevat liian korkeiksi. Muuttaminen on kuitenkin kallista, joten pitää valita ruton ja koleran väliltä: jäädäkö kalliiseen tilanteeseen vai tehdäkö kalliin väliaikaisratkaisun. Toinen yleinen neuvo on: osta vähemmän latteja, niin riittää ruokaan rahaa. Käymme siellä latella ehkä 1—2 kertaa vuodessa syntymä- tai vuosipäivinä, kun useammin ei voi. En ymmärrä, kuinka tämä kyykyttäminen ”kannustaa” meitä yhtään mitenkään. Puolisoni on mielenterveysongelmapotilas ja pitkällä saikulla, ja itse olen palkkatuella oleva autisti-, ADHD-, ex-mielenterveysongelmapotilas, jonka ruumiissa on yhtä sun toista vikaa. Elämämme kurjistaminen ei motivoi, vaan lietsoo jo olemassa olevaa misantropiaa entistä pahemmaksi ja tappaa lopunkin motivaation yrittää. Miksi yrittää, kun mikään ei tälle norsunluutornin paremmalle väelle riitä? Eläkkeellekään ei pääse, jos on osatyökykyinen. Osatyö on ollut ainoa toivoni pysyä yhteiskunnan kelkassa mukana, mutta hallituksen ”kannustuksen” ja ”uudistusten” jälkeen ei sekään enää kannata.”

”Vaikka vuokrat nousee ja nettotuloni on alle 1 000 euroa kuukaudessa, olen menettämässä pienen, noin 40 euron asumistuen kokonaan pois. Enemmän vaikuttaa ansiosidonnaisen porrastus, jos ehtii vaikuttamaan kohdallani. Silloin asumistuen omaosuuden nosto vaikuttaa pienenevistä tuloista vielä 35 euroa kuukaudessa. En tiedä, miten pärjään lääkkeiden ja perusmenojen suhteen.”

”Minä olen osa-aikatoivossa ja hoidan 80-vuotiaasta äitiäni vapaa-aikanani. Tämä vaikuttaa huonosti meidän elämiseen. Ottaisivat rikkailta!”

”Ei olisi varaa ruokaan ja lääkkeisiin, jos asumiskulut vielä lisää nousee.”

”Olen 59-vuotias pitkäaikaissairas ja työtön. Minulla on krooninen komplisoitunut migreeni sekä muita liitännäissairauksia. Välillä niin kovaa särkyä, että en pysty liikkumaan. Mitään lääkitystä ei ole löytynyt, että pystyisin sitoutumaan töihin. Kela määrittelee työkyiseksi, vaikka en ole työkunnossa. Olen TE-toimistossa työnhakijana, vaikka en pys-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

ty sitoutumaan mihinkään työhön. Mikäli asumistukea ja muita tukia leikataan, en pysty millään talouttani parantamaan. En myöskään pysty muuttamaan kolmen kuukauden sisällä halvempaan asuntoon. Eikä Tampereen kaupungin kohtuulliseksi määrittelemiä, noin 572:ta euroa sisältäen vesimaksun ja sähkön, asuntoja olekaan tarjolla. Tampereella lähtöhinta asuntojen vuokrissa on pienissä yksioissa noin 600 euroa ja siitä ylöspäin. Tällä hetkellä vuokrani on 668 euroa sisältäen vesimaksun. Kaupungin määrittelemät kohtuulliset asumiskulut laahaavat 20 vuotta jäljessä. En pääse Kelan kuntoutukseen enkä työkyvyttömyyseläkkeelle. Asumistukien leikkaus ei pienennä vuokria, kuten sitä nyt perustellaan.”

”Jos asumistukea ei jatkossa saa omistusasuntoon, perheemme nettotulot laskevat noin 20 prosenttia. Jos lisäksi suunnitellut yh- ja lapsikorotusten poistot toteutuvat, perheemme nettotulot laskevat 33,64 prosenttia. Jäämme lapseni kanssa asunnottomiksi, emmekä pysty hankkimaan ruokaa ja lääkkeitä.”

”Talouteni nojaa jo nyt paljon asumistukeen. En pysty tekemään täysipäiväisiä töitä, ja vaikka tekisinkin, olisi palkka silti reilusti alle 2 000 euroa kuukaudessa. Pelottaa, miten tulen pärjäämään enää jatkossa.”

”Olen opiskelija, ja yritän kartuttaa omaa osaamista, jotta tulevaisuudessa mahdollisuudet päästä työelämään paranisivat. Asumistuen leikkaaminen aiheuttaa ahdistusta, sillä opiskelijat on tuomittu elämään jo muutenkin köyhyysrajan alapuolella. Tunnen monia, joilla nykyinenkin asumistuki ja opintoraha yhdessä eivät kata vuokraa, itselläni tällä hetkellä juuri ja juuri, mutta mistä minun tulisi maksaa vuokrani, jos tukea leikataan? Täytyykö minun muuttaa kauemmas koulusta, jolloin liikkumisesta tulee uusia kustannuksia? Täytyykö lykätä opintoja, jotta voin etsiä töitä, jotta voin asua? Vuokratasot ja elintasokustannukset ovat nousseet sen jälkeen, kun päättäjät itse ovat opiskelleet, jolloin ei voi verrata sitä, mikä oli, siihen, mitä on nyt. Miksi heillä oli oikeus opiskella mukavasti, mutta meillä ei? Miksi meidän pitäisi maksaa huimia korkoja opintolainasta, jonka piti olla edullinen ja pakko ottaa? Tuntuu, että usein unohdetaan, että opiskelu on kokopäivätyötä ja vaatimalla opiskelijoita menemään töihin koulun ohella saa monilla valmistumisen lykkääntymään ja mielenterveysongelmat yleistyvät, samoin kuin uupumus. Onko tarkoitus uuvuttaa tulevat työntekijät jo koulun aikana?”

”Pienipalkkaisena kahden lapsen yksinhuoltajana asumistukeeni leikkautuu työssä ollessa ison siivun. Pärjäämme, mutta taloudellinen tilanne tiukentuu menojen ollessa muutenkin suuret. Toinen lapsista on teini-ikäinen ja erityislapsi, joten kolmiossa pakko asua, että lapsilla on omat huoneet, joten pienempään halvempaan muuttokaan ei onnistu, ja vuokrat isoja täällä Itä-Suomessakin. Pitäisi ennemmin keskittyä palkkojen nostoon, jotta tukia ei tarvitsisi työssäkäyvänä hakea!”

”Asun kuuden lapsen kanssa 86 neliössä, enkä uskalla muuttaa isompaan asuntoon, vaikka tarve olisi. Tavallisen työntekijän palkka ei riitä ihmisarvoiseen elämään Suomessa, valitettavasti.”

”Olen jo nyt toimeentulon alarajalla, joten ainoa, missä voin saada säästettyä laskuihin, on ruoka. Eli kun ei ole varaa ostaa ruokaa, niin tulee varmasti terveyshaittoja.”

”Olen yksinasuva osa-aikatyössä käyvä aikuinen. Asumistuen leikkaus vaikuttaa hyvin vahvasti ja konkreettisesti arkeeni. Nykytilanteessakaan asumistuki ei ole riittänyt edes puoleen vuokrastani, ja pahimmassa tapauksessa leikkausten jälkeen asumistuki ei kattaisi kuin yhden kolmasosan vuokrastani. Yhdistettynä työttömyysturvan suojaosaan kohdistuviin leikkauksiin jo nyt elinkustannuksiin riittämättömät varat (tuet ja palkka) olisivat entistä tiukemmalla.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”Lähiomaisteni tulot tippuisivat suuresti, pahimmassa tapauksessa jopa asunnottomuus ja opiskelujen keskeyttäminen seuraisivat tästä leikkauksesta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

22.01 **Henrik Wickström r:** Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta. Tämä on erittäin hieno asia. Hyvinvointiyhteiskunta takaa laajat julkiset palvelut ja huolenpidon jokaiselle sen jäsenelle. Hyvinvointiyhteiskunnan palvelut eivät kuitenkaan synny itsestään, ne syntyvät työn ja yrittämisen kautta. Palveluiden pohjana tulee olla vahva talous, ja talous rakentuu veronmaksajien varoista. Tässä salissa määrittelemme sen, miten nämä kaikki verovarot, jotka me myös keräämme, käytämme. Jokaisen tuen ja palvelun rahoittajan takana on siis suomalainen veronmaksaja. Se on opettaja, mekaanikko, kampaaja tai it-alan yrittäjä.

Kun puhumme sosiaaliturvasta, on pakko puhua myös taloudesta. Suomen taloudellinen tilanne on heikko. Hallitus haluaa turvata hyvinvointiyhteiskuntamme palvelut nyt ja myös tulevaisuudessa. Meidän taloutemme ei kuitenkaan ole samalla tasolla muiden verokkimaiden kanssa, kuten muiden Pohjoismaiden kanssa. Olemme ajautuneet tilanteeseen, jossa me elämme yli varojemme. Näin ei tehdä esimerkiksi Ruotsissa. Se on johtanut siihen, että meidän tulee hallituksessa myöskin arvioida meidän sosiaaliturvajärjestelmäämme. Se ei kuitenkaan ole yksinkertaista millään tavalla. Itse toivoisin, että tämän asian yhteydessä kaikki puolueet tässä salissa puhuisivat myös enemmän taloudesta. On väärin puhua ainoastaan sosiaaliturvasta itsestään ilman taloudellista pohjaa. Suomalaisille tulee rakentaa oikeudenmukainen kuva siitä, missä tilanteessa meidän taloutemme on tällä hetkellä. [Välihuuto vasemmalta] Mielestäni talouspolitiikassa meidän tulisi olla juuri Ruotsin tiellä, monestakin näkökulmasta. Siellä poliitikoilla on vahva yhteinen näkemys siitä — yli entisten blokkirajojen — että taloudesta on huolehdittava, jotta palvelut voidaan turvata. Se on tarkoittanut historian saatossa myös muutoksia. Suomi on nykyään EU:n nurkkavaltio nykyisestä geopolitiisesta tilanteesta johtuen. Muut nurkkavaltiot ovat Kreikka, Portugali ja Irlanti. Nyt Suomi on siis myös nurkkavaltio, ja jos me katsotaan näitä muita kolmea maata, niin kaikilla heillä on ollut taloudellisia ongelmia 2000-luvun aikana. Toivottavasti Suomi ei tule siirtymään näiden maiden joukkoihin lähitulevaisuudessa.

Oma puolueemme oli mukana edellisellä hallituskaudella, ja jos nostaa esiin yhden tärkeän asian, minkä edellinen hallitus teki, niin se liittyy työllisyysasteen nostamiseen. Siinä hallitus onnistui, mutta on kuitenkin todettava se tosiasia, että moni keskeinen uudistus meidän taloutemme näkökulmasta jäi myöskin tekemättä. Se on johtanut tilanteeseen, että nyt joudumme edistämään montaa uudistusta nopeutetulla aikataululla, jotta voimme huolehtia siitä, että hyvinvointiyhteiskuntamme perusta säilyy myöskin tulevaisuuteen.

Meillä hallituksessa on ymmärrys siitä, että sosiaaliturvaan tehtävät sopeutukset, kuten yleiseen asumistukeen tehtävät sopeutukset, eivät ole helppoja ja niitä ei ole aina kaikilta osin myöskään yksinkertaista perustella. Mutta haluan nostaa esiin nykyisen sosiaaliturvajärjestelmän, joka on hyvin monimutkainen. Se on tullut selkeästi esiin myöskin niissä kuulemisissa, mitä meillä on ollut myöskin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa. Asumistuesta esimerkiksi on tullut pitkälti yleistuki. Sitä on muokattu historian saatossa eri hallitusten toimesta. Se on johtanut siihen, että myöskin tuensaajien on vaikea ymmärtää sen kokonaisuus. Siksi on tärkeää, että hallitus tällä kaudella myöskin katsoo sosiaaliturvajärjestelmän

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

eri osia kokonaisuutena. Hallitus tulee tekemään muun muassa opintotukiuudistuksen mutta myöskin toimeentuloon liittyvän kokonaisuudistuksen.

Se, miksi hallitus tekee näitä asioita, liittyy siihen, että me haluamme kannustaa ihmisiä työntekoon ja yrittämiseen, me haluamme luoda edellytyksiä kasvulle ja sille, että mahdollisimman moni suomalainen voisi saada työpaikan, mikä myöskin luo turvaa ja hyvinvointia jokaiselle.

Värderade fru talman! Det är väldigt viktigt att vi också lyfter fram det ekonomiska läge där vi är i Finland just nu. Det är ett faktum att vi hänger efter den ekonomiska utvecklingen när vi jämför oss med andra nordiska länder. Vi vill fortsättningsvis också vara ett välfärdssamhälle och det kräver då att vår ekonomi är i balans. Den här regeringen vill i alla situationer sporra till arbete och sporra till företagsamhet.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän erittäin tärkeänä sitä, että tässä keskustelussa olisi toivottavaa kuulla myöskin enemmän talouspoliittisia linjauksia. On väärin vain kertoa siitä, mistä hallitus leikkaa ja sopeuttaa. Hallitus haluaa huolehtia siitä, että me saamme julkisen sektorin talouden jälleen paremmille raiteille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

22.07 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä hallituspuolueet leikkaavat asumistukea, ja tämä on todella merkittävä heikennys, koska kyseessä on yksi Suomen historian kenties suurimmista yksittäisistä etuusleikkauksista. Olen lukenut näitä ihmisten meille lähettämiä kokemuksia leikkausten vaikutuksista heidän elämäänsä, heidän huoliaan siitä, kuinka saada rahat riittämään edes ruokaan tai kuinka esimerkiksi vastata lasten vaatimattomiin toivomuksiin joulunvieton suhteen. Nämä huolet ovat hallituksen leikkausten aiheuttamia. Hallitus, teidän päätöstenne takia nämä ihmiset nyt miettivät, miten he voisivat pärjätä jatkossa ja miten saada rahat riittämään.

Yhdessä vastauksessa nostettiin esille, kuinka kamalaa on murehtia perusasioiden toteutumisesta. Kun rahat eivät riitä, niin materiaalsen puutteen lisäksi raskasta on jatkuva henkinen kuormitus pärjäämisestä. Mietin, ymmärrätekö te hallituspuolueiden edustajat, mikälaista lisäkärsimystä te tulette aiheuttamaan. Samalla nämä leikkaukset eivät ole pakko, kuten täällä on hyvin kuultu. Ne ovat kokoomuksen, perussuomalaisten ja RKP:n valinta. Te voisitte valita toisin.

Arvoisa puhemies! Asumistukea saavat ovat pienituloisia, ja tuella kompensoidaan kalliita asumiskuluja. Erityisen hyvin tämä näkyy Helsingissä. Helsinki ei pyörisi ilman kaupungin omia kymmeniätuhansia, usein pienipalkkaisia, työntekijöitä. Nämä leikkaukset asumistukeen vaikuttavat siihen, millaiset mahdollisuudet pienipalkkaista työtä tekevillä on asua Helsingissä ja muissa isoissa kaupungeissa, joissa asuminen on kallista. On outoa, että tietoisesti haluatte tiputtaa euromääräisesti eniten asumistuen määrää juuri Uudellamaalla. Te tiedätte aivan hyvin, että Helsingissä on kaikista kalleinta asua, ja siksi tämä oma luokka on ollut perusteltu. Jo nyt meillä on Helsingissä vakavaa työntekijäpulaa, ja yksi iso syy on se, että monille pienituloisille on jo nyt vaikeaa pystyä maksamaan näitä korkeita vuokria. Haluatteko te, että ihmisiä pakotetaan muuttamaan pois Helsingistä?

On myös hyvä huomata, että Helsingin kaupunginhallituksessa tätä muutosta ovat vastustaneet myös hallituspuolueiden edustajat yksimielisesti, koska kyllä siellä ymmärre-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

tään, että tämä on vihamielistä politiikkaa pienituloisia kohtaan mutta myös Helsinkiä kohtaan.

Arvoisa puhemies! Me käsitelimme tätä asiaa myös ympäristövaliokunnassa, ja eriävissä, jossa olin mukana, toimimme esiin seuraavia asioita. Ensinnäkin tämä leikkaus tulee lisäämään varsinkin heikoimmassa asemassa olevien taloudellisia ongelmia, velkaantumista ja vuokravelkahäätöjen määrää. Toiseksi toimimme esille, että tämä leikkaus kohdistuu jo valmiiksi pienituloisiin ja johtaa siihen, että tästä leikkauksesta tulevat säästöt valtiolle tulevat sitten näkymään kasvavina toimeentulotuen kustannuksina. Eli Kela on arvioinut, että perustoimeentulon saajien määrä kasvaa 15 000 kotitaloudella näiden asumistukeen tehtävien muutosten myötä. Tässä esityksessä on arvioitu, että toimeentulotukimenot kasvavat yli 77 miljoonaa euroa vuositasolla. Minä haluan kysyä, hallitus, teiltä: onko tämä teidän mielestänne kohtuullista, ja jos tämä on kohtuullista, niin onko tämä järkevää?

Kolmantena nostona opiskelijat, jotka ovat suuri asumistuen saajaryhmä. Asumistukea saavista 43 prosenttia on opiskelijoita. Asumistuella on todella iso rooli opiskelijoiden toimeentulossa, ja siksi tämä leikkaus on todella iso leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Miten se teidän koulutuslupauksenne kuuluikaan? Opiskelijoilta te siis leikkaatte keskimäärin 76 euroa asumistuesta. Osa tippuu kokonaan tuen piiristä. Tiedätkö te, että opiskelijoiden pienissä tuloissa 76 euroa on iso raha? Eli mietin, ymmärrätkö, kuinka suuri tämäkin leikkaus on.

Arvoisa puhemies! Vielä näistä yhteisvaikutuksista: Moni näistä leikkauksista osuu osin samoihin ihmisiin, mutta te ette ole tehneet yhteisvaikutusten arviointia. Pelkästään tänään me käsitellään täällä useampia leikkauksia. Heti tämän jälkeen alamme käsitellä teidän esitystänne työttömyysturvan leikkaamisesta. Samaan aikaan yhteisvaikutuksia tulee myös teidän valitsemistanne heikennyksistä asuntopolitiikan puolella. Te vähennätte merkittävästi kohtuuhintaisen ARA-asuntotuotannon rahoittamista ja esimerkiksi puolitatte asumisneuvonnan määrärahat, eli myös nämä toimet heikentävät monien sellaisten ihmisten asemaa, joiden asumistuesta te leikkaatte.

Arvoisa puhemies! Me haluamme, että leikkausten kohteena olevien ihmisten äänet tulevat kuulluiksi tässä käsittelyssä, ja sen takia myös minä luen näitä kokemuksia. Eli jatkan sitaatilla: ”Olen kolmen lapsen yksinhuoltaja, ja opiskelen sosionomiksi. Asumme kaupungin vuokra-asunnossa Turussa, ja saan monta sataa euroa asumistukea. Muut tulot koostuvat muista etuuksista, muun muassa opintotuki, lapsilisät jne. En tiedä, paljonko kohdallamme asumistuki laskisi, mutta tässä tilanteessa pienikin tuen väheneminen vaikuttaa tilanteeseemme radikaalisti. Samaan aikaan elämisen kustannukset nousevat ja muun muassa lääkkeiden hinnat nousevat alvin noston myötä. Meillä perheessä useampi pitkäaikaissairaus, joihin jatkuvia lääkityksiä. Omat sairauteni myös vaikuttavat siihen, etten tiedä varmaksi, kykenenkö valmistumisen jälkeen kokoaikatyöhön. Tästä syystä en ole ottanut opintolainaa, enkä toimeentulotukea ole saanut, vaikka olen hakenut. Olin ennen opiskelua osa-aikatyössä, ja sain soviteltua työttömyyspäivärahaa. Siinä tilanteessa tulomme olisivat laskeneet vielä entisestään, koska suojaosat ja lapsikorotukset ovat poistumassa. Varmaan sanomattakin selvää, että olemme koko ajan eläneet köyhyysrajalla tai sen alapuolella, joten ei yksinkertaisesti ole enää, mistä tinkiä. Asuntomme on suht edullinen alueen hintatasoon nähden, ja asumme henkilömäärään nähden pienessä asunnossa. Aiemmin viikolla katselin, että jos pitäisi muuttaa halvempaan, niin tällä alueella se olisi mahdollonta, koska se tarkoittaisi yksiöön muuttamista.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”Asumistuen määrä on jo nykyisellään liian pieni vuokriin nähden. Itselläni ongelmia aiheuttaa myös se, ettei puolisoni voi saada tavallista asumistukea minun saadessani eläkkeensaajan asumistukea, joka on alle 400 euroa, yli 900 euron vuokraan.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen.

22.14 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Tämän asumistukileikkauksen myötä 15 000 ihmistä putoaa toimeentulotuen varaan. Toimeentulotuki on sosiaaliturvajärjestelmämme viimesijainen etuus. Sen sovittaminen yhteen työtulojen kanssa on paljon vaikeampaa kuin nyt esimerkiksi yleisen asumistuen kohdalla. Samalla hallitus poistaa niin asumistuesta kuin työttömyysturvasta suojaosan, joka on mahdollistanut osa-aikaisen työn vastaanottamisen mutta ei tutkimusten mukaan ole vähentänyt kokoaikatyön määrää. Lisäksi hallitus heikentää toimeentulotuella olevien ihmisten oikeutta asua kodissaan. Heidän on muutettava kolmessa kuukaudessa pois asunnostaan, jos asumismenot ylittävät toimeentulotuen asumismenonormin. Samaan aikaan kohtuuhintaista asuntotuotantoa heikennetään ja vapaarahoitteisten asuntojen rakentamisaloitukset ovat pysähtyneet. Lopputuloksena on asunnottomuuden lisääntyminen, työllistymisen vaikeutuminen ja epätoivon kasvaminen.

Asumistukileikkauksen ja muun asuntopolitiikan murtamisen myötä Suomen asuntomarkkinat eriytyvät. Tällä tarkoitetaan sitä, että pienituloiset asuvat omilla alueillaan ja suurituloiset omillaan. Tällainen asuntopolitiikka on yksi suurimmista syistä muun muassa Ruotsin jengiytymisongelman taustalla. Eriytymisestä kärsivät yhteiskunnassa aivan kaikki. Köyhien siirtäminen pois rikkaiden silmistä ei poista yhteiskunnallisia ongelmia vaan synnyttää niitä. Tämä suunta on pois pohjoismaisesta hyvinvointimallista kohti epätasa-arvoista ja eriarvoista yhteiskuntaa. Te väitätte olevanne huolissanne nuorisorikollisuudesta ja jengiytymisestä mutta viette Suomea paheksumallenne Ruotsin tielle tällä esityksellänne. Lääkkeeksi tarjoatte nuorten laittamista vankilaan, ja jopa oikeusministeri on esittänyt jengiytymiseen ihmisten häätämistä kodeistaan, mikä sinänsä on linjassa asumistuen ja toimeentulotuen leikkausten kanssa. Tämä tie ei vie turvallisempaan vaan turvattomampaan Suomeen. Perusteena tälle surulliselle asumistuen leikkaukselle ja muulle eriarvoistavalle politiikalleen hallitus esittää julkisen talouden tasapainottamista. Edustaja Wickström toivoi enemmän keskustelua myös tästä talouden puolesta. Silti ensi vuodelle hallitus esittää tätä vuotta suurempaa velkaantumista ja hallituskaudella velkaantumisen kasvua edelleen. Velkaa otetaan jopa enemmän kuin viime hallituskaudella. Tasapainotus on vain retoriikkaa. Se on tarua. Se ei ole totta.

Tänään tai huomenna käsittelemme esimerkiksi osakesäästötilin katon korottamista 50 000 eurosta 100 000:een. Sillä kaikista varakkaimmalle alle neljälle prosentille osakesäästäjistä annetaan 20 miljoonan euron lahja tällä vaalikaudella. Siis tuhansia euroja hyötyä kaikista varakkaimmille, kun viette tuhansia euroja kaikista heikoimmassa asemassa olevilta. Pitämällä veroasteen nykyisellä tasolla, siis nostamatta sitä lainkaan, sosiaaliturvaleikkauksia ei tarvitsisi tehdä ja alijäämät pienenisivät huomattavasti hallituksen esityksestä. Kokonaisveroaste laskee vuodesta 2022 vuoteen 2027 mennessä 2,9 prosenttiyksiköllä eli jopa yhdeksällä miljardilla eurolla.

Tässä esityksessä tai koko kokoomuksen, perussuomalaisten, RKP:n ja kristillisdemokraattien hallitusohjelmassa ei ole kyse talouden tasapainottamisesta. Talous ei tasapainotu koko hallituskauden aikana. Kyse on tulonjakopolitiikasta, ideologisesta pienituloisten

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

aseman heikentämisestä ja kyynisestä ihmiskuvasta, jossa ihmiset jaetaan kunniallisiin menestyjiin ja laiskoihin pienituloisiin. Minua hävettää olla mukana tällaisessa päätöksen-teossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Peltonen.

22.19 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Olemme nyt käsittelemässä pääministeri Orpon hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta. Esityksellä toteutetaan maan nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan ja etenkin hallituksen ohjelman mittavia säästötalkoita. Kuten tässä salissa on useamman kerran eri yhteyksissä todettu, hallituksen säästötalkoot hakevat vertaistaan koko maan tähänastisessa historiassa.

Me kaikki tässä eduskunnan suuressa salissa vasemmalta oikealle olemme varmasti samaa mieltä siitä, että valtion taloutta pitää hoitaa vastuullisesti kaikkina aikoina. Siis taloutta pitää tasapainottaa ja valtion velkaantumista sitäkin pienentää. Tästä ei ole epäselvyyttä tai minkäänlaista kiistaa meidän välillämme. Sen tekivät selväksi myös muutama viikko sitten tässä salissa esitellyt opposition vaihtoehtobudjetit. Näkemyksemme hallituksen ja opposition välillä eroavat kuitenkin merkittävästi siinä, miten ja millaisilla keinoilla näihin tavoitteisiin päästään. Miten taloutta tasapainotetaan, siitä näkemyksemme ovat kaukana toisistaan. Sen nyt käyty keskustelu tekee jälleen kerran hyvin selväksi.

Me sosiaalidemokraatit ajattelemme niin, että taloudenpidossa ratkaisevan tärkeää on juuri valittujen keinojen oikeudenmukaisuus, eli se, millaisella keinovalikoimalla kuljemme kohti tasapainoista taloutta ja hyvinvoivaa yhteiskuntaa. Etenkin vaikeina aikoina kysytään erityisen paljon oikeudenmukaisuutta harjoitetulta politiikalta. Tänäinkin on kysytty vaihtoehtoja kaikille niille heikennyksille, joita hallitus esittää. Olemme osoittaneet omassa vaihtoehtobudjetissamme sen, että on mahdollista vähentää valtionvelkaa hallitusta enemmän, kohdistaa veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille sekä eläkeläiselle ja silti samalla perua hallituksen kaikkein kipeimmät ja epäoikeudenmukaisimmat leikkaukset. Ja kaikkein kipeimmät leikkauksethan hallitus on tekemässä juuri sosiaaliturvaan, josta tänäänkin pitkään olemme keskustelleet.

Arvoisa puhemies! On paikallaan asettaa tämä nyt käsitteilyssämme oleva hallituksen esitys osaksi laajempaa kuvaa. Tämä hallituksen esitys asumistuen heikennyksistä on yksi keskeisimmistä pääministeri Orpon hallituksen epäoikeudenmukaisista leikkauksista. Esityksessä leikataan ennen kaikkea niiltä suomalaisilta, joilla on jo valmiiksi kaikkein vähiten, siis heikoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, olivatpa he töissä tai työttöminä. Kuten todettua, hallituksen esityksen mukaiset muutokset pienentävät yleistä asumistukea saavien käytettävissä olevia tuloja ja kohdistuvat ennen kaikkea kaikkein pienituloisimpiin kotitalouksiin. Muutosten mittakaavaa kuvaa karulla tavalla tosiasia siitä, että esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen, siis sen kaikkein viimesijaisimman tuen, saajien määrää jopa 15 000 kotitaloudella. Se on valtavan suuri luku ja surullinen lopputulema tästä hallituksen esityksestä. Esitys vaikuttaa myös 167 000 lapseen, siitäkin on tänään laajasti kannettu syvää huolta. Tämä esitys siis lisää lapsiperheköyhyyttä merkittävästi Suomessa aikana, jolloin olemme kantaneet laajasti huolta siitä, miten kaikki saadaan pidettyä yhteiskunnan menossa mukana.

Arvoisa puhemies! Kaikkein vaikeimmat päätökset on yleensä mahdollista edes jotenkin hyväksyä tai ymmärtää, jos päätösten perusteet ovat kunnossa. Jos tiukalla kuurilla saa-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

daan aidosti jotakin hyvääkin aikaiseksi, silloin toimenpiteitä voidaan ymmärtää ja ehkä tukeakin. Tästä olemme varmasti samaa mieltä. Tämän esityksen perustelut kuitenkin ontuvat, ja ne ontuvat pahasti, mikä tekee siitä niin vaikeasti hyväksyttävän ja miksi sitä on niin vaikea myöskään ymmärtää. Hallitus on paljon perustellut talouspolitiikkansa isoa kuvaa työllisyydellä ja työllisyyden lisäämisellä. Nyt kuitenkin on niin, että jo eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä on arvioitu tämän leikkauksen työllisyysvaikutus vähäiseksi. Tämäkin on pysäyttävä tosiasia hallituksen esityksestä.

Hallituksen esitys asumistuen leikkauksesta ei siten ole oikeastaan mitään muuta kuin lyhytnäköinen ja epäreilu leikkaus vailla merkittävää vaikutusta työllisyyteen. Onkin siis täysin ymmärrettävää, että tämä esitys koetaan tämän talon ulkopuolella juuri siten, kuten käy ilmi tässä salissa tänä iltana luetuista kansalaisten yhteydenotoista. Kehotankin hallitusta harkitsemaan vielä vakavasti uudelleen näitä heikennyksiä ennen kuin ne runnotaan eduskunnasta voimassa oleviksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

22.24 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Minä tuossa taannoin pyysin puheenvuoron lähinnä vastauksena Joona Räsäsen puheenvuoroon, missä hän sinänsä niin verbaalisesti, erittäin taitavastikin, maalaili pelkoa kannustinloukkujen maailmanennätyksestä, ja hän viittasi vain siihen elinkeinoelämän laajaan vastustukseen tämän esityksen suhteen. Minä rupesin itsekin vähän epäilemään ja tarkistin, että kyllä täällä kuitenkin EK:n lausunto on tämän asumistukiesityksen tiimoilta, sanotarkasti näin: ”Elinkeinoelämän keskusliitto pitää lakiesitysluonnoksen tavoitteita perusteltuina. Asumistukijärjestelmää on syytä uudistaa kannustavuuden vahvistamiseksi ja julkisen talouden tasapainottamiseksi.” EK muistuttaa myös kannustinloukuista, jotka ovat ”todellisia ja merkittäviä”. ”Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan työttömyysloukussa on 136 000 maassa asuvaa ja tuloloukussa noin puoli miljoonaa. Asumistuen tarkistuksilla kannustinloukut supistuvat. EK:n mielestä esitetyt muutokset ovat tarkoituksenmukaisia keinoja tavoitteiden saavuttamisessa, vaikka muutoksista olisi ollut mahdollista saada esitettyä paremmin työllisyyttä tukevan.” Minä olisin vain tarkentanut, mistä kumpuaa se laaja elinkeinoelämän vastustus, kun tämä on kuitenkin ainoa elinkeinoelämän tuottama asiantuntijalausunto tämän suhteen. Ja aivan oikein on korostettu näitä asiantuntijalausuntoja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

22.26 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Luen vielä muutaman sitaatin tässä yksittäisten ihmisten arjen tosielämästä, joihin nämä hallituksen leikkaukset ja erityisesti asumistukeen tekemät leikkaukset tulevat vaikuttamaan.

”Opiskelin aiemmin alaa, joka kuoli koronan ja Venäjän hyökkäyssodan aiheuttaman maailmantilanteen vuoksi. Aiempi porvarihallitus ajoi läpi opintotukikuukausien määrällisyyden, jonka vuoksi minulla on enää vähäinen määrä opintotukikuukausia jäljellä. Kävin samaan aikaan töissä matalapalkkaisessa asiakaspalvelutyössä, kuten moni muu opiskelija, ja nostin opintolainaa, kun palkka ja opintotuki eivät riittäneet aina kulujen kattamiseen. Jaksaminen oli koetuksella ja sairastuin vakavaan masennukseen opintojen loppumetreillä, enkä saanut tutkintoa loppuun.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Nyt opiskelen alaa ja työllistymis- ja palkanäkymät ovat hyvät, mutta minua pelottaa tulevaisuus jaksamisen puolesta. Maksan takaisin opintolainaa korkealla korolla, käyn töissä yhä matalapalkkaisena ja yritän suoriutua aikaa vievistä ja haastavista opinnoista. Saan tasapainoiltua talouden kanssa nyt, mutta nykyisen hallituksen ajamat leikkaukset tulevat vaikeuttamaan minun kaltaisten ihmisten tilannetta merkittävästi. Aika, joka menee opiskelijalla töihin, jotta saa vuokran maksettua, on pois opintojen etenemisestä.

Opintolainaa en tule enää ottamaan, koska korot tällä hetkellä ovat todella suuria. Omalla eikä lukuisten muidenkaan kohdalla kyse ole yrittämisen puutteesta tai laiskuudesta. Hallituksen ajamat uudistukset herättävät entisestään kysymään, että halutaanko Suomeen osaavaa työvoimaa, halutaanko, että opiskelijat valmistuvat, halutaanko lisää verotuloja, vai haluaako hallitus todella lyhytnäköisiä ratkaisuja, jotka vaikuttavat kokonaiskuvassa sekä ihmisiin että valtioon negatiivisesti?

Näyttää siltä, että hallitus ajaa läpi ideoita, jossa Suomessa ei enää kaikilla ole mahdollisuuksia kouluttautua. Kenen etua se ajaa?”

”Olen kahden teini-ikäisen yksinhuoltaja ja teen työtä varhaiskasvatuksen opettajana. Lapseni ovat kai jo nyt virallisten taulukoiden mukaan lapsiperheköyhiä, joten asumistuen leikkaus, menetys kokonaan korostaa tätä asiaa. Tulemme sillä toimeen, mitä on. Muuta vaihtoehtoa ei tietenkään ole, mutta asioista aletaan tinkimään entistä enemmän.

Tälläkään hetkellä lapseni eivät harrasta mitään, esimerkiksi. Asumistuki auttaa ihan konkreettisesti lapsiani osallistumaan vertaistensa kanssa tekemisiin. Elokuviissa käynti, uiminen, yhdessä syöminen tai kahvilassa käyminen, ne kaikki maksavat, ja tällä hetkellä se on mahdollista. Ystävyyssuhteiden ja rahankäytön opettelemisen vuoksi myös suoni heille rahaa kuluttamiseen niin sanotusti normaalien teinien tapaan.

Asumme suuressa kaupungissa, missä vuokrat ovat korkeita. Lapset ovat jo niin isoja, että he kaipaavat omaa rauhaa ja jo koulunkäynnin vuoksi, joten ihan mihin tahansa kaksioon emme enää mahdu. Asumiskustannukset tietysti nousevat huonemäärän mukaan. Maailmantalouden vuoksi myös vuokra nousee varmasti tänäkin vuonna.

Omistusasuntoon minulla ei varmaan koskaan palkallani tule olemaan mitään mahdollisuutta.”

”Todennäköisesti tekee haastavasta taloudellisesta tilanteesta entistä haastavamman. Asumistukea leikataan samalla, kun Kotkan Asunnot Oy nostaa vuokria. Lisäksi meidän kolmihenkinen perheemme molemmat vanhemmat menettävät ilmeisesti myös työttömyysetuuden lapsikorotukset sekä osan lapsilisistä juuri, kun olimme päässeet tilanteeseen, jossa tulot riittävät suurimpaan osaan pakollisia menoja, eikä tarvitse koko ajan lainata tuloilta tai stressata, mistä ruokaa tai lapsen tarpeisiin rahaa.

Pienempää tai halvempaa asuntoa ei ole missään, eikä teini-ikäisen kanssa voisi ajatella. Vinkki vuokran neuvottelusta pienemmäksi on naurettava, tai voihan sitä kokeilla, mutta sittenpäin vuokranantajan pitäisi laskea sitä muiltakin.”

”Olen korkeakoulutettu, täysipäiväisesti sote-alalla työskentelevä kahden lapsen yksinhuoltajaäiti, joka on silti oikeutettu asumistukeen, jotta elämisen taso pysyisi kohtuullisena.

Asun nyt jo ahtaasti kahden lapseni kanssa kolmiossa, sillä varaa isompaan asuntoon turvallisen koulumatkan päässä ei ole. Mikäli asumistuki minulta viedään, niin se tarkoittaa vielä pienempään asuntoon muuttamista arjesta selviämisen edellyttämiseksi.

Jo nyt joudun kiristämään monista asioista tiukan taloustilanteen vuoksi, inflaation vuoksi, ja mihinkään huvitteluihin ynnä muuhun sellaiseen ei rahaa ole. Tämäkö on hyvin-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

vointivaltiossa elävän elämää? On aivan kohtuutonta, että meitä pienituloisia rangaistaan, vaikka teemme oman osuutemme käymällä töissä, ja siitä huolimatta joudumme elämään lähes köyhyysrajan alapuolella.”

”Olen nyt jo pulassa rahatilanteeni kanssa, kun asumistuki on vain puolet raastavasta 23-neliöisestä yksiöstäni, eikä muut tuet auta ylläpitämään normaalia arkea. Jos tulee yhtään mitään yllätyksiä maksettavaksi, esimerkiksi työvaatteiden uusimista, läppäriä kouluun, työ- ja koulumatkakustannukset, velkaa kertyy, kun ei ole koskaan varaa vuokraan. Massennun, passivoidun ja oloni tulee raskaammaksi joka päivä.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

22.32 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Luen muutaman sitaatin ihmisten arvioista siitä, mitenkä asumistuen leikkaukset ja muut leikkaukset vaikuttaisivat heidän tilanteeseensa.

”Sivutoimisena tuntiopettajana tulot vaihtelevat ja kesät ovat palkattomia. Korkea koulutukseni, vuosien työkokemukseni ja kauniit kiitokset työni laadusta eivät vielä ole konkretisoituneet täysipäiväiseksi, toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi ja palkalliseksi lomiksi. Tiedän, että todella moni opettaja eri aloilta on samassa tilanteessa kanssani. Vaikka intensiivisellä ja raskaalla työllä tienamme elantomme lukukausien aikana, kesät on oltava työttömyystuilla tai kesätöissä. Asumistuen leikkaus omistusasunnosta juuri aikana, jolloin sekä lainan korot että vastikkeet ovat nousseet valtavasti, aiheuttaa valtavan stressin ja aidon huolen toimeentulosta.”

”Olen juuri täyttänyt 18 vuotta, ja asun yksin vuokra-asunnossani kaupungissa. Minulla ei ole mahdollisuutta työskennellä koulun ohessa, koska opiskelen IB -ohjelmassa, jonka oppisuunnitelma estää työnteon koulun ohella koulutyömäärän vuoksi: opiskelu jatkuu myös oppituntien ulkopuolella osana ohjelmaa. Rahankäyttö stressaa ja ahdistaa, koska sitä ei ole ylimääräistä. Olen useasti jo nyt joutunut jättäytymään sosiaalisista tapahtumista, koska minulla ei yksinkertaisesti ole varaa maksaa mistään. Tämän vuoksi välillä tunnen ulkopuolisuuden tunnetta. Myöskin se, etten pysty varautumaan rahallisesti mihinkään, mitä voi sattua, vaan kannattaa mieluummin suoraan välttää tilanteet, joissa on pienikin mahdollisuus, missä voisi sattua jotain, mikä veloittaa. Jos asumistukea leikataan, kuukausittainen summa, mikä minulla on käytössä, pienenee, mikä hankaloittaa elämistäni suuresti.”

”Olen opiskelija ja teen opintojen ohella osa-aikatyötä. Kumppanini on tällä hetkellä työtön. Asumme Tampereella, ja sekä opintoni että osa-aikatyöni ovat Helsingissä, eli käytännössä rahoitan viikoittaiset matkat yliopistolle osa-aikatyölläni, vain hyvin pieni osa rahasta jää omaan käyttöön. Asumistuen kohdalla erityisesti ansiotulovähennyksen poistaminen tarkoittaisi luultavasti sitä, että osa-aikatyöstä saatavasta tulosta suurempi osa olisi käytettävä vuokraan eikä se riittäisi enää kattamaan matkoja Helsinkiin. Tällöin parhaimmassakin tapauksessa opintoni viivästyisivät, huonoimmassa tapauksessa joutuisin keskeyttämään. Osa-aikatyöstä itsessään tulisi kannattamatonta matkakulujen syödessä leijonanosan palkasta. Pelkästään kotona makaamalla saisi tällöin suurempaa asumistukea, ja koska matkakuluja ei olisi, jäisi ylipäättään rahaa enemmän käteen. Näinkö tosiaan meinaavat oikeistopuolueet ’palkita’ niitä, jotka yrittävät hyödyttää yhteiskuntaa?”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

"Lähi vuosien aikana olen kyennyt matkustamaan julkisilla kuukaudessa kaksi kertaa, maksimissaan 40 euroa kuukaudessa, leikkauksen myötä en sitäkään vähää. Joka ikinen kymmeneuronen vaikuttaa elämääni."

"Olen opiskelija, ja asumistuen leikkaus tulee vaikuttamaan minuun. Se tarkoittaa sitä, että opintoni kärsii tai viivästyy, koska joudun olemaan enemmän töissä, jos töitä on tarjolla. Teen keikkatyötä opiskelun ohella, ja työ ei ole aina taattu. Jos en saa työvuoroja, en saa palkkaa, en saa maksettua vuokraa tai muita laskuja, joudun velkakierteeseen, mielen-terveyteni kärsii, en ole tulevaisuudessa yhtä hyvä ja terve työntekijä, mitä olisin voinut olla, jos saisin riittävästi tukea opintojeni aikana."

"Asumistuen leikkaus aiheuttaa kohtuuttomia haasteita jokapäiväisessä elämässä, kun jo muutenkin vaikea taloudellinen tilanne tulee heikkenemään entisestään. Hinnat ovat kohonneet aivan kaikilla osa-alueilla, joten leikkaukset tukiin tuntuvat täysin järjenvastaisilta. Jatkuva huoli taloudellisesta pärjäämisestä on pois kaikesta muusta ajattelusta ja elämisestä, ja tuntuu, että elämisestä on tulossa entistä vahvemmin pelkkää selviytymistä."

"Opiskelijana elämäni laatu tulee laskemaan voimakkaasti, sillä opintotuen ja asumistuen jälkeen jää minulle ruokaostoksille paljon vähemmän rahaa kuin nykyään. Nykyäänkin jää tuista juuri ja juuri tarpeeksi syömään hyvin, kun suunnittelee jokaisen kauppareisun huolellisesti etukäteen, bussilipuista sekä sähkö-, puhelin- ja vakuutuslaskuista puhumattakaan."

"Joutuisin maksamaan vuokrani kokonaan itse, ja se kattaa melkein puolet palkastani. Sen lisäksi vuokrani voi nousta taas uudestaan tammikuussa 2024."

"Asumistuki 420 euroa kuukaudessa poistuu kokonaan. Asunto siis pitää koittaa myydä, sitä ennen emme voi muuttaa vuokralle. Vuokralle asuessani lasten kanssa saan täyden asumistuen, sillä teen vain osa-aikaista työtä. Syynä siihen on, että jäin leskeksi miehen äkisti kuoltua. Jaksaminen ei vain riitä tällä hetkellä muuhun. Eikä tuo kyllä kohdallamme halvemmaksi tule, joten ikävä on menettää näin kotimme."

"Osa-aikatyötä tekevänä, omistusasunnossa asuvana kahden lapsen yksinhuoltajana osuisi hallituksen kaavailujen toteutuessa kohdalleni aivan massiiviset leikkaukset. Olen korkeasti koulutettu kulttuurialan osaaja ja pitkään työskennellyt järjestömaailmassa. Nykyisen työnantajani kohdalle osuneet leikkaukset rahoituksissa johtivat tilanteeseen, että tällä hetkellä minulle riittää töitä vain 20 prosenttia täydestä työajasta. Pienen palkkani päälle saan soviteltua ansiosidonnaista päivärahaa ja asumistukea. Asumiskustannukset omistusasunnossa ovat korkojen ja kallistuneen energianhinnan takia lähes 2 000 euroa kuukaudessa. Tällä hetkellä tulemme toimeen kohtalaisesti, asumiskulujen jälkeen rahaa käyttöön lapsilisät ja elatusmaksut mukaan luettuna jää kuussa noin 600 euroa. Se riittää nipin napin ruokaan, bussilippuihin, puhelinliittymiin ja muihin perusmenoihin."

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies.

22.40 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Halusin lyhyesti kommentoida paitsi tätä asumistukilakia niin myöskin ylipäänsä näitä sosiaaliturvaa koskevia säästölakeja. Erityisesti haluaisin kiittää tästä keskustelusta, joka on siis ollut pitkää ja perusteellista. Vaikka itsestä välillä tuntuu, että on siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa jo päässyt aika pitkään näitä asioita käsittelemään, niin uskon, että tämän keskustelun kuunteleminen on ollut hyödyllistä kaikille niille muille kansanedustajille, joilla ei ole ollut sellaista mahdollisuutta.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Aivan erityisesti haluaisin kiittää vasemmistoliittoa, joka on tuonut näitä yksilötason konkreettisia esimerkkejä tänne näin, koska lakejahan usein säädetään semmoisen makrotason tiedon perusteella — tällainen ihan yhden ihmisen henkilökohtainen, konkreettinen ääni jää usein helposti puuttumaan siitä. Sen takia uskon, että on hyvä saada tänne pöytäkirjoihin ja meille kaikille tietoon, miten eri ihmiset nämä päätökset kokevat. Se on arvokasta.

Haluaisin sanoa, että eihän nämä päätökset ole helppoja ja mieluisia kenellekään. Varmasti jokainen perustelee itselleen eri lailla, minkä takia äänestää niiden puolesta: jotkut painottavat enemmän toisia näkökulmia, jotkut toisia näkökulmia. Itse ajattelen, että suuressa kuvassa ja pidemmällä aikavälillä on tärkeitä, että uudistetaan hyvinvointivaltiota rahoitussellisesti kestäväälle pohjalle ja huolehditaan siitä, että huoltosuhde ei enää pääsisi nykyisestä heikkenemään, että tulevillakin sukupolvilla olisi elämisen edellytykset täällä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Meriluoto.

22.42 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Jatkan minäkin vielä kerran tänään näiden sitaattien lukemista.

”Olen kahden lapsen yksinhuoltaja ja työskentelen täysipäiväisesti kaupungilla vakituisessa työsuhteessa. Asun pääkaupunkiseudulla vuokra-asunnossa, jossa asumisen kulut ovat lähes kohtuuttomalla tasolla, minulla nyt noin 1 200 euroa kuukaudessa. Asumistuen ansiotulovähennyksen poiston myötä saan noin 200—300 euroa kuukaudessa vähemmän rahaa arkeni ylläpitämiseen. Tässä täysipäiväisesti työskentelevänä yksinhuoltajana vain pohdin, että mitä minun pitäisi yrittää enemmän, jotta saisin jatkossakin kaikki kulut katettua. Vuorokaudesta loppuu tunnit kesken, eikä palkka kata kaikkia kuluja, ikävä kyllä.”

”Asun yksin pienessä vuokra-asunnossa Helsingissä. Täytän kohta 40. Olen autismin kirjolla ja työelämään kiinnittyminen on ollut vaikeaa. Rikkonaisen työhistoriani vuoksi en ole oikeutettu ansiosidonnaiseen. Elän Kelan työmarkkinatuella ja asumistuella, yhteensä nettona 900 euroa kuukaudessa. Olen myös tehnyt avustavia toimistotöitä tutulle yritykselle, osa-aikainen työsuhde on kestänyt jo viisi vuotta, ja siitä saamillani lisätuloilla, noin 300 euroa kuukaudessa, olen voinut maksaa sähköt, vakuutukset, puhelinliittymän, terveyspalvelumaksut ajallaan. Vuokrani kuitenkin nousee taas vuodenvaihteessa, ruoka on jo nyt niin kallista, että syön lämmintä ruokaa vain pari kertaa viikossa. Kahvilassa tai ravintolassa en ole käynyt enää vuosiin. Maksullisiin harrastuksiin ei ole varaa, kävelen ulkona ja kuuntelen musiikkia kotona. En tiedä, miten selviän, jos asumistukeni laskee enkä suojaosien poistamisen jälkeen hyödy enää edes palkastani. Tulevaisuus näyttää toivottomalta. Pahinta ei ole edes köyhyys, vaan asenneilmapiiri, jossa kaltaiseni nähdään yhteiskunnan haittaeläiminä, joiden jo ennestään niukkaa elämää voi hyvällä omallatunnolla kurjistaa.”

”Olen kahden esiteinin yksinhuoltaja ja vastuussa kaikista perheeni menoista. Olen taidealalla, koulutukseltani maisteri. Teen omia teoksia, kirjoitan ja opetan. Tällä hetkellä olen statukseltani työtön, mutta teen koko ajan vaihtelevia pätäkötöitä. Asun lapsineni kaupungin asunnossa, mutta silti vuokra on yli tuhat euroa. Lapsillani on oltava omat huoneet, ja itse teen kirjallista työtä, kirjoitan tulevia töitani, apurahahakemuksia, suunnittelen opetusta ynnä muuta, joten meillä on oltava tilaa. Asuntomme on 79 neliötä. Kotimme on lähellä lasteni kouluja ja heidän viikonloppuisänsä kotia. Myös lasteni harrastukset ovat lä-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

hellä. Jos asumistuesta leikataan, pelkään, että meidän on pakko muuttaa pois Helsingistä, mikä vaikeuttaa suuresti työmahdollisuuksiani ja repii lapseni pois tutusta ympäristöstä. Suurin osa työstäni olisi edelleenkin Helsingissä, joten matkakulut toisaalta lisääntyisivät. Nyt minulla ei ole autoa eikä edes HSL:n kuukausikorttia, koska kaikki on kävely- tai pyöräilymatkan päässä. Vuokrat ovat Helsingissä kohtuuttomat, ja koska ilmeisesti myös ansiosidonnaiseen kohdistuu tolkkuttomia leikkauksia, en ymmärrä, miten voin selvitä. Töitä teen koko ajan niin paljon kuin vain ikinä saan ja pystyn.”

”Heikentää taloudellista tilannetta merkittävästi. Vaarana on, että joutuu pakkomyy-mään asunnon, koska rahat eivät riitä kasvavien lainanhoitokulujen hoitoon, kun vähäinen tukikin on sitten poissa.”

”Olen opiskelija, ja ainoat tuloni tällä hetkellä ovat Kelan tuet. Jo asumistuen leikkaaminen tulee vaikeuttamaan taloudellista tilannettani sen verran, että joudun todennäköises-ti karsimaan pois muita tärkeitä asioita ja mukavuuksia, jotta saan vuokrani maksettua. Vaihtoehtoisesti joudun menemään töihin opintojen ohella, mikä ei minulle ole vaihtoehto, sillä olen niin uupunut jo pelkästä opiskelusta, että työt eivät ole vaihtoehto. Joko en käy töissä ja valmistun ajallaan tai käyn töissä ja en saa koulua suoritettua.”

”Olen ollut jo pitkään työkyvytön mielenterveysongelmieni takia. Elän tukien varassa ja olen aina stressaantunut raha-asioista, kun koskaan ei voi tietää, tuleeko myönteinen päätös. Ahdistaa ja pelottaa, miten paljon tuesta leikataan. Kotini on minulle turvapaikka, jossa olen saanut parantua ja löytää itseäni. Pelkään tämän kodin menettämistä, se meinaisi mielenterveyteni lopullista romahtamista.”

”Asumistilanteeni on jumissa, koska olin juuri keväällä joutunut purkamaan vasta sol-mimani vuokrasopimuksen asuntoon, joka oli osoittautunut liian huonokuntoiseksi muun muassa sähkövaarallisesti asennettujen keittiölaitteiden takia. Tällöin muutin ystäväni tu-pakeittiöön ja aloin uudelleen etsiä asuntoa, mutta juuri silloin alettiin puhua hallituksen kaavailuista asumistuen leikkauksista. Olen työttömänä, ja työttömyys jo sinänsä vai-keuttaa vuokra-asunnon saamista vapailta markkinoilta, ja toisaalta kaupungin asuntoihin ei Helsingissä todellakaan pääse noin vain ”pelkän” työttömyyden takia. Tulevaisuuden-näkymäni ja turvallisuudentunteeni ovat romahtaneet. Asunnon, työn, työllisyyspolitiikan ja asumistuen kysymykset kietoutuvat minun kohdallani toisiinsa niin monimutkaisesti, että en pysty enää ennakoimaan omaa elämääni, tulojani ja menoja, vaan toistaiseksi roi-kun ystäväni niskoilla ja pahimmassa tapauksessa menetän tässä ahtauksessa jopa tämän ys-täväni.”

”Olen yksinhuoltajaäiti, käyn kokopäivätyössä matalapalkka-alalla ja asumistuki on meille erittäin tärkeä. Jos työnteko ei ole kannattavaa, niin miksi tehdä töitä? Nimittäin jos asumistukemme pienenee tai lakkaa, niin rahallisesti olisi sama jäädä kotiin.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

22.49 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Olisin kiittänyt edustaja Koulu-miestä siitä, että hänen puheenvuorossaan tuli ilmi se, että hän selkeästi ymmärtää, miksi me näitä tarinoita täällä jaamme. [Aki Lindénin välihuuto] Toivoisin toki, että täällä olisi hieman enemmän hallituspuolueen edustajia näitä tarinoita kuuntelemissa. Mutta minäkin nyt sitten viimeisen kerran tänään luen näitä, niin että aloitetaanpas — sivu on 50 tällä het-kellä. [Tuomas Kettusen välihuuto] — Voidaan jatkaa pidempäänkin, jos Kettunen haluaa.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”Tällä hetkellä opintotuki ja asumistuki riittävät juuri ja juuri kattamaan Helsingin keskivertoasunnon vuokran. Silti helsinkiläinen opiskelija joutuu nostamaan lainan, joka nykyään ei ole enää edes ilmainen laina, jotta pystyy edes jotenkin pitämään elinkelpoista elintapaa yllä. Asumistuen laskettua joutuu opiskelija ottamaan isomman summan lainasta asumiskuluihin, joten ruoan yms. elinkelpoisen elämän ylläpidon varat pienenevät.”

”Ensinnäkin asun Helsingin kaupungin asunnossa, eli vuokrat tulevat nousemaan ensi vuonna törkeät 10—15 prosenttia. Tuntuu kauhistuttavalta, että samaan aikaan kun vuokrat nousevat, niin asumistuesta leikataan suuri osuus pois. Myös ruoan hinta nousee jatkuvasti, joten mietin vain, että missä nukun ja mitä syön, vai syönkö, jos nämä kaikki leikkaukset ja vuokrankorotukset toteutuvat. On muutenkin naurettavaa, että työssäkäyvänä tarvitsee asumistukea ja sitten siitä vielä leikataan. Nämä leikkaukset ovat todella epäinhimillisiä, eikä niillä tule olemaan toivottua vaikutusta, vaan tilanne tulee huonontumaan entisestään, kun ihmiset jäävät pahimmassa tapauksessa asunnottomiksi tai menettävät luottotietonsa, joutuvat vuokravelallisiksi. Itseäni tulevaisuus huolestuttaa ja ahdistaa, kun kaikista vähävaraisimmilta leikataan jälleen oikeistohallituksessa.”

”Olen lomautettuna ja opiskelen korkeakouluopintoja. Kun päivärahoistakin leikataan enkä saa aikuiskoulutustukea, on asumistuki kultaakin kalliimpi yksinhuoltajataloudessa. En yksinkertaisesti ymmärrä, millä voin pärjätä, kun kaikesta leikataan.”

”Heikentäisi elämänlaatuani. Pienet tulot, vuokra on kaksi huonetta ja keittiö -asunnosta 560 euroa, ja tuloni ovat 820 euroa. Jos asumistuki, joka on tällä hetkellä 170 euroa, leikataan, kuinka voin enää asua kotonani? Asuinpaikkakunnallani on huutava pula pienistä asunnoista. Sen takia minäkin asun kaksiossa.”

”Asun kumppanini kanssa pienessä edullisessa opiskelija-asunnossa Helsingissä. Opiskelen yliopistossa, mutta en saa opintotukea enkä työttömyystukea. Yleisellä asumistuella on elintärkeä merkitys sille, että pystyn opiskelemaan uuden ammatin ja asumaan Helsingissä. Jos asumistuesta leikataan, joudun käymään opintojeni ohella entistä enemmän töissä, mikä viivästyttää opintojani, ja pahimmassa tapauksessa joudun jättämään opintoni kesken. Jo nyt opiskelun ja työn yhteensovittaminen on hankalaa ja uuvuttavaa. Halvempaan asuntoon tai soluasuntoon muuttaminen ei ole vaihtoehto, koska asun kumppanin kanssa jo tällä hetkellä pääkaupunkiseudun vuokriin nähden hyvin halvassa asunnossa.”

”Olen työkyvytön, työtön. Saan vain työttömyystuen perusosan. En ole oikeutettu toimeentulotukeen, joten kun asumistuki poistuu, menetän kuukaudessa 120 euroa. Se on iso summa ja on pelastanut monta kertaa, kun muuten rahat olleet loppu ja seuraavaan työttömyystukeen on ollut vielä kaksi viikkoa. Sillä on ostettu autoon bensaa, että pääsee kauppaan, ja koiralle ruokaa, usein myös lääkkeitä. En ymmärrä, mikä järki tuen poistossa on. Kalliimmaksi valtiolle tulee, jos muutan kaupunkiin vuokra-asuntoon, jolloin asumistuen määrä on paljon, paljon suurempi. Empatiaa ja ymmärrystä tarvittaisiin hurjasti paljon enemmän, jotta huomattaisiin, että mekin olemme yksilöitä ja syyt siihen, miksi olemme joutuneet työttömiksi, köyhiksi tai osa-aikaisiksi työntekijöiksi, ovat moninaiset. Kukaan ei halua olla köyhä ja näköalaton, kun mahdollisuus parantaa omaa tilannetta törmää usein siihen pahimpaan eli rahanpuutteeseen. Raha tulee rahan luo, niin sanotaan, mutta raha ei tule köyhän luokse. Se, miten nykyinen hallitus puhuu köyhistä ja työttömistä, on kuvottavaa.”

”Luulin, että opiskelijoihin panostettaisiin, mutta tukiani silti leikataan siekailematta. 76 euroa kuussa on erittäin suuri lovi kuukauden budjettiin, enkä tiedä, miten pärjään ensi vuonna.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

”En voi jatkaa hoitovapaata 2022 syntyneen lapsemme kanssa, ei yksinkertaisesti ole varaa maksaa hirvittäviksi nousseita asuntolainan korkoja.”

”Asumistukeni tippuisi leikkausten takia, ja koska terveyteni takia voin tehdä vain osaaikaisia töitä, minun ei olisi mahdollista töiden kautta saada lisää toimeentuloa. Olen jopa pohtinut mahdollisuutta, että pitääkö minun muuttaa vanhempieni luokse, kun en enää pysty maksamaan vuokraani. Olen 30-vuotias. Pohdin myös, pitäisikö muuttaa asumaan pienemmälle paikkakunnalle, missä vuokrat ovat alhaisemmat, mutta silloin joutuisin ehkä luopumaan työpaikastani, jossa olen kolmatta vuotta ja jossa työnantaja haluaa minut pitää. Leikkaussuunnitelmat ovat myös heikentäneet terveydentilaani, koska stressi taloudestani vaikuttaa kaikkeen, joten en näe, että lähitulevaisuudessa olisin siinä kunnossa edelleenkaan, että voisin ansaita töillä tarpeeksi, että asumistuen leikkaus ei vaikuttaisi minuun.”

”Korkeakouluopinnot yhdistettynä välttämättömään työnteekoon nousseiden ruoka- ja asumiskustannusten vuoksi ajaa minut jo nyt tilanteeseen, jossa en voi pitää lomaa. Olen täysin uupumuksen ja burnoutin partaalla, ja nyt jos tukia leikataan, on työmäärää taas lisäättävä. Tämä ei turvaa rauhaa opinnoilleni, joiden myötä minun olisi tarkoitus järjestää itselleni vakaampi ja turvatumpi toimeentulo tulevaisuudessa. Palan loppuun.”

Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kiuru, Krista.

22.56 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Salissa on keskusteltu itse asiassa aika paljon tämän asiakohdan kohdalla myös työllisyysvaikutuksista, vaikka on huomionarvoista kiinnittää, kuten valiokuntakin kiinnittää huomiota, siihen, että tämä esitys ei lisää merkittävästi työllisyysvaikutuksia. Työllisyysvaikutuksia ei ole siis esitetty tämän hallituksen esityksen yhteydessä tapahtuviksi.

Valiokunnassakin on kyllä keskusteltu varsin kattavasti siitä, lisääkö tämä esitys työllisyysvaikutuksia vai ei. Tässä todetaan, että sellaisia ei ole syntymässä, ei hallituksen esityksen mukaan, eikä valiokunnan saamien tietojen näkökulmasta, mutta ympäristövaliokunta oli saanut erilaista informaatiota. Valiokunnan kokouksessakin keskustelimme siitä, tulisiko tämä ympäristövaliokunnan lisäys tosiasiaassa ottaa tähän mietintöön vai ei. Tästä äänestettiin valiokunnan kokouksessa, ja valiokunnan enemmistö totesi, että tämä ympäristövaliokunnan teksti tähän otettaisiin:

Ympäristövaliokunta siis toteaa lausunnossaan, että ”osana sosiaaliturvaa asumistuki heikentää työnteon kannustimia, koska työnteon kannustin määritellään palkan ja sosiaaliturvan erotuksena. Korkeampi asumistuki mahdollistaa korkeamman asumisen tason myös ilman työtuloja, ja asumistuki tulosidonnaisena etuutena heikentää työn vastaanottamisen kannustavuutta, koska kasvavat tulot vähentävät maksettavan asumistuen määrää.”

Minua tietenkin kovasti kiinnosti, mistä ympäristövaliokunta omalla asiantuntemuksellaan tuli siihen johtopäätökseen, että näin olisi. Erikoista tässä kaikessa on se, että ympäristövaliokunnan omissa lausunnoissa ei yhdeltäkään asiantuntijalta, ei siis yhdeltäkään asiantuntijalta, löydy tämän tyyppistä ajatusta, ei sitaattia puhumattakaan edes ajatuksen tynkää tästä. Mutta niin kuin totesin, niin äänestystuloksena todettiin, että otetaan tämä tähän. Ja kun tarkemmin tätä sitaattia alkaa tutkia, niin alkaa näyttää siltä, että tähän onkin vanhaa kannustinloukkutyöryhmän esitystä, ja kysymys tänä päivänä onkin siitä, onko tuo vanha VM:n kannustinloukkutyöryhmän esitys enää ajankohtainen.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Mutta niin kuin totesin, niin me otimme sen tähän mietintöön äänestystuloksena 9—8. Alkaisi siis näyttää siltä, että työllisyysvaikutuksia saattaisi kuitenkin syntyä, ainakin ympäristövaliokunnassa sellainen käsitys oli virinnyt. No, niin kuin totesin, hallituksen oma esitys ja tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan saama asiantuntijakuulemisen palaute eivät kerro, että tällaista työllisyysvaikutusta olisi.

Arvoisa puhemies! Kysymys on siitä, syntyykö kannustimia. Tässähän on hallitus ajatellut, että kannustimia syntyy: mitä enemmän sosiaaliturvaa leikataan, yksinkertaisuudessaan sitä enemmän syntyisi kannustimia. Nythän näyttää siltä, että tämä ei pidä lainkaan paikkaansa. Niukkuus on itse asiassa yhteiskunnassa aika vaikea selätettäväksi. Kun niukkuus lisääntyy, se ei lisää innovatiivisuutta, se ei lisää kannustavuutta, se latistaa ihmiset omaan pilttuuseensa. Se ei kannusta hakeutumaan koulutukseen tai toimeentuloon, puhumattakaan paremman toimeentulon ja paremman koulutuksen äärelle. Niukkuudella ja ylivelkaantumisella näyttää olevan myös sidosta keskenään. Niukkuus alentaa ihmisten mahdollisuuksia tehdä valintoja ja kykyä parantaa omaa elämänlaatua, ja siksi tuntuu käsittämättömältä, että täällä salissa puhutaan asumistuen osalta kannustimista, joita puretaan, loukuista, joita selätetään. Minusta tuntuu, että tämä niukkuuden kannustin, jota tässä nyt yritetään niin sanotusti puhua mustasta valkoiseksi, on kovin vähän kannustava tekijä.

Kun 23 työntekijöiltä kysyttiin, miten koette, jos omasta perusturvasta leikattaisiin tai teille jäisi käytettäväksi 250 euroa vähemmän rahaa, miltä se tuntuisi, niin kyllä ihmiset kokivat, että se ei enää riittäisi omiin menoihin. Kun tällä esityksellä nimenomaan lähdetään siitä, että puututaan matalapalkka-alojen ihmisten saamaan asumistukeen ja pienennetään sitä ja ajatellaan, että se kannustaa käymään samoissa töissä entisellään, niin kyllä tämä alkaa tuntua siltä, että 250 euroa on jo niin iso raha, että sillä on suuri vaikutus myöskin siihen, miten ihmiset kokevat, missä se raja kulkee.

Hyvä puhemies! Me emme pystyneet määrittelemään tämän esityksen yhteydessä sitä, missä se kohtuullisuuden raja kulkee. Pääministerihän on hyvin viisaasti todennut, että hallitusohjelmaneuvoittelussa pyritään siihen, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia. Itse olen miettinyt, mitä siellä oikein tapahtui, siellä hallitusohjelmaneuvoittelussa. Eivätkö siellä ihmiset ymmärtäneet, mitä siellä tehtiin, minkälaisia kasaantuvia vaikutuksia on? Ajatelkaa, että näissä puuttuvissa yhteisvaikutuksissa, joista puhutaan, näissä yhteisvaikutuksissa on arvioitu myöskin työllisyyden osalta tämä juttu niin, että kunhan leikataan esimerkiksi KEL-indeksit, lisätään työllisyyttä.

Kun leikataan työttömyysturvaa, joka on seuraavana asiakohtana, ei mitään muuta kuin lisätään työllisyyttä. Kun leikataan, lisätään työllisyyttä. Itse olen miettinyt, kuinka monta kertaa voi leikata samoilta ihmisiltä ja ajatella, että ne työllistyvät enemmän kuin yhden kerran. Tätä logiikkaa en ole vielä ymmärtänyt. Kuinka monta kertaa voi leikata yhdeltä työttömältä, joka saa esimerkiksi jotain KEL-sidonnaista etuutta, joka leikataan? Voiko sitä leikata toisen kerran ja laskea, että ihminen työllistyy kahdesti? Ja nyt asiantuntijakuulemisessa, yllättävää kyllä, tutkijat olivat huolissaan siitä, että kun näitä yhteisvaikutuksia ei selvitetty, niin nyt on laskettu työllisyyttäkin kahteen, jopa kolmeen kertaan, eli joka ainoa leikkaus on aina työllisyyttä. Se on kyllä erikoista, mutta toimeentulotuen osalta ei hätää, se on laskettu mahdollisimman niukasti, koska tietysti sitä pitää tulouttaa sitten myöskin kunnille, koska kuntien osuus on tästä merkittävä. Eli toimeentulotuen osalta näyttäisi siltä, että näitä seurannaisvaikutuksia ei ole laskettu moneen kertaan. Siellä on oltu niukalla kannalla.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

No, näistä yhteisvaikutuksista kaikkein järeimmät kohdistuvat samoihin ryhmiin. Tämän asumistuen esityksen kanssa me leikkaamme siis myöskin asumistuen osalta sitä kokonaistasoa [Puhemies koputtaa] eli indeksia. Jos olet työttömänä, niin näitä kuluja tulee moneen kertaan [Puhemies koputtaa] ja tämä kertautuu niin, että näitten ihmisten asemaa ei ole otettu tässä esityksessä riittävästi huomioon. [Puhemies koputtaa] Eli sitä kohtuuttomuuden rajaa ei pystytty määrittelemään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

23.03 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Koska hallituksen edustajat päättivät lähteä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa piilottamaan valiokuntaneuvoksen virkavastuulla kirjoittamasta mietintöpohjasta faktoja, niin näen velvollisuudekseni jatkaa mietinnöstä äänestämällä poistettujen kohtien esille nostamista nyt tässä salikeskustelussa.

Muun muassa tämä kappale poistettiin kokonaan mietinnöstä: ”Toimeentulotuen käyttö heikentää tiukemman tuloharkintansa takia työn taloudellista kannustavuutta, ja sen tiukempi tarveharkinta tekee työn vastaanottamisesta myös byrokraattisempaa. Pitkäaikaisella toimeentulotuen tarpeella on todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Valtiontalouden tarkastusvirasto on keväällä 23 julkaisemassaan asumistukea koskevassa selvityksessään suosittanut, että valtioneuvoston tulisi sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa pyrkiä kehittämään ratkaisuja, jotka vähentäisivät viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen tarvetta asumisen tukemisessa. Esityksen ehdotukset eivät tue tämän suosituksen toteutumista.” Miksi tämä asiantuntijalausuntoihin perustuva fakta haluttiin piilottaa mietinnöstä?

Myös seuraava kappale poistettiin mietinnöstä: ”Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy ympäristövaliokunnan näkemykseen siitä, että asumistuen muutoksia vaikuttavampia keinoja hillitä asumistukimenojen kasvua tai jopa pienentää niitä on huolehtia työllisyydestä ja riittävästä asuntotarjonnasta, joka on omiaan hillitsemään vuokratasoa.” Miksi tämä ympäristövaliokunnan lausunnossa oleva kohta haluttiin piilottaa mietinnöstä?

Myös seuraava kappale poistettiin mietinnöstä: ”Toimeentulotuen käyttö heikentää tiukemman tuloharkintansa takia työn taloudellista kannustavuutta, ja sen tiukempi tarveharkinta tekee työn vastaanottamisesta myös byrokraattisempaa. Pitkäaikaisella toimeentulotuen tarpeella on todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Valtiontalouden tarkastusvirasto on keväällä 23 julkaisemassaan asumistukea koskevassa selvityksessään suosittanut, että valtioneuvoston tulisi sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa pyrkiä kehittämään ratkaisuja, jotka vähentäisivät viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen tarvetta asumisen tukemisessa, joten esityksen ehdotukset eivät tue tämän suosituksen toteutumista.” Miksi tämäkin Valtiontalouden tarkastusviraston suositus haluttiin poistaa mietinnöstä?

Lapsiperheisiin kohdistuvia huojennuksia koskevista kappaleista poistettiin seuraavat kappaleet: ”Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että huojennuksen euromääräiset vaikutukset ovat melko pieniä, kun otetaan huomioon ehdotettujen muutosten kokonaisvaikutukset lapsiperheiden asemaan ja lapsiperheisiin samanaikaisesti kohdistuvat muutokset, kuten hallituksen esityksessä HE 73/23 esitettävä työttömyysturvan lapsikoro-
tusten poistaminen.” Ja: ”Hallituksen esityksessä ehdotetut lapsiperheitä koskevat helpotukset eivät helpota omistusasunnoissa asuvien lapsiperheiden asemaa, koska heiltä lopuu asumisen tuki kokonaan.” Miksi nämäkin faktat haluttiin sensuroida mietinnöstä?

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Arvoisa puhemies! Koska en ole saanut jo ensimmäisessä puheenvuorossani esittämääni kysymykseen vieläkään vastausta, toistan kysymykseni salissa nyt oleville hallituspuolueiden edustajille: Miksi te halusitte piilottaa mietinnöstä hallituksen esityksen kirjauksia, STM:n vastineiden tekstejä, muiden valiokuntien lausunnoissa esiin nostettuja faktoja sekä laajan asiantuntijakuulemisen perusteella mietintöpohjaan nostettua tutkimustietoa? Jos saisimme nyt vihdoinkin vastauksen tähän kysymykseen hallituspuolueiden edustajilta, vai täytyykö meidän vaatia vielä tähän aikaan illasta ministeriä saapumaan saliin antamaan selvitystä muun muassa siihen, miksi edes hallituksen esityksen mukaisia tekstejä ei haluttu valiokunnan mietintöön jättää? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

23.09 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Ajattelin joitakin asioita nostaa tässä esille, että pysytään kiinni siinä, mistä on kyse.

Ensinnä, täällä on puhuttu työllistämisestä ja kannustinloukuista, ja tottahan on, että kannustinloukut ovat todellisia ja myös merkittäviä. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan vuonna 22 todettiin, että työttömyysloukussa on 136 000 maassa asuvaa ja tuloloukussa noin puoli miljoonaa [Krista Kiuru: Mutta se ei parane asumistukea leikkaamalla!] ja asumistuen tarkistuksilla kannustinloukut supistuisivat. Että kyllä tämä on selkeää.

Otan tässä esille vielä valiokunnasta lausunnon, jonka on antanut Vuokraturva liittyen asumistukeen. Siinä sanotaan näin: ”Asumistuki ei muuta yksittäisten asuntojen vuokria, ja siitä meillä on laaja yksimielisyys. Vapaarahoitteisten asuntojen vuokrapyynnot määrityvät asunnon kunnon, muiden ominaisuuksien ja alueen yleisen vuokratason mukaan. Yksittäisen asunnon vuokra ei muutu sen mukaan, saako vuokralainen asumistukea tai kuinka paljon hän sitä saa.” ”Myös VATT osaltaan selvitti vuonna 2017, nostaako asumistuki yksittäisen asunnon vuokraa, jos vastaavissa asunnoissa asuvista toinen saa asumistukea ja toinen ei. Selvitys vahvisti, että ei nosta, koska vuokrat määräytyvät ennen kaikkea alueen tyypillisen vuokratason mukaisesti.” No, nykytilanne, jossa noin 60 prosenttia kaikista vuokratodissa asuvista on asumistuen piirissä, on johtanut yleisen vuokratason nousuun. Jatkan edelleen tästä lausunnosta: ”Laaja yksimielisyys on markkinoilla, mutta asiaa ei ole tutkittu. VATT totesi vuonna 2017, että tulokset eivät kerro, nostaako asumistukijärjestelmä yleistä vuokratasoa. Asuntosijoitustuotteiden materiaaleissa ja analyttikoraporteissa asumistukijärjestelmä nähdään tuottojen takaajana. Kiristykset asumistukeen nähdään sijoittajalle riskinä, joka vaikuttaisi vuokratasoihin laskevasti.” Ja toistan tässä vielä aikaisemmin täällä esiin nostamani tästä lausunnosta: ”Asumistukijärjestelmästä on kasvanut rakenteeltaan automaatti, joka vuokralaisten maksukykyä kaavamaisesti tukemalla vaikuttaa koko markkinaan, nostaa vuokria ja on jo itsessään yksi keskeisistä markkinamekanismeista. Kun asumistuen saajien määrä siitä kasvaa ja vuokrataso siksi nousee, kasvaa samalla asumistukea tarvitsevien joukko. Tämä on asumistuen perimmäisten tavoitteiden vastaista. Jotta asumistuki toisi enemmän todellista hyötyä muillekin kuin vuokranantajille, tuettavien määrää pitäisi onnistua vähitellen vähentämään ja tukisummaa supistamaan.” Ja lausunnossa nostetaan esille myös tämä: ”Valtion ARA-tukemat vuokra-asunnot pitäisi saada nykyistä paremmin ensisijaisesti yhteiskunnalta tukea tarvitsevien käyttöön.” [Matias Mäkyksen välihuuto] Ja huomataan, tämä on erittäin tärkeä kohta: ”Hallitusohjelmassa on tästä merkintä, että niitä tullaan kohdentamaan enemmän pienituloisille.”

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Niin pitää ollakin, totta kai pienituloisilla pitää olla sitten näitä valtion rahoittamia edullisempia asuntoja käytössä.

Arvoisa puhemies! Otan tässä vielä esille tämän lakiesityksen enimmäisasumismenot, mitä tässä ehdotetaan. Nythän näitä luokkia, kuntaryhmäluokkia, tulisi olemaan kolme nykyisen neljän sijasta. Otan tässä nyt sen kalleimman luokan eli ykkösluokan, johon tulee kuulumaan myös Helsinki, siis pääkaupunkiseutu Helsinki, Espoo, Vantaa. Nykyisin tässä ykköskuntaryhmässä, jos on yhden hengen talous, asumistuki voi olla 508 euroa, ja jatkossa se olisi 492, vähennystä 16 euroa. Jos on kaksi henkeä, aikaisemmin oli 735 ja tulevassa 706, vähennys 29 euroa. Kolmen hengen taloudessa on 937, ja tämä muutos olisi tässä 890:een eli 47 euroa. Ja neljän hengen taloudessa on tällä hetkellä 1 095 euroa, ja sitten jatkossa se maksimi olisi 1 038 euroa, eli vähennystä tässä kohtaa 57 euroa. Ja mikäli sitten on enemmän henkilöitä ruokakunnassa, niin sitten sitä nostetaan 137 euroa yhtä henkeä kohti tässä ykkösluokassa. Onko tämä teidän mielestänne vähän? Minusta nämä ovat isoja lukuja, edelleenkin isoja lukuja. [Li Andersson: Mitä yritätte kertoa?] — Yritän kertoa tällä sitä, että me yhteiskunnallisesti tuetaan tällaisilla summilla asumista. Ja kerron tässä nyt sen enimmäistason, että se on siis vähenemässä yhden hengen taloudessa 16 euroa, kahden hengen taloudessa 29, kolmen hengen taloudessa 47 ja neljän hengen taloudessa 57 euroa. [Välihuutoja vasemmalta] — Minä puhun nyt tässä enimmäisasumismenoista.

Ja koska tässä on vielä hetki aikaa, niin otan tässä vielä joitakin asioita, mitkä ovat nousseet täällä keskustelussa esille, esimerkiksi osatyökykyiset ja vammaiset. Hallitusohjelmassa on maininta siitä, että edistetään ”vammaisten ja osatyökykyisten arvostusta työelämän täysivaltaisina jäseninä”. ”Osatyökykyisillä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla on oltava nykyistä joustavammin mahdollisuuksia osallistua työelämään.” Ja täällä on paljon kirjauksia tähän liittyen, millä tavalla halutaan edistää osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia, ja on myöskin työkyvystä huolehtimista, työhyvinvoinnista huolehtimista, työhön kannustavaa sosiaaliturvaa, sosiaaliturvan uudistaminen yleistuen mallilla ja toimeentulotuen kokonaisuudistus. Täällä on vaikka mitä ratkaisuja ja ehdotuksia, millä tavalla edistetään. Näitä hallitus tulee edistämään, [Puhemies koputtaa] ja tämä on sitä kokonaisvaltaista uudistamista [Puhemies koputtaa] ja myös työhön kannustamista, jota tämä hallitus tekee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten seuraavaksi edustaja Andersson. [Krista Kiuru ja Matias Mäkyneen pyytävät vastauspuheenvuoroa] — Teillä molemmilla, sekä edustaja Kiurulla että edustaja Mäkysellä, on varattuna puheenvuoro.

23.16 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tämä edustaja Laihon puheenvuoro oli jotenkin tämmöinen arvoinen päätös koko tälle asumistukiprosessille, johon on liittynyt paljon hyvin outoja piirteitä ja todellisuuden kieltämistä ja mustan selittämistä valkoiseksi.

Eli nyt edelleen tässä vaiheessa käsittelyä hallituspuolueiden edustajat täällä yrittävät antaa ymmärtää, että asumistuki nostaa vuokratasoa, vaikka on yksiselitteisesti todettu näissä asiantuntijakuulemisissa, että näin ei ole. Edelleen yritätte antaa ymmärtää, että tällä olisi joitain myönteisiä työllisyysvaikutuksia, mistä on myöskin yksiselitteisesti todettu jopa teidän omassa lakiesityksessänne, että tällaisia ei ole. Ja sitten te edelleen puhutte kannustinloukkujen purkamisesta ja samassa yhteydessä mainitsette esimerkiksi suunnitelman tuoda näitä tulorajoja ARA-asuntoihin, mikä siis on tyypiesimerkki kannustinlou-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

kusta, koska se tarkoittaa silloin sitä, että jos ihmisen tulotaso paranee esimerkiksi sillä, että saa töitä, niin ihminen joutuu muuttamaan pois kodistaan. Se on aivan järjetöntä kannustinloukkujen lisäämistä, mitä olette tekemässä.

Ja mitä tulee osatyökykyisiin, niin uskon, että hallitusohjelman kirjaukset arvostuksesta eivät välttämättä lämmitä kovinkaan paljon tilanteessa, jossa te olette leikkaamassa osatyökykyisten kuukausittaista toimeentuloa näiden suojaosien poistojen kautta, koska sitä se tarkoittaa. Työssäkäyvät osatyökykyiset saavat vähemmän rahaa käteen. Mutta on mukavaa, että hallitusohjelmassa lukee, että te arvostatte heitä.

Arvoisa puhemies! Kuten olemme tänään moneen otteeseen kuulleet näiden ihmisten konkreettisten esimerkkien kautta, moni kohtuuttomien leikkauksien kohteeksi joutuvista suomalaisista on jo ennestään äärirajoilla toimeentulonsa, jaksamisensa ja terveytensä kanssa. Moni joutuu valitsemaan ruoan tai lääkkeiden väliltä. Moni kokopäivätyötäkin tekevä yksinhuoltaja joutuu haalimaan lisätöitä ja miettimään, onko enää aikaa omille lapsille. Monet tulevat todennäköisesti menettämään oman kotinsa ja joutuvat pelkäämään, saako sen myymisestä edes rahaa. Ongelmat, kuten asunnottomuus, ylivelkaantuminen, mielenterveysongelmat, pahoinvointi ja syrjäytyminen, lisääntyvät ja vaikuttavat ylisukupolvisesti.

On tärkeää, että olemme nyt kuulleet nämä tarinat tässä salissa ja ne on pöytäkirjaan kirjattu. Haluan vasemmistoliiton puolesta kiittää jokaista, joka on kertonut tilanteestaan meille. Me tulemme jatkamaan näiden tarinoiden kertomista sitten tämän lain kakkoskäsittelyvaiheessa — ei enää tänään johtuen siitä, että meillä on muitakin tärkeitä, isoja asioita agendalla, esimerkiksi hallituksen työttömyysturvaan esittämät leikkaukset. Mutta haluan vielä painottaa sitä, että tämän kaltainen eriarvoisuutta lisäävä, ihmisiä köyhdyttävä politiikka ei ole mikään välttämättömyys, ja siksi jokainen hallituspuolueiden kansanedustaja on myös aidosti vastuussa niistä päätöksistä, mitä te olette nyt tekemässä näiden leikkausten kautta.

Asumistukileikkauksilla säästettävät menot ovat vain pieni osa esimerkiksi siitä 700 miljoonasta eurosta, jonka hallitus antaa työnantajille ensi vuonna veroluontoisten maksujen alennuksena. Asumistukileikkauksilla säästettävät menot ovat vain pieni osa siitä, kuinka paljon julkinen talous vahvistuisi, jos hallitus kuuntelisi edes valtiovarainministeriötä ja vihdoinkin tukkisi meidän osinkoverotuksen porsaanreiät. Sen sijaan te olette päättäneet — te olette valinneet — muuttaa suomalaista sosiaalipolitiikkaa radikaalilla tavalla, ja se tulee näkymään laajasti suomalaisessa yhteiskunnassa, ja se tulee näkymään vielä vuosiksi eteenpäin.

Kun te sanotte, että on yksilön vastuu parantaa omaa toimeentuloaan, te tulette samalla sanoneeksi, että rakennustyöntekijät, siivoojat, myyjät, lähihoitajat, koulunkäyntiavustajat tai ravintolatyöntekijät eivät ansaitse kunnollista toimeentuloa. Meillä on välttämättömiä ja elintärkeitä ammatteja, joissa palkka ei tällä hetkellä riitä elämiseen etenkin kasvukyksissa. Se ei ole niiden ihmisten syytä, edustaja Laiho, että ne vuokrat ovat niin kovat kuin mitä ne tällä hetkellä ovat. Ja sen sijaan, että hallitus osoittaisi arvostusta suomalaisille työntekijöille, jotka kamppailevat nousevien elinkustannusten kanssa ja oman palkan riittävyyden kanssa, te pyritte nyt kaikin keinoin nakertamaan heidän asemaansa ja toimeentuloaan.

Kun vedotaan yksilön vastuuseen, unohtuu myös helposti, että kuka tahansa meistä voi sairastua ja menettää työkykynsä. Silti tämä hallitus kohdistaa kohtuuttomia leikkauksia nimenomaan pitkäaikaissairaisiin, osatyökykyisiin, vammaisiin ja kuntoutusta tarvitse-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

viin. Tämä on arvovalinta, tämä ei ole välttämättömyys. Vastuuta ei pääse pakoon myöskään vetoamalla työllisyyteen, kun tämä nyt käsittelyssä oleva esitys ei edes lisää työllisyyttä vaan pudottaa valtavan joukon työntekijöitä toimeentulotuen varaan. Vaikka nämä kaikki teidän havittelemat työllisyysluvut toteutuisivat, niin silti teidän omat vaikutusarviot osoittavat, että ne eivät muuta kokonaiskuvaa köyhyyden lisääntymisestä ja syventymisestä.

Vastuuta ei pääse pakoon myöskään vetoamalla valikoivaan talouskuriin, jossa rikkaille ja suuryrityksille annetaan uusia veronalennuksia samalla kun te sanotte, että pienituloisiin kohdistuvat leikkaukset ovat välttämättömyys. Te ette pääse myöskään vastuuta pakoon puhumalla valtionvelasta, kun tämä hallitus velkaannuttaa Suomea ennätyksellistä vauhtia omien poliittisten valintojensa seurauksena. Tässä salissa päätetään nyt siitä, toisetaanko 1990-luvun laman virheet vai pidetäänkö kiinni siitä lupauksesta, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

23.23 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Keskustelu jatkuu yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Yleisen asumistuen kustannukset ovat kasvaneet viimeisen 10 vuoden aikana yli kaksinkertaisesti, elikkä siitä noin 600 miljoonasta eurosta noin 1,6 miljardiin euroon. Merkittävä osa tästä kasvustahan selittyy opiskelijoiden siirrolla yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017, mutta se selittää vain osan menojen kasvusta. Asumistuen saajien määrä on noussut noin 400 000 ruokakuntaan ja sen piiriin on tullut myös merkittävä määrä ruokakuntia, joissa on työtä tekeviä jäseniä.

Asumistukeen 2010-luvulla tehdyt muutokset ovat säännönmukaisesti osoittautuneet kalliimmaksi kuin niiden valmisteluvaiheessa odotettiin, joten valtion kulujen kasvu on ollut ennakoitua suurempaa.

Puhemies! Keskusta katsoo edellä esitetyn perusteella, että vallitsevassa julkisen talouden vaikeassakin tilanteessa yleisen asumistuen kustannuksia on hillittävä ja niistä on etsittävä myös säästöjä. Säästöt tulisi kuitenkin toteuttaa niin, etteivät ne kohdistu tällä kohtuuttomalla tavalla tai heikennä minkään ihmisryhmän tilannetta niin, että heidän lähtökohtainen pärjäämisensä arjessa vaarantuu.

Tämä oikeistohallituksen esittämä tapa toteuttaa 385 miljoonan euron leikkaukset kohdentuisivat hallituksen esityksen vaikutusarvioiden sekä valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan moniin asumistuen saajaryhmiin, kuten lapsiperheisiin, omistusasujiin, opiskelijoihin ja pienituloisiin palkansaajiin tavalla, joka on epäoikeudenmukaisen raskas ja kohtuuton, kun huomioon otetaan kaikki tämän oikeistohallituksen tekemät ja esittämät sosiaaliturvan leikkaukset.

Puhemies! Keskusta katsoo, että asumistuen leikkauksia tulee kohtuullistaa niin, että erityisen raskaiden toimeentulon heikennysten kohteena oleviin kohdentuvaa asumistuen leikkausta kevennetään tai leikkausta kompensoidaan muiden etuuksien muutoksilla. Lapsiperheiden asumistukea ei tule leikata, vaan se tulee säilyttää nykyisellä tasollaan, omistusasujat on pidettävä asumistuen piirissä ja opiskelijoihin kohdistuvaa asumistuen leikkausta tulee kompensoida opintorahan tason korotuksella.

Arvoisa puhemies! ”Kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista. Se ei meille käy. Pelkästään kehitysavun puolittaminen säästäisi kaksi miljardia, mutta tämä on kohde,

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

josta kokoomus on eri mieltä.” Näin sanoi 16.3.2023 nykyinen valtiovarainministeri Riikka Purra vain vajaa kuukautta ennen eduskuntavaaleja. Hän myös totesi näin, että perussuomalaiset jättäisi soten, koulutuksen ja maanpuolustuksen pois leikkauslistoilta. No, kuinkas sitten kävikään.

Olen siitä tyytyväinen, että perussuomalaisten suunnalta edustaja Reijonen on täällä salissa kuuntelemassa näitä puheenvuoroja, ja varmasti tulee vastauksiakin. Mutta kyllä minä ihmettelen, että ennen vaaleja luvattiin, että pienituloisten etuuksista ei leikata, ja nyt tilanne on aivan toinen ja kohtuuton. Täytyy muistaa, että kylmä talvi on jo tällä hetkellä käynnissä ja talvesta tulee pitkä. Sähkön hinta ei ole laskenut. Polttoaineen hinta on hieman laskenut, mutta täytyy muistaa, että elämisen kustannukset ovat kasvaneet. Olemme aivan kohtuuttomassa tilanteessa, kun tällaisia leikkauksia hallituksen toimesta tehdään.

Puhemies! Hieman ihmettelen, kun näinkin pitkään tätä keskustelua ollaan käyty, että hallituksen äänetön yhtiökumppani, kristillisdemokraatit, jatkaa olutveron keventämisestä tutulla häpeämislinjallaan, eivätkä heidän edustajansa ole käyttäneet yhtään puheenvuoroa tästä asumistukikeskustelusta. [Krista Kiuru: On kyllä surullista!] Onhan se toki ymmärrettävää, kun näin kovia leikkauksia lapsiperheille ollaan oikeistohallituksen toimesta tekemässä. Ei voi kuin ihmetellä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

23.29 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa elää köyhissä lapsiperheissä yli 120 000 lasta. Se on Suomelle häpeäksi. Köyhyys näkyy myös katukuvassa. Leipäjonot voivat olla jopa satojen metrien mittaisia. Niissä käy yhä enemmän ihmisiä eri taustoista. Myös moni lapsiperhe on joutunut turvautumaan hyväntekeväisyyteen. Toisinaan tuntuu, että leipäjonoihin sekä eriarvoisuuteen on pelottavasti totuttu, myös tässä salissa. Olen seurannut tätä keskustelua näistä sosiaaliturvan leikkauksista aika monella tavalla huolissani. Tässä salissa aika moni leikkauksia kannattava on perustellut sitä välttämättömyydellä ja pakolla. Ja minä ajattelen, että se on tämän meidän salin arvovallan väheksymistä. Me tiedetään tässä salissa, että meillä on paljon valtaa täällä, hallituksella on paljon valtaa, ja me voidaan tehdä niistä päätöksiä. Me tiedetään se, että julkinen talous on velkaantunut ja meillä on vaikea taloudellinen tilanne, mutta se ei tarkoita sitä, että olisi vain yksi keino tehdä sopeutuksia. Jos katsoo sopeuttamista ja talouden tasapainottamista, meillä on useita välineitä. Keskeisimmät ovat menojen leikkaaminen taikka verotuksen kiristäminen. Ennen vaaleja, kun keskusteltiin yhteiskunnassa, taloustieteilijöiltä kysyttiin, minkälaisia erilaisia keinoja pitää käyttää. Suurin osa taloustieteilijöistä, varmasti yli 90 prosenttia, nosti, että kumpaakin keinoa pitää olla käytettävissä — kumpaakin keinoa. Nyt kun katsoo tätä hallituksen linjaa, niin te olette päättäneet toimia vain siten, että tehdään menoleikkauksia. Eli te olette itse päättäneet jättää tämän toisen keinon käyttämättä.

Jos katsoo tätä verotusasteen kokonaisuutta, verotusaste alenee vuodesta 2022 vuoteen 2027 kolme prosenttiyksikköä. Se tarkoittaa verokertymän vähentymistä tältä ajalta yhdeksän miljardia euroa — yhdeksän miljardia euroa. Ja tässä salissa sanotaan, että meidän on pakko leikata juuri pienituloisilta. Kai te ymmärrätte hallituksessa, että tämä ei vain konkreettisesti pidä paikkaansa. Ja minä ajattelenkin niin, että meillä politiikassa on oikeus olla eri mieltä. Meillä on oikeus olla eri mieltä, ja teillä on oikeus tehdä sitä politiikkaa, mitä te haluatte, mutta minun mielestäni olisi rehtiä sanoa, että te tahdotte tehdä sitä, eikä väittää, että se on ainut vaihtoehto, koska sitä se ei ole. Minä ajattelen niin, että vih-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

reillä ja varmasti aika monellakin oppositiopuolueella täällä on ollut tahtotila puhua sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. Minä en usko, että kukaan tässä salissa ajattelee, että näillä sopeuttamisen tasapainotavoitteilla voitaisiin välttyä tekemästä tiettyjä kipeitä päätöksiä, mutta hallituksen päätös kohdistaa kaikki leikkaukset juuri niihin kaikkein pienituloisimpiin on minun mielestäni sosiaalisesti epäoikeudenmukainen. Ja minä ajattelenkin, että minun mielestäni olisi rehtiä puhua hallituksen toimista, että se on ollut poliittinen valinta, poliittinen linja, joka on tehty. Minä koen, että edustaja Koulumies on ainut, joka on jollain tasolla perustellut sitä omaa kantaansa tässä salissa. Kaikki muut ovat menneet tavallaan pakoon tai välttämättömyyden taakse, ainakin tänä iltana, ja minä haluankin kiittää siltä osin häntä.

Esimerkiksi Sixten Korkman on nostanut esille Helsingin Sanomien haastattelussa marraskuussa, että valikoiva verotuksen kiristäminen on tässä tilanteessa paikallaan. Ja minä ajattelenkin nyt, että kokoomus niin kovasti aina julistaa olevansa talouspuolue, kovasti julistaa olevansa talouspuolue, mutta usein, kun katsoo teidän tekemääne politiikkaa, te olette pro business — pro business, ei pro markkinatalous. Ja minä ajattelen, että todella monesti, kun katsoo vaikka kansantaloustieteen peruskursseja, te keskitytte niihin bisneskokonaisuuksiin ja te jätätte tässä tapauksessa käyttämättä tosi monta välinettä, mitä kansantaloustieteilijät, kuten Sixten Korkman ja monet muut taloustieteilijät, ovat nostaneet esille. Ja minä ajattelenkin, että tämä on sellainen keskustelu, minkä minä oikeasti haluaisin kokoomukselta kuulla, koska te olette varmastikin tämän suuren talouslinjapolitiikan päapelureita tämän hallituksen osalta. Ottakaa vastuu ja perustelkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

23.34 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Vielä tämän porrastuksen toteuttamisesta: Perustuslakivaliokuntahan totesi omassa lausunnossaan, että pitäisi porrastaa näitä tämän esityksen vaikutuksia, ja niin kuin tässä on todettu, tässä on tehty yksi porrastus, porrastus siitä, että tämä omistusasumista koskeva leikkaus tulisi voimaan vasta vuoden 25 alusta, kun pohjaehdotus oli, että se olisi tässä 1.9. Olen hyvin tyytyväinen ja kiitollinen siitä, että tässä suhteessa estettiin näiden vaikutusten tuleminen voimaan jo 1.9. Omistusasumisen tuen lakkauttaminen on vaikutuksiltaan yksittäistapauksissa jopa 500:n, melkein 1 400 euron suuruinen kysymys, joten oli kohtuutta tätä porrastusta harkita.

Muilta osin olen kuitenkin pettynyt. Kun tässä esityksessä on useita erilaisia tekijöitä, yhtään näistä muista seikoista ei porrastettu. Siihen ei riittänyt poliittinen yksimielisyys, että tähän olisi lähdetty. Minusta enemmistönä olisi pitänyt todella tarkkaan pohtia, onko Suomi valmis siihen, että nämä muutokset tulevat voimaan näin nopeasti, 1.4.

Erityisen huolissani olen siitä, mitä tämä tarkoittaa asuntomarkkinoilla. Tänä iltana käytiin jo ansiokas keskustelu asuntomarkkinoiden osalta, että onko kohtuuhintaisia asuntoja tarjolla, ja niin kuin muistatte, tämä oli myöskin jonkunlainen valiokunnan akilleenkantapää, koska juuri tässä asuntopolitiikassa joitakin tosiasioita pyyhittiin virkaesityksestä pois. Se tietenkin kertoo siitä, että tässä on aika tuhannen taalan paikka kysyä, mihin nämä 383 000 ihmistä muuttavat, jos nämä vaikutukset heidän talouksiensa osalta ovat liian suuret, ja kun kohtuuhintaisia asuntoja ja niiden riittävyttä katsoo, emme voi ainakaan sanoa, että heillä olisi paljon valinnanvaraa. Tosiasiassa heillä ei ole valinnanvaraa, eikä heillä ole varaa jatkossa asua näissä asunnoissa, joissa he ovat asuneet. Siksi on huolestuttavaa, minäkalaisia vaikutuksia tästä tulee, kun porrasteisuutta ei ole.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Samaan aikaan me teimme toisaalla toimeentulotukea koskevan esityksen. 56 000 ihmistä on suoraan velvollinen muuttamaan asunnostaan pois, koska se ylittää nykyisen asuminormin toimeentulotuessa. Nämä 56 000 tulevat tähän päälle, ja he etsivät myöskin asuntoa, mutta koska näitä yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu, en ole yllättynyt, että myöskään tästä porrastuksesta ei pystytty tämän enempää keskustelemaan.

Myöskin asiantuntijakuulemisessa esitettiin erittäin fiksuja, erittäin fiksuja ajatuksia. Esimerkiksi professori Saaren lausunnossa esitettiin, että meidän pitäisi rakentaa mekanismi, jolla me pystyisimme tasaamaan näiden porrastusten vaikutuksia, ja tämä mekanismi, jota hän ehdottaa, voisi olla sellainen, että olisi pystytty määrittelemään, missä kulkee ikään kuin jonkunlainen taso, jonka jälkeen sitten nämä muutokset ovat sellaisia, että niihin ei enää pitäisi lähteä. Eli käytännössä pitäisi rakentaa sellainen leikkausraja, jonka jälkeen ihmiset tietäisivät, että nämä kohtuuttomuudet kuitenkin tasattaisiin, ja hän esittää, että tämä mekanismi olisi sellainen, että sitä päivitetäisiin säännöllisin väliajoin.

No, mitä sitten sosiaali- ja terveysvaliokunta teki, kun meille tällaista ehdotettiin, että kohtuuttomia voitaisiin estää tällaisella mekanismilla? Lopputuloksena me emme tehneet mitään. Me emme saaneet poliittista enemmistöä siihen, että olisi aidosti rakennettu tällainen mekanismi. On selvää, että Kelan osalta tällaisen mekanismin, yksilökohtaisen harkinnan rakentaminen olisi ollut haaste, mutta samaan aikaan nyt toteutuu se, mitä Peteri Orpo pelkasi. Hänhän totesi kaikille, että keneltäkään ei vaadita mahdollisuuksia, keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia, ja nyt on ilmiselvää, että useiden ihmisten kohdalla vaikutukset nousevat moniin satoihin euroihin, ja tällaista kohtuullisuuden mekanismia ei pystytty rakentamaan eikä porrastamaan näitä tukia. Jos ei pystytty rakentamaan mekanismia, kysyn: miksi ei voitu lykätä osaa näistä määräajoista, jotka tässä laissa voimaantulon osalta on, vähän eteenpäin? Ei, me otetaan tämä asuntomarkkinoiden revohka juuri kaksi kuukautta ennen kuin kaikki muutkin Suomessa hakevat asuntoja, koska opiskelijat etsivät seuraavaa paikkaa. Tämä on minusta järjettömyyden huippu, ja minä en ymmärrä, miksi meidän tarvitsee tällaiset bileet asuntomarkkinoiden osalta laittaa pystyyn.

No sitten, arvoisa puhemies, näistä yhteisvaikutuksista: Perustuslakivaliokunta kiinnittää neljästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan huomiota siihen, että perus- ja ihmisoikeuksien vaikutuksia ei ole arvioitu. Minusta tämä on kyllä todella erikoinen juttu. Oikeuskansleri sanoi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnalle pitää antaa riittävä aika selvittää nämä perus- ja ihmisoikeusvaikutukset. Tämä tuli kaksi viikkoa myöhemmin kuin normaalisti, ja siitä vielä viikolla myöhästettiin näissä isoissa esityksissä, ja tämä alun perin haluttiin saada useita päiviä aikaisemmin maaliin kuin normaalisti eduskunnan budjettilait. Ja kun tätä sitten suhteuttaa siihen, selvisivätkö nämä yhteisvaikutukset, niin on sanottava, että eivät selvinneet. Lisäksi valiokunnassa jouduttiin äänestämään siitä, onko sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittänyt nämä yhteisvaikutukset. Siitä oli erimielisyyttä, ja äänin 9—8 ei kirjoitettu asiasta mitään. Näin erikoista poliittista toimintaa harvoin näkee. Eli jo itsekin halutaan antaa ymmärtää, kuin olisi jotakin selvitetty.

Arvoisa puhemies! Sitten nämä yhteisvaikutukset ovat sillä tavalla metkoja, että tässä hän yritetään nyt työllistää 260 000 työtöntä ja aiheutetaan samalla 65 000 ihmisen toimeentuloriippuvuus. Sekä perustuslakivaliokunta että sosiaali- ja terveysvaliokunta uudestaan, aikaisempien lausuntojen perään toteaa, että tällainen toimeentulokiriippuvuuden aikaansaaminen on meidän suurimpia kannustinloukkuja. Tämä on nätimmin siellä ilmaistu, mutta kertoo siitä, että meidän yksimielinen poliittinen kanta on ollut tähän asti, että tällaista ei pitäisi tehdä.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Samaan aikaan tämä hallitus aikoo tehdä toimeentulotukeen ison uudistuksen, jossa vähennetään toimeentuloriippuvuutta. On pakko sanoa, että tässä ei kyllä vasen käsi tiedä, mitä oikea on tekemässä. 65 000 tämän yhteiskunnan köyhintä ihmistä aiheutetaan sillä, että yritetään työllistää ihmisiä. Näin surkeaa sosiaaliturvaleikkauspakettia on harvoin nähty, ja tämä historiallisesti nousee [Puhemies koputtaa] suuruuteen suureen sen takia, että me puhumme näitten nykyvuosikymmenten suurimmasta sosiaaliturvan leikkauspaketista, ja sitä selitetään työllisyyden hoidolla, ja nyt on osoittautunut, että tässä esityksessä esimerkiksi ei ole lainkaan työllisyysvaikutuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten seuraavaksi edustaja Mäkynen.

23.42 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin, että voisimme jo edetä kohti tuota työttömyysturvaleikkausta, mutta kun niin paljon virheitä näissä aikaisemmissa puheenvuoroissa hallituspuolueiden edustajilta tuli, niin haluan vielä tästä kannustavuudesta käyttää yhden puheenvuoron.

Ensinnäkin on todettava, että Suomessa työttömyyden pitkittymisen syyt ovat tutkitusti ihan muualla kuin sosiaaliturvan kannustinloukuissa. Ensisijaisesti ne liittyvät ihmisten terveydentilaan, koulutukseen, asuinpaikkaan. Yksin asuminenkin on suurempi riski työttömyyden pitkittymiselle kuin sosiaaliturvan kannustinongelmat. Kun taas verrataan Suomen sosiaaliturvan kannustavuutta muihin maihin, niin voidaan sanoa, että Suomen sosiaaliturva on hyvin kannustava ja meillä on toimivat sovittelumekanismit laajassa osassa sosiaaliturvaa. Yleisen asumistuen sovittelu toimii hyvin. Myös työttömyysturvan sovittelu toimii hyvin. Näitä molempia sovitellaan niin, että jokaista tienattua palkkaeuroa kohden tukea sovitellaan 50 sentillä, eli tuki pienenee 50 sentillä jokaista tienattua euroa kohden.

Toimeentulotuen sovittelu toimii huonosti. Niin kuin edustaja Kiuru edellisessä puheenvuorossa toi esiin, on sekä poliittisesti tunnustettu että varsinkin tutkijoiden hyvin paljon esillä pitämä asia, että toimeentulotuki on se varsinainen toimeentuloloukku, työttömyysloukku, Suomessa, ja se johtuu oikeastaan siitä, että kun tienaat euron, niin toimeentulotuki leikkaantuu 80 senttiä siinä, missä nämä perusturvaetuudet 50 senttiä. Silti tällä esityksellä ajetaan ihmisiä toimeentulotuen piiriin. 15 000 ihmistä enemmän tulee toimeentulotuen varaan elämään, ja heidän kannusteensa heikkenevät.

Puhuessaan kannusteista hallituspuolueet vielä nostavat esiin, että he aikovat ottaa käyttöön kohtuuhintaisten asuntojen tulorajat. Mitä pahempaa tuloloukkuja voidaankaan keksiä kuin se, että ihminen ottaessaan työpaikan vastaan, saadessaan lisätuloja, menettää oman kotinsa tai joutuu muuttamaan asuntoon, josta joutuu maksamaan selvästi korkeampaa vuokraa? Edustaja Marttinen, miten tämä parantaa kannusteita ottaa työpaikkaa vastaan? [Eduskunnasta: Ehkä tämä tehdäänkin vain säästösyistä!] Samalla olette poistamassa osa-aikatyön kannusteet niin asumistuesta kuin työttömyysturvasta.

Työttömyysturvan suojaosien myötä työttömällä on ollut mahdollisuus tienata 300 euroa kuukaudessa ilman, että hän menettää etuuksia, ilman, että sovittelu alkaa. Tämä 300 euroa jatkossa vähentää työttömän etuuksia, ja tämä tehdään siitä huolimatta, että tutkimusten mukaan suojaosat eivät vähennä koko-aikatyön määrää mutta ovat lisänneet osa-aikatyön määrää. Mistä tämä ideologinen osa-aikatyön vastustaminen tulee, kun, jos verrataan muihin Pohjoismaihin, Suomi on työllisyydessä ollut jäljessä ainoastaan itse asiassa

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

osa-aikatyön määrässä. Kokoaikatyöksi muutettuna meidän työllisyytemme on jo saavuttanut muut Pohjoismaat.

Sitten yhtenä selityksenä tai jotenkin korjaavana toimenpiteenä hallituspuolueista kerrotaan, että on tarkoitus ottaa käyttöön tämä yleistuki, jonka suuntaisesti myös sosiaaliturvakomiteassa on yhdessä linjattu, että yhdenmukaistetaan, yksinkertaistetaan meidän sosiaaliturvaamme, ja se on sinänsä suuntana ihan hyvä mahdollisuus, mutta kun tällaiseen valtavaan uudistukseen yhdistetään näin suuret leikkaukset ja tällainen ideologinen suhtautuminen sosiaaliturvan varassa eläviin ihmisiin, niin riskinä on, että meillä käy samalla tavalla kuin Britanniassa, jossa noin kymmenen vuotta sitten otettiin käyttöön samanlainen järjestelmä nimeltään universal credit. Siinä oli hyvä tavoite, mutta isoihin leikkauksiin yhdistettynä sosiaaliturvauudistus oli erittäin huono vaikutuksiltaan ja ajoi ihmisiä kodittomuuteen ja suuriin toimeentulo-ongelmiin. Se on myös huomiotava, että yleistuki ei sisällä asumistukea eikä liity itse asiassa tähän asumistukikeskusteluun millään tavalla, joten sen esillä pitäminen hallituspuolueiden taholta tässä yhteydessä on hieman toissijaista ja vähän harhaanjohtavaa.

Tämä leikkaus on siis täysin tietoinen valinta, se on poliittinen arvovalinta, ei mikään välttämättömyys. Te lisäätte lapsiperheköyhyyttä, asunnottomuutta ja syrjäytymistä, epätoivoa. Tämä on vastuutonta, ja siksi tulemme esittämään tämän esityksen hylkäämistä toisessa käsittelyssä.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.

Förste vice talman Paula Risikko: Nu går vi i detta skede direkt till ärende 9 och 10. Varför? Därför att det i detta hus under tjänsteansvar har bedömts att vi måste få remissdebatterna vidare i detta plenum, eftersom utskotten ska diskutera ärendena i morgon. — Vi återgår till ärende 5 så fort vi behandlat dessa två ärenden.